

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**“Службово-бойова діяльність
Національної гвардії України:
сучасний стан, проблеми
та перспективи”**

Секція 4

**Актуальні проблеми морально-
психологічного та правового забезпечення
службово-бойової діяльності
Національної гвардії України**

(<http://nangu.edu.ua>)

29 березня 2018 року

м. Харків

Оргкомітет конференції

Голова оргкомітету – перший заступник начальника Національної академії з навчально-методичної та наукової роботи полковник **Морозов О.О.**

Відповідальний секретар оргкомітету:

науковий співробітник науково-організаційного відділу **Бондаренко О.В.**
(057-739-26-68, 4-68)

Члени оргкомітету:

начальник науково-дослідного центру полковник **Приходько І.І.;**

начальник навчально-методичного центру полковник **Тробюк В.І.;**

начальник факультету №1 полковник **Овчаренко В.В.;**

начальник факультету №2 полковник **Єманов В.В.;**

начальник факультету №3 полковник **Павлов С.П.;**

начальник факультету №4 полковник **Іщенко С.О.;**

заступник начальника Київського факультету з навчально-методичної та наукової роботи підполковник **БелайС.В.;**

начальник відділу по роботі з особовим складом полковник **Драган Ю.А.;**

начальник відділу родів військ та служб полковник **Деркач О.В.;**

начальник науково-організаційного відділу підполковник **Морозов І.Є.**

Адреса оргкомітету: 61001, м. Харків, майдан Захисників України, 3, Національна академія Національної гвардії України, науково-організаційний відділ.

Контактні телефони: 057-739-26-02, 057-739-26-68.

Електронна адреса: nov_nangu@ukr.net

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів. За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори

Секція № 4.

Актуальні проблеми морально-психологічного та правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України

Керівник секції: кандидат історичних наук, доцент полковник **Ващенко І.В.**

Секретар секції: кандидат медичних наук, доцент полковник **Стадник А.В.**

Тематика секції:

- Напрями удосконалення нормативного та методичного забезпечення у галузі морально-психологічного та правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України;
- визначення пріоритетів наукової проблематики у галузі морально-психологічного та правового забезпечення службово-бойової діяльності військовослужбовців НГУ, ЗСУ та співробітників МВС;
- використання результатів досліджень у галузі комунікативних стратегій в інтересах виконання службово-бойових завдань;
- морально-психологічне забезпечення службово-бойової діяльності, яке здійснюється в ході заходів бойової, мобілізаційної готовності, службово-бойової діяльності та бойових дій, навчання, профілактики правопорушень, протидії впливу негативних інформаційно-психологічних факторів на військовослужбовців та населення;
- психологічне забезпечення службово-бойової діяльності, яке здійснюється за напрямками: психологічна підготовка, психологічний супровід, психологічна допомога;
- гуманітарне забезпечення службово-бойової діяльності, яке здійснюється за напрямками: інформаційно-пропагандистське забезпечення, військово-соціальна робота, культурно-виховна та просвітницька робота;
- проблеми взаємодії військовослужбовців НГУ, ЗСУ та співробітників МВС з релігійними організаціями різних релігійних конфесій, течій та напрямків;
- проблематика управління конфліктами у військових колективах;
- соціальне та правове забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України;
- комунікативний аспект діяльності військового командира;
- проблеми забезпечення необхідного рівня фізичної підготовленості військовослужбовців та працівників інших силових структур України до виконання завдань за призначенням.

Кривенко О.В., Заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, доцент, перший заступник командувача Національної гвардії України (начальник штабу), генерал-лейтенант

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвитку Української держави, зважаючи на існуючу загрозу на Сході країни і одночасно проведення реформ на шляху до європейської інтеграції, Національна гвардія України, як військове формування з правоохоронними функціями сумлінно і чесно виконує всі завдання, які визначені Законом України «Про Національну гвардію України».

Діяльність Національної гвардії України ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, позапартійності, безперервності, законності, відкритості для демократичного цивільного контролю, прозорості, відповідальності, централізованого керівництва та єдиноначальності.

Національна гвардія України – військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України, на яке Законом одночасно покладено функції як сил оборони так і сил безпеки та є дієвим інструментом держави для реагування на зростання загроз у сфері безпеки до рівня загроз оборони в умовах розв'язання асиметричної війни.

Статтею 2 та пунктом 3-1 Розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону визначається 20 основних функцій Національної гвардії України, які умовно можливо поділити та віднести до двох груп:

- 1) правоохоронні функції (притаманні силам безпеки);
- 2) військові функції (притаманні силам оборони).

Правоохоронні функції виконуються методами службової діяльності та здійснюються через несення підрозділами, частинами і з'єднаннями НГУ таких видів служби, як патрульно-постова, вартова та конвойна.

Військові функції виконуються військовими методами, які передбачають застосування зброї під час ведення бойових дій з метою охорони об'єктів, забезпечення суверенітету і територіальної цілісності держави, її конституційного ладу, громадської безпеки, законності та правопорядку.

У взаємодії зі Збройними Силами України Національна гвардія України бере участь у відсічі збройної агресії проти України та припиненні збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій.

Відповідно до євроатлантичного курсу зовнішньої політики нашої держави постійно проводиться робота щодо зміцнення позицій Національної гвардії України на міжнародній арені.

16 жовтня 2017 року під час саміту директорів та командувачів Міжнародної асоціації сил жандармерії та поліції в статусі військової установи (FIEP) в місті Амман (Йорданія) прийнято рішення про надання НГУ статусу повноправного члена Асоціації.

Серед стану нормативно-правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ слід відмітити наступне:

1. З метою приведення Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України, затвердженого Указом Президента України, у відповідність до закону, Головним управлінням Національної гвардії України було розроблено проект Указу Президента України «Про внесення змін до Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України», який був підписаний Президентом України 23 березня 2018 року.

Зазначений акт дав змогу вдосконалити діяльність головного органу військового управління Національної гвардії України в частині упорядкування основних функцій, його прав та обов'язків, а також повноважень командувача Національної гвардії України.

2. На виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України [4] прийнятої відповідно до пункту 39, підпункту 4 пункту 45 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» закону підрозділами Національної гвардії України здійснюється з 2017 року підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону 118 приміщень суду, органів та установ системи правосуддя.

Статтею 160 закону визначено, що підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону приміщень суду, органів та установ системи правосуддя, виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів та членів їхніх сімей, працівників суду, забезпечення безпеки учасників судового процесу здійснює Служба судової охорони, підпунктом 2 пункту 46 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» закону Державній судовій адміністрації України поставлено завдання забезпечити виконання в повному обсязі Службою судової охорони повноважень, передбачених Законом, не пізніше 1 січня 2018 року, яке на сьогоднішній день не виконано.

3. Під час створення на Національну гвардію України пунктом 3-1 Розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» закону тимчасово, до визначення на законодавчому рівні іншого суб'єкта, було покладено здійснення функцій з:

конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, до Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, апеляційних судів з розгляду цивільних і кримінальних справ, місцевих загальних судів, перелік яких визначається Міністром внутрішніх справ України, та відповідних установ виконання

покарань, попереднього ув'язнення (крім гауптвахт) та ізоляторів тимчасового тримання, а також охорону їх у залі суду;

конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі під час їх екстрадиції;

участь у розшуку, переслідуванні і затриманні осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі або арешту, які втекли з-під варті.

До теперішнього часу гвардія продовжує успішно виконувати зазначені завдання, залучаючи до їх виконання значні сили і засоби, а на законодавчому рівні відсутні навіть спроби щодо покладення зазначених функцій на інші органи державної влади.

4. Відповідно до вимог статей 2 та 12 закону військовослужбовці Національної гвардії України щоденно залучаються до виконання завдань з охорони громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян.

Згідно із статтею 13 закону військовослужбовці Національної гвардії України наділені правом здійснювати превентивні та поліцейські заходи примусу згідно із Законом України «Про Національну поліцію».

Але реалізація цих прав військовослужбовців майже повністю обмежена, оскільки військовослужбовці Національної гвардії України не наділені повноваженнями затримувати та доставляти правопорушників до уповноважених державних органів, здійснювати їх особистий огляд та огляд їх речей, а також складати протоколи про адміністративні правопорушення.

За таких умов військовослужбовці Національної гвардії України вимушені викликати працівників поліції для документального оформлення відповідних матеріалів про адміністративне правопорушення щодо правопорушників або подальшого їх затримання, що у свою чергу, призводить до відволікання поліцейських від виконання службових обов'язків на інших маршрутах та районах несення служби і неефективного використання сил та засобів, що залучаються до охорони громадського порядку.

Крім того, Національна гвардія України залучається до виконання завдань щодо попередження незаконного видобутку бурштину, незважаючи на відсутність правових підстав для такого залучення.

Народними депутатами України Паламарчуком Н. П., Королем В. М., Геращенко А. Ю. подано на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення правових засад діяльності Національної гвардії України» (реєстр. № 6556 від 08.06.2017), який дозволяє на законодавчому рівні не лише вирішити вищезазначені проблеми, а й посилити роль та місце Національної гвардії України в цілісному секторі безпеки і оборони держави як військового формування з правоохоронними функціями.

На жаль, вказаний законопроект не підтримано Міністерством внутрішніх справ України.

5. Відповідно до статті 6-1 закону під час дії воєнного стану Національна гвардія України для виконання завдань з оборони держави підпорядковується Міністерству оборони України.

Разом з тим нормативно-правові акти Міністерства оборони України, у тому числі ті, які регламентують порядок підготовки та залучення підрозділів Збройних Сил України до виконання завдань під час дії воєнного стану та ведення воєнних (бойових) дій під час відсічі збройної агресії (Бойові статuti Збройних Сил України, основи, настанови, інструкції та інші керівні документи родів військ щодо застосування військ (сил) під час ведення воєнних (бойових) дій), не поширюються на Національну гвардію України.

6. Частиною 3 статті 2 закону визначено що Національна гвардія України є основним суб'єктом з припинення масових заворушень, а організація діяльності Національної гвардії України з припинення масових заворушень, а також порядок її взаємодії під час виконання зазначеної функції з правоохоронними органами, іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування визначається Кабінетом Міністрів України.

З метою виконання вимог зазначених норм закону Головним управлінням Національної гвардії України розроблено та подано на розгляд Уряду проект постанови «Про затвердження Порядку організації діяльності Національної гвардії України та її взаємодії з правоохоронними органами, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень», яка до теперішнього часу не прийнята.

Як висновок слід зазначити, що для забезпечення належного нормативно-правового забезпечення виконання службово-бойових завдань Національною гвардією України, першочергово доцільно:

внести відповідні зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення;

установити єдиний підхід до підготовки та керівництва Збройними Силами України та Національною гвардією України під час дії воєнного стану шляхом внесення змін до Закону України «Про Національну гвардію України», якими передбачити, що Міністерство оборони України поширює на Національну гвардію України за погодженням з МВС свої нормативно-правові акти, що стосуються виконання завдань під час дії воєнного часу та ведення воєнних (бойових) дій під час відсічі збройної агресії;

прийняти рішення Уряду щодо організації діяльності Національної гвардії України та її взаємодії з правоохоронними органами, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень;

вжити на державному рівні заходів, щодо врегулювання питань конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі та виконання

вимог законодавства щодо підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорони приміщень суду, органів та установ системи правосуддя, виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів та членів їхніх сімей, працівників суду, забезпечення безпеки учасників судового процесу.

Слід підкреслити, що основною метою розвитку Національної гвардії України є створення у її складі нових підрозділів, здатних у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони виконувати широкий спектр правоохоронних завдань та ефективно реагувати на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці, яка визначена Указом Президента.

УДК 159.9.072:351.743

Байда М.С., старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, капітан

**ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ТА ПІДТРИМКА
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Антитерористична операція, що проходить на сході України, продовжується вже більше трьох з половиною років за весь період проведення, участь в ній прийняли понад двісті тисяч військовослужбовців, різних силових структур та відомств України. Всі учасники, без сумніву, у своїй екстремальній діяльності стикалися з різного роду стрес-факторами. У кожного з них був свій стрес-фактор, в одних – це перше чергування на блок-посту зі зброєю в руках, у інших – це шок від виду крові, пораненого чи навіть загиблого товариша. Але, мабуть, найбільш сильний, за своїми наслідками стрес-фактор, це потрапляння в полон. Повернення полоненого, до попереднього життя досить складний та не простий шлях, тому вкрай важливо своєчасно надати їм кваліфіковану психологічну допомогу. Бойовий психологічний дебрифінг є тим методом психологічної допомоги, який може значно спростити повернення полоненого до попереднього (військового чи цивільного) життя.

Окремо серед бойових психологічних дебрифінгів слід говорити про дебрифінг з військовослужбовцями, які повернулися з полону. Саме для цієї категорії військовослужбовців неприпустимим є застосування інших форм дебрифінгу.

Серед пріоритетних завдань цього дебрифінгу, крім зниження важкості психологічних наслідків після пережитого стресу, має стати збір інформації та узагальнення досвіду пережитого полоненими для розроблення в майбутньому курсу навчання військовослужбовців екстремальному виживанню. Так, наприклад для спецслужб це може бути інформація про місцеперебування полону, кількість осіб, що залишилася в тому чи іншому місці, кількість терористів, що здійснювали охорону полонених тощо. Для психологів – це факти, емоції, переживання, дії - все те що робили учасники для того щоб пережити ці події, щоб повернутися живими.

Говорячи про специфіку дебрифінгу з полоненими, слід зазначити, що по-перше, частіше за інші дебрифінги він є індивідуальним (не часто вдається з полону звільнитися цілій групі), по-друге, він має дещо іншу, ніж загальноприйнята структуру, хоча і складається з тої самої кількості фаз.

Структура проведення психологічного дебрифінгу з полоненим:

- 1 фаза – «створення правил, знайомство»;
- 2 фаза – «розповідь історії»;
- 3 фаза – «роз'яснення»;
- 4 фаза – «перерва»;
- 5 фаза – «опитування»;
- 6 фаза – «завершення сесії дебрифінгу»;
- 7 фаза – «дебрифінг після дебрифінгу».

Як бачимо найбільш очевидними розбіжностями цієї структури з загальноприйнятою структурою де брифінгу є відсутність «фази обговорення фази думок, фази переживань та емоцій» та наявність «перерви». Це зумовлене насамперед дуже важкими емоційними переживаннями, в місцях ізоляції, що при певних питаннях може викликати ретравматизацію.

Відповідно до розширеної мети дебрифінгу з полоненими склад команди, яка проводить учасників цього дебрифінгу через зазначені фази, може коливатися від 2 до 5 осіб, в залежності від потреб звільнених полонених та потреб фахівців, що здійснюють узагальнення цього надзвичайного досвіду (дебрифер, психолог, занотовувач, юрист, капелан, медичний працівник, соціальний працівник та інші).

Таке розширення на сучасному етапі мети дебрифінгів з полоненими необхідне, враховуючи велику кількість полонених, що залишаються в місцях ізоляції. Крім того, впровадження в професійну психологічну підготовку, розроблених на основі даних дебрифінгу з полоненими, програм екстремального виживання та уникнення полону має сприяти зменшенню у майбутньому психогенних втрат серед військовослужбовців, які приймають участь у бойових операціях.

УДК 77.03.17

Белошенко Ю.К., старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, підполковник;
Любчич Р.І., старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, капітан

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ З ВІЙСЬКОВО – ПРИКЛАДНОГО ПЛАВАННЯ

В системі фізичної підготовки особового складу НГУ особливе місце займають військово-прикладні види до складу яких відносять і плавання.

Досвід бойових дій втому числі і у Другій світовій війні, що навчання плаванню та переправам в плаву у мирний та воєнний час сприяло успішному подоланню водних перешкод. При форсуванні річок широко використовувались різні підручні засоби.

Кардинальні зміни, які відбуваються у військовій справі створення та впровадження нових видів озброєння, необхідності опанування складної бойової техніки та зброї, в стислі терміни потребують від військовослужбовців усіх рівнів професійно-методичної майстерності. Високий рівень бойової майстерності не можливий без оволодіння комплексом прикладних рухових навичок, необхідних для успішного використання сучасної зброї та техніки. До основних військово-прикладних рухових навичок відносяться навички і з військово-прикладного плавання, які вирішують завдання підготовки військовослужбовців до швидких та впевнених дій при раптовому потраплянні у воду чи під час долаття водних перешкод, при стійкому перенесенні фізичних навантажень, нервово-психологічній напруженості та інших негативних факторів бойової діяльності.

В процесі становлення та розвитку плавання, як засобу фізичної підготовки накопичений великий досвід та зібрано багато матеріалів, що і спонукало до його вивчення.

Основною формою фізичної підготовки є навчальні заняття вони обов'язкові для всіх категорій та вікових груп військовослужбовців. Заняття з військово-прикладного спрямовані на формування навичок з військово-прикладного плавання, виховання витримки і самовладання при знаходженні у воді, розвиток загальної витривалості.

На практиці навчання військовослужбовців плаванню навчальні заняття займають основне місце, так як на них вирішуються як загальноосвітні так і виховні завдання. В зміст занять включають вправи, прийоми та дії за допомогою яких в першу чергу навчання військовослужбовців які не вміють плавати, формування прикладних рухових навичок та комплексний розвиток

фізичних та спеціальних якостей. В процесі занять з плавання розвивають та удосконалюють не тільки фізичні здібності військовослужбовців, але й вирішуються задачі морально-психологічної підготовки. Навчальні заняття з плавання являються обов'язковим для усіх категорій військовослужбовців, їх зміст та методика проведення підпорядковується військовій доцільності – вчити тому, що необхідно в службовій діяльності, навчально-бойовій обстановці та на війні.

Змістом навчальних занять з плавання являється: плавання різними способами брас на грудях, кріль на грудях та на спині, старти та повороти, пірнання в довжину та глибину, надання допомоги товаришу на воді, плавання у військовій формі та зі зброєю(з індивідуальними рятувальними засобами, за допомогою предметів спорядження та одягу, підручних засобів та без них), перепливання водних перешкод та роздягання у воді, плавання під водою, стрибки у воду.

В залежності від умов та часу проведення навчальних занять їх ціле направленість та зміст змінюється. Для підвищення інтересу до плавання та ефективного впливу на організм тих що займаються перераховані способи, прийоми та дії в деяких випадках рекомендується поєднувати з вправами з інших розділів фізичної підготовки.

УДК 323.283

Белай С.В., доктор наук з державного управління, професор, заступник начальника факультету з навчально-методичної та наукової роботи Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник;
Корнієнко Д.М., кандидат юридичних наук, начальник Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Антитерористична операція на Сході України виявила необхідність обов'язкового врахування соціальних, політичних, культурних, релігійних, економічних та гуманітарних чинників під час планування та проведення військових дій. Стратегічна обстановка ХХІ ст. охоплює безліч етнічних, релігійних, ідеологічних рушіїв, які вимагають стійких рішень в суспільствах, підірваних конфліктами, лихом або гуманітарними катастрофами. Для розв'язання цих серйозних проблем неможливо використовувати лише військові засоби. За таких умов на думку більшості фахівців та відповідно до сучасних вимог міжнародного гуманітарного права врегулювання збройного

протистояння можливо здійснювати без цивільно-військового співробітництва.

Цивільно-військове співробітництво як військова функція є невід'ємною частиною сучасних багатовимірних операцій, звертається до всіх сторін для співпраці у конфліктній ситуації та полегшує взаємну підтримку цивільних сил і засобів для збройних сил і навпаки. Головною ідеєю цієї взаємодії є досягнення певного і зазвичай бажаного кінцевого результату, для кращої взаємодії з місцевим населенням, цивільними дійовими особами.

Мета і призначення цивільно-військового співробітництва – взаємодія між військовими і цивільними суб'єктами в рамках комплексного середовища для підтримання плану військового командування. Підрозділи цивільно-військового співробітництва є головними «радниками» органів управління й виконують наступні завдання: встановлюють і підтримують зв'язок з цивільними суб'єктами на відповідному рівні, сприяють співпраці, гармонізації, обміну інформацією; визначають і пояснюють військові цілі, завдання та концепції операції; сприяють паралельному і комплексному плануванню між військовими силами і дружніми цивільними суб'єктами; здійснюють інтеграцію з іншими видами персоналу з усіх аспектів діяльності; постійно оцінюють операційне середовище, у тому числі місцеві потреби і нерівності можливостей для вирішення проблем; здійснюють діяльність у напрямку своєчасного і плавного переходу обов'язків до відповідної цивільної влади.

Управління військових формувань та правоохоронних органів залежно від обставин потребує значної підтримки цивільного населення для координації зусиль. Із цієї причини цивільно-військове співробітництво відіграє активну роль. Така діяльність у співпраці з іншими функціями включає в себе: отримання оперативної інформації про суспільну складову (цивільне середовище) кризової ситуації; здійснення аналізу інформації та складання цілісного опису кризової ситуації; оцінювання кризової ситуації, визначення цивільних ключових показників і чинників, що мають вирішальний вплив на проведення операцій, а також вплив військової ситуації на цивільне середовище; надання рекомендацій під час планування операції для пом'якшення критичного військового впливу на цивільне населення; взяття участі цивільно-військового співробітництва у плануванні проведення операції; забезпечення сприятливого впливу на громадськість у районі виконання службово-бойових завдань; забезпечення доступу до цивільних ресурсів.

За досвідом Канади, Нідерландів та Данії у Збройних Силах України створено підрозділи цивільно-військового співробітництва. Наразі ці підрозділи мають прогнозувати і надавати командуванню рекомендації щодо взаємного впливу дій цивільних і військових учасників конфлікту. Крім цього, зазначені підрозділи відповідають за підготовку інформації для військового керівництва стосовно змін ситуації, що складається в цивільному середовищі. Нинішня

ситуація в окремих районах Донецької та Луганської областей свідчить про те, що перелічені завдання виконуються не в повному обсязі.

Таким чином, для вирішення наведених проблем наразі потребують вдосконалення наступні напрями діяльності: організація та здійснення взаємодії військових формувань та правоохоронних органів України з усіма зацікавленими міжнародними та громадськими організаціями, цивільним населенням; автоматизація підготовки інформації для військового керівництва стосовно змін ситуації, що складається в цивільному середовищі; розроблення рекомендації щодо взаємного впливу цивільних і військових дій.

УДК 159.9

Богданова О.В., старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України;
Заботнова М.В., старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Нові процеси в сучасному українському соціумі, у всіх його сферах: економічній, політичній, духовній закономірно впливають на формування нових взаємовідносин між державою, її інституціями та громадянським суспільством.

Особливо слід зазначити, що характер сприйняття населенням правоохоронних органів як носія влади і норм Закону відображає ставлення людей до державної влади в цілому. Крім того, це ставлення впливає на правосвідомість громадян.

Підвищення ефективності діяльності військ передбачає налагодження партнерських відносин з населенням. Тому рівень довіри громадян до військ є одним з головних критеріїв оцінювання їх роботи

Відомо, що люди у своїх судженнях часто використовують не власний досвід, а інформацію, отриману від інших, у тому числі по радіо і телебаченню. Можна сказати, що в такий спосіб пересічні громадяни формують уявлення про правоохоронні органи і їхню діяльність. Необхідна складова успіху правоохоронця – позитивний імідж, який вдало зробить його професійно-психологічний портрет завершеним і досконалим.

Засоби вирішення конфлікту між військово службовцями та громадськістю

- не відповідати агресією;
- дотримуватися уставу;
- не ухилятися від питань і т.д.

У зв'язку із цим доцільно з'ясувати, яким чином створюється образ сучасного військового.

Перш за все, необхідно усвідомлювати основні підходи щодо розуміння поняття «імідж», знати загальні закономірності впливу соціально-психологічних чинників на формування іміджу.

Таким чином, формування позитивного іміджу військовослужбовців України є важливим завданням, що може бути вирішено тільки шляхом об'єднання зусиль як спеціально створених в структурі військ органів, так і всіх без винятку військовослужбовців, кожен з яких несе особисту відповідальність за свою поведінку та збереження честі свого мундиру.

Фахівці визначають наступну структуру корпоративного іміджу організації, яка може бути використана і для визначення іміджу внутрішніх військ:

- імідж керівництва (Міністра внутрішніх справ, командувача військ та керівного складу з'єднань, частин та підрозділів);
- імідж військовослужбовців;
- внутрішній імідж організації;
- візуальний імідж;
- соціальний імідж;
- рейтинг інформаційного впливу на громадськість через ЗМІ;
- якість надання послуг населенню.

Таким чином, лише комплексний системний науково обґрунтований структурований підхід на основі урахування всіх наданих складових може допомогти створити позитивний імідж внутрішніх військ в суспільстві.

УДК 351

Бондаренко О.Г., кандидат наук з державного управління, доцент, докторант докторантури і ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, полковник

ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМКУ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ КОРУПЦІЇ У ПРАВООХОРОННИХ ТА ВІЙСЬКОВИХ ІНСТИТУЦІЯХ

У сучасному українському суспільстві масштаби корупції у системі державного управління досягли розмірів, що загрожують державній безпеці. За результатами досліджень незалежних громадських організацій, Україна в останні роки входить к десятку найкорумпованіших країн світу. Корупція збільшує економічні витрати суспільства. За останні роки корупція проникла практично у всі сфери життя суспільства. І особливо небезпечно коли факти корупції мають місце у інституціях, які безпосередньо виконують завдання

щодо забезпечення державної безпеки, а саме правоохоронних та військових інституціях. Незважаючи на загальний осуд, декларацію боротьби із нею і, навіть, ряд реальних шляхів керівництва країни щодо її викорінення, корупція продовжує впевнено існувати. Більш того, на сучасному етапі трансформації українського суспільства з'являється більше можливостей для корупційних дій, а їх наслідки для соціального розвитку стають все більш небезпечними. Масштабна корупція негативно впливає на репутацію країни у міжнародному співтоваристві, що перешкоджає залученню іноземних інвестицій та створює загрозу державній безпеці України.

Корупція може приймати різноманітні форми. Існує лобіювання інтересів третіх осіб і груп, фаворитизм, протекціонізм, кумівство, нелегальне фінансування політичних груп, купівля голосів виборців під час виборів, традиції переходу політичних лідерів і державних чиновників (у тому числі високопосадовців правоохоронних органів) на високі посади у крупні комерційні структури, фінансування приватної діяльності за рахунок державних коштів і в цілому незаконний розподіл суспільних ресурсів і засобів виробництва, казнокрадство, незаконна приватизація і багато іншого. Особливо варто відмітити негативний вплив на державну безпеку корупційних явищ щодо здійснення державних закупівель, розподілу та витрачання ресурсів у правоохоронних та військових інституціях.

Корупція характеризується складною природою і пристосованістю до мінливої ситуації. З огляду на її латентний характер виникають серйозні труднощі щодо організації громадського контролю, проте, саме організацію і здійснення дієвого громадського контролю за правоохоронними та військовими інституціями вимагають всі основні західні партнери України. Державне регулювання процесів недопущення поширення корупції має тісний зв'язок з проведенням соціально-економічних, соціально-політичних реформ, реформ правоохоронної сфери та сфери державної безпеки і оборони, що серйозно ускладнює боротьбу із внутрішніми та зовнішніми загрозами національній безпеці України, і, як наслідок, веде до дисфункції системи державного управління, диференціації суспільства, його соціальної стратифікації. Крім того, це породжує почуття небезпеки та соціальної несправедливості у більшості громадян, підриває віру у законність і владу, створює економічну і політичну нестабільність, а також стримує суспільний розвиток держави.

Таким чином, боротьба із корупцією, особливо у правоохоронних та військових інституціях, є актуальною проблемою державного управління і вимагає розроблення найбільш ефективного, з практичної точки зору процедури, дослідження даного явища, а також адекватних рекомендацій щодо її мінімізації. Вивчення корупції у контексті повсякденного управлінського життя буде актуально не тільки з практичної, але і з теоретичної точки зору, оскільки розширюється коло досліджуваних факторів, які необхідно врахувати

при поясненні цього складного феномену, а також при пошуку ефективних антикорупційних заходів. Розроблення даного напрямку вносить вклад у розвиток державного управління, так як дозволяє виявити пріоритетні об'єкти управління в антикорупційних зусиллях і більш глибоко дослідити соціальні механізми прийняття управлінських рішень, спрямованих на усунення перешкод суспільного прогресу.

Незважаючи на те, що проблема корупції має сильне громадське звучання, вона поки не отримала належної уваги з боку вітчизняних вчених. Крім того, нами не вдалося знайти у вітчизняних та закордонних наукових джерелах фундаментальних досліджень щодо проблем державного регулювання процесів протидії поширенню корупції у правоохоронних та військових інституціях. Проте, вказані проблеми відзначаються одними із найбільш небезпечних з точки зору забезпечення державної безпеки України.

Таким чином, у науковому дослідженні корупції недостатньо уваги приділяється взаємодії макро- і мікрорівневих факторів. Для об'єктивного аналізу цього феномену необхідно розглянути фундаментальний діалектичний взаємозв'язок трьох аспектів соціального світу корупції: перший характеризується тим, що корупція є результатом свідомої діяльності людей; другий – тим, що корупція являє собою об'єктивну реальність; третій – тим, що хабарник і хабародавець є соціальними продуктами.

УДК 37.013.77:378.4/.6+355.233(477)

Бородін Б.Д., викладач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗГУРТОВАНOSTІ ВІЙСЬКОВОГО КОЛЕКТИВУ

В сучасних умовах особливої актуальності набула проблема згуртованості військових колективів. Традиційні підходи до єднання військовослужбовців на засадах «дружби і братства» виявились не ефективними.

В Збройних Силах України для оцінки морально-психологічного стану особового складу застосовується цілий ряд методів та методик. Серед критеріїв морально-психологічного стану в якості оцінюючого компоненту зазначено рівень взаємовідносин у військовому колективі, який оцінюється шляхом визначення рівня згуртованості підрозділу самими військовослужбовцями. Такий суб'єктний спосіб отримання інформації за певних умов може задовольнити командира підрозділу. Але при цьому виникає проблема повноти, достовірності і відповідності отриманої інформації.

Актуальною є проблема оцінювання згуртованості військовослужбовців у військових підрозділах НГУ відповідно до основних сфер, в яких відбувається взаємодія між ними, як одного з факторів морально-психологічного стану військовослужбовців та підрозділів.

Поняття «групової згуртованості» як один з процесів групової динаміки, характеризує ступінь прихильності до групи її членів. У сфері військової діяльності «згуртованість» трактується не лише як злагоджені дії з досягнення мети визначеної командиром, а й процес формування особливого типу зв'язків, які дозволяють перетворити підрозділ в психологічну спільноту з відповідним рівнем спільного сприйняття принципово важливих для військовослужбовців явищ та процесів.

Для малих груп (підрозділів) доцільними є соціометричні методи, які дозволяють з достатньою мірою достовірності отримувати інформацію не лише про стан відносин між членами групи, а й визначати стан згуртованості підрозділу у різних сферах взаємодії на параметричних засадах.

З практичної точки зору визначення стану згуртованості, як складової морально-психологічного потенціалу, вимагає:

По-перше, з'ясування, в яких сферах взаємодії, що і як (позитивно чи негативно) об'єднує чи розмежовує військовослужбовців підрозділу.

По-друге, з'ясування ступеню та характеру згуртованості у визначених сферах взаємодії через з'ясування сприйняття членами групи один одного.

По-третє, застосування зручної, простої та економічної процедури отримання та обробки даних.

Обов'язковими вимогами до такої процедури є: персоніфікований спосіб отримання інформації, забезпечення її конфіденційності, матеріальне забезпечення бланками-матрицями, кількісна обробка даних, визначення результатів на табличному та індексологічному рівнях.

Для підрозділу на підставі результатів отриманих від окремих осіб визначають загальну кількість позитивних та взаємних позитивних виборів, а також негативних та взаємних негативних виборів.

Таким чином, визначення стану згуртованості військового підрозділу у різних сферах міжособистісної взаємодії має науково-практичний характер. Наведений варіант можна розглядати як один з можливих інструментів для періодичного використання командирами підрозділів (без спеціальної підготовки) в короткий термін для отримання в достатній мірі об'єктивної інформації про зміни в одному з принципово важливих процесів групової динаміки та існуючі проблеми у цій сфері з метою своєчасного та адекватного реагування на них.

УДК 378.011.3-051:796

Вакслер М.А., старший викладач кафедри олімпійського і професійного спорту та спортивних ігор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди; **Тихонова А.О.**, старший викладач кафедри олімпійського і професійного спорту та спортивних ігор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ДІАГНОСТИКА МОТИВАЦІЇ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАСКЕТБОЛІСТІВ СТУДЕНТСЬКОЇ КОМАНДИ

Питання, що пов'язані з мотивацією спортсменів, незважаючи на спроби практичного їх вирішення, залишаються недостатньо розробленими з наукової точки зору. Тим часом у спорті роль мотивації, спонукальних мотивів проявляється дуже яскраво. Мотивація є не тільки провідною характеристикою особистості спортсмена, не тільки веде його до поставленої мети, але й впливає на характер майже усіх процесів спортивної діяльності (реакція на навантаження, відновлення, засвоєння нового, прояв морально-вольових якостей тощо).

У нашому дослідженні ми опираємось три найбільш чітко сформульовані точки зору на поняття "мотив". Представники першої – О. В. Петровський, К. Б. Ітельсон, К. К. Платонов – розглядають мотив як феномен, що властивий особистості суб'єкта. Найчастіше вони ототожнюють мотив з потребою.

Згідно другої точки зору (О. К. Леонтьєв, Є. Десі, Р. Райан) щодо поняття "мотив" – це перш за все визнання того, що спонукати людину можуть або внутрішні фактори (наприклад, потреби), або зовнішні – такі, як заохочення, покарання тощо. Прихильники третьої точки зору виходять з розгляду суб'єктивної віднесеності потреби до об'єктивно існуючих речей й явищ, що виступають у житті суб'єкта в якості предметів його діяльності (Х. Хекхаузен, В. Макдугалл та ін.).

На основі аналізу науково-методичної літератури й аналізу основних дефініцій дослідження ми переконуємося в тому що, *мотив* - це особистий стан, який виникає на основі зв'язків, що встановлюються між суб'єктом і об'єктом. Він формується на основі співвіднесення суб'єктом своїх потреб зі своїми можливостями конкретної діяльності. Процес формування мотиву дуже динамічний, і протікає він на основі суб'єкт-об'єктних зв'язків. І саме ці зв'язки, через змагальну діяльність з'єднують спортсмена з навколишньою дійсністю і визначають її характер і виразність його активності. А мотивація – це особливий стан особистості спортсмена, що формується в результаті співвідношення їм своїх потреб і можливостей з предметом спортивної діяльності. Мотивація є основою цілепокладання, вона спрямована на досягнення максимально можливого (в конкретний час) спортивного результату.

У подальшому в нашому дослідженні розглядаються декілька експериментальних способів вивчення мотивації спортсменів. Ми їх виділяємо в три групи. До першої належать проєктивні тести, до другої – методи анкетування і бесід, до третьої групи ми віднесли методи опосередкованої оцінки сил спонукання. В роботі доводиться, що комунікація впливає на спортсмена, змінюючи (або зберігаючи на колишньому рівні) його мотивацію. Це ж підтверджують результати експерименту, що був проведений зі студентами групи підвищення спортивної майстерності (ПСМ) ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

За результатами проведених досліджень нами був визначений коефіцієнт у структурі мотивації досягнення найвищого спортивного результату (перемоги), що відображає зацікавленість студента в сприятливому міжособистісному спілкуванні. Це дало нам змогу виокремити ряд факторів, що суттєво впливають на мету в досягненні найвищого результату в баскетболі. У процесі проведення експерименту ми дослідили структуру мотивації деяких гравців жіночої баскетбольної команди ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

УДК 37.013.73

Васильченко Р.В., кандидат філософських наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник

МЕТОДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНЬОГО АСПЕКТУ

Актуальність дослідження філософсько-освітнього аспекту у добу глобалізації обумовлена, насамперед, практичними потребами самозбереження і подальшого розвитку людства. Адже саме світогляд, за визнанням більшості дослідників, є зародком усіх ідей і переконань, які визначають спосіб дій індивіда і суспільства, є інспіруючим початком усіх вчинків і дій, що знаходять прояв і у духовній сфері, і у практичній життєдіяльності.

Хоча світоглядна проблематика є невід'ємною складовою філософії, але власне світогляд став самостійним предметом філософського осмислення достатньо пізно. Причини цього М. Гайдеггер вбачає в тому, що тільки у Новий час «починається той рід людського існування, коли уся область людських здібностей виявляється захопленою у якості простору, де намічається і здійснюється оволодіння суцільним у цілому». Більш за те, «буття суцільного шукають і знаходять у представленості суцільного». Такі кардинальні зміни узагальнено виражаються в тому, що «принципове ставлення людини до суцільного у цілому

формується як світогляд. З того часу це слово проникає у мову. Оскільки світ стає картиною, позиція людини розуміється як світогляд».

Отже, вже з самого початку у слові «світогляд» фіксуються смисли, що стають для нього визначальними константами. Воно починає позначати не просто погляди на світ, а форму вираження принципового ставлення людини до суцього у цілому. Відтак оформлюються: предмет світогляду – взаємозв'язок людини і світу; його цілісний характер, коли усі елементи суцього поєднуються у цілісному уявленні про нього, а само це уявлення – зі ставленням до себе і до суцього; його значення як одночасно способу оволодіння суццям у цілому і визначення своєї позиції щодо нього.

Етимологічно, слово «світогляд» (Weltanschauung) має німецькі коріння і вперше було вжито І. Кантом у його праці «Критика здатності судження» (1790 р.) і означало світоспоглядання як спостереження світу, даного у почутті, світоспоглядання як сприйняття природи в найширшому сенсі. Поступово, слово «світогляд» почало застосовуватись як термін у творах німецьких романтиків, насамперед у праці Ф.Е. Шлейєрмахера «Промови про релігії» (1799 р), де він створив цілісний образ релігійно-естетичного світогляду у дусі раннього романтизму. У близькому до романтиків сенсі застосовував цей термін і Ф. Шеллінг для позначення усвідомленого способу осягати та пояснювати цілісність суцього. Але власно понятійного статусу термін «світогляд» набув у «Феноменології духу» Г. В. Ф. Гегеля (1807 р.). За допомогою цього поняття німецький філософ експлікував спільне і обов'язкове для всіх моральне уявлення. Таке *моральне* навантаження поняття «світогляд» зберігає і донині.

Заслуговує на увагу схема співвіднесення типу особистості і типу світогляду, яку запропонував В. Дільтей і яка згодом стала хрестоматійною. Дільтей, по суті, підходить до розкриття потрійної структури світогляду, який включає до себе пізнавальну, ціннісну та поведінкові системи, і визначає його життєве підґрунтя – життєвий досвід, що надає світогляду цілісності: «Світогляди не є продуктом мислення. Вони не виникають в результаті лише волі до пізнання. Хоча осягнення дійсності складає важливий етап у їхньому становленні, однак це лише один з етапів. Світогляд – результат обрання життєвої позиції, яка ґрунтується на відповідному життєвому досвіді. Піднесення життя до свідомості, оцінка життя і діяльності – ось та повільна і важка робота, котру людство здійснило в процесі розвитку світоглядів».

На особливу увагу заслуговує типологія світоглядів Е. Шпрангера. Він виокремлює шість ідеальних типів світогляду: «1) *теоретичний*, де домінує споглядальна установка; 2) *естетичний*, де вирішальну роль відіграє переживання; 3) *економічний*, який віддає перевагу економічним благам і забезпеченню благополуччя; 4) *політичний*, зосереджений на бажанні

реалізувати себе як владну особистість; 5) *соціальний* світогляд, на відміну від політичного, робить акцент на допомозі людям, сприянні суспільним формам гармонізації більш вартісним і значущим; 6) *релігійний*, сприймає за очевидне служіння Богу».

Традиція психологізаторського трактування світогляду знайшла своє продовження у концепції «психології світоглядів» К. Ясперса, набувши тут екзистенціального забарвлення.

УДК 17.022.1:316.3(477)

Ващенко В.І., заступник директора з навчально-виховної роботи Харківської гімназії № 152, вчитель-методист

ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА

Сутність патріотизму тлумачиться як “складна інтегративна якість особистості, яка містить емоційно-чуттєвий, інтелектуальний і діяльнісний компоненти”. Значення військово-патріотичного виховання засобами морально-психологічного забезпечення обумовлюється положеннями відповідних керівних документів. Концептуально основним змістом морально-психологічного забезпечення визначено “мобілізація військовослужбовців на виконання конкретних бойових завдань, формування свідомого ставлення до них...”. Державна і патріотична спрямованість є одним з головних принципів роботи з особовим складом. Виконати ці завдання без заходів військово-патріотичного виховання неможливо, оскільки саме воно безпосередньо виховує у військовослужбовців почуття любові до своєї держави, переконаність у необхідності сумлінного виконання службових обов’язків. Від нього залежить результат морально-психологічного забезпечення – високий моральний дух військ як складова бойового потенціалу держави та її Збройних Сил.

Формування у військовослужбовців патріотизму є статутним обов’язком військового керівника. Методологічними засадами формування у військовослужбовців морально-політичних якостей мають бути основою державної політики, а не погляди окремих політичних партій чи рухів. Для цього потрібна системність військово-патріотичного виховання, забезпечення цілісного, організованого, поступового, безперервного, активного впливу усього освітнього процесу на зміст, почуття, поведінку військовослужбовців з метою всебічної підготовки їх до виконання службово-бойових завдань.

Таким чином, військово-патріотичне виховання особового складу є актуальною проблемою у будь-який історичний період і невід’ємно пов’язано із завданнями морально-психологічного забезпечення. Воно має бути одним з

головних напрямів діяльності військового керівника і здійснюватись цілеспрямовано і постійно.

Особливе місце соціально-гуманітарних дисциплін полягає в тому, що вони формують соціокультурне мислення, здатність правильно сприймати соціальні процеси, що відбуваються у суспільстві, сприяє формуванню знань про соціальну дійсність, пояснює логіку процесів соціального розвитку, розробляє методикау соціологічних досліджень.

Одним з найважливіших питань у формуванні соціологічної освіченості майбутнього військового керівника є питання про управління процесами змін і зрушень, що відбуваються сьогодні у Збройних Силах України. Об'єктивні процеси не повинні відбуватись стихійно, ними необхідно управляти; управління потребують всі сфери військового життя. Якісно нового стану можна досягти лише вмiлим управлінням сферами військового життя, постійним його вдосконаленням, надійним механізмом управління.

Наступним важливим напрямком в діяльності військового керівника, є питання соціального прогнозування процесів в підрозділах. Соціальне прогнозування – це конкретне судження про стан соціального об'єкта у майбутньому. Нормативне прогнозування визначає засоби, необхідні і достатні для досягнення можливих станів об'єкта управління чи заданих цілей, які визначають можливі шляхи руху об'єкта до заданої цілі.

Отже, соціологічна освіченість, уміння мислити соціально, адекватно сприймати, осмислювати соціальні процеси та явища і враховувати у своєму бутті розмаїття соціальних чинників потрібні кожному офіцеру-управлінцю.

УДК 37.011

Ващенко Є.І., студент 4 курсу 8 групи Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Правова культура – це система правових цінностей, що відповідають рівню досягнутого суспільством правового прогресу й відображають у правовій формі стан свободи особи, інші соціальні цінності. Вона відображає рівень розвитку правосвідомості в суспільстві, системи права і законодавства, юридичної практики та правової науки, охоплює сукупність усіх правових цінностей, створених людьми в правовій сфері. Високий рівень правової культури суспільства є однією з важливих ознак громадянського суспільства та правової держави, яка заснована передусім на принципах верховенства права і правового закону, поваги до основних прав і свобод людини й громадянина. Тому правова

культура і правосвідомість взаємозумовлюють існування та функціонування одна одної.

У системі факторів підвищення ефективності службово-бойової діяльності особливе місце посідає рівень правової культури. Правова культура військовослужбовців як складова загальної культури військовослужбовців – це досягнутий рівень оволодіння системою правових цінностей суспільства, сукупність його правових знань, ідеалів, переконань і відповідні їм поведінка та система їхніх взаємостосунків. Отже, формування правової культури є необхідною передумовою ефективною службово-бойової діяльності.

Механізм формування правової культури військовослужбовців – це детермінований потребами суспільства спосіб прямого впливу на духовний світ особистості, який реалізується через систему суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних відносин і зумовлюється об'єктивними закономірностями формування та розвитку особистості.

До основних елементів механізму формування правової культури військовослужбовців належать: цілі формування правової культури; система суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних стосунків процесу формування правової культури; шляхи і форми діяльності щодо забезпечення прямого впливу на духовний світ військовослужбовців; суб'єкти, у діяльності яких реалізуються закономірності формування та розвитку особистості.

Формування мети правової культури військовослужбовців зумовлені потребами у створенні сприятливих передумов для виконання службово-бойових завдань і полягають у забезпеченні необхідного рівня розвитку правової культури військовослужбовців, який би забезпечував високий рівень військово-професійних, морально-психологічних та громадянських якостей військовослужбовців, зміцнення військової дисципліни та правопорядку, реалізацію прав і свобод військовослужбовців, належне виконання службових обов'язків, створення здорового морально-психологічного клімату у військових колективах.

Шляхи формування правової культури військовослужбовців зумовлені: цілями формування правової культури, закономірностями процесу формування особистості, рівнем розвитку правової культури суспільства.

До основних шляхів формування правової культури військовослужбовців належать: формування вимог суспільства до правової культури; забезпечення відповідного соціального статусу військовослужбовців; приведення життєдіяльності військовослужбовців у відповідність до чинного законодавства; забезпечення вимогливості до виконання військовослужбовцями своїх функціональних обов'язків, дотримання порядку та правил проходження військової служби.

Отже, проблема розбудови громадянського суспільства безпосередньо пов'язана з розвитком правової культури та правосвідомості кожної людини та

суспільства загалом. Саме правова культура та правове виховання є соціальною гарантією дії верховенства правового закону в суспільстві. А правосвідомість забезпечує не лише розвиток правової культури загалом, але й формує ідеал правової особистості, яка поважає правовий закон, визнає його верховенство у всіх сферах життя, своїми діями сприяє розвитку громадянського суспільства.

УДК 37.035.4

Ващенко І.В., начальник кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат історичних наук, доцент, полковник; **Панфілов О.Ю.**, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА

Обґрунтовано актуальність та зміст завдання, що стоїть перед керівним та науково-педагогічними працівниками вищих військових навчальних закладів в сучасних умовах: формування та розвиток національної свідомості і *демократичної політичної культури* майбутніх офіцерських кадрів, з одного боку, визначення даної проблематики як однієї з пріоритетних у галузі морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності – з іншого. Актуальність проблеми полягає: по-перше, складністю соціально-економічної і політичної ситуації в країні, що характеризується перманентною економічною і політичною нестабільністю; по-друге, надмірною політизацією соціального середовища та його негативним впливом на свідомість військовослужбовців і військові колективи; по-третє, зростаючим партійно-політичним плюралізмом політичної системи України і потенційно можливим втягуванням військовослужбовців у протистояння політичних сил; по-четверте, вимогами міжнародної спільноти щодо оволодіння європейськими стандартами культури цивільно-військових відносин. Політична культура визначається (за американськими дослідниками Г. Алмондом і С. Вербою) як тип політичних позицій, що сприяє демократичній стабільності суспільства.

Отже накреслюються проблеми, що потребують подальшого наукового дослідження та втілення її у навчально-виховний процес вищих військових навчальних закладах. А саме уточнення базових складових політичної культури військовослужбовця, конкретизація їх змісту стосовно офіцера, а також для інших категорій військовослужбовців (світоглядні компоненти – знання, уявлення, погляди, переконання політичної та воєнно-політичної спрямованості, які необхідно засвоїти під час організації освітнього процесу).

Головним є зміст політичних цінностей, орієнтацій, установок, що повинні формуватися під впливом і контролем керівного та науково-педагогічного складу вищого військового навчального закладу, практичні елементи поведінки, які формуються під час воєнно-політичної соціалізації курсантів в умовах повсякденного виконання службово-бойових завдань.

Все це повинно бути систематизовано та коригуватися науково-педагогічними працівниками, командирами підрозділів та відповідними структурами по роботі з особовим складом. Даний напрям доцільно реалізовувати під час викладання соціально-гуманітарних дисциплін, а саме:

організація ділових та ситуативно-рольових ігор;

оволодіння механізмами самостійного ознайомлення курсантів з політичною інформацією, методикою її аналізу, особливо яку отримали через засоби масової інформації та виступи з інформуваннями на заняттях з соціально-гуманітарних дисциплін, серед курсантів молодших курсів, у школах міста;

практичною організацією заходів з інформаційно-пропагандистського забезпечення під час військового стажування;

участю у всіх формах політичного життя суспільства які не обмежені діючим законодавством – виборах, референдумах, суспільних об'єднаннях та організаціях, що не переслідують політичної мети; участю у заходах щодо військово-патріотичного виховання цивільної молоді; участю у роботі військово-наукового товариства курсантів, наукових семінарів та конференцій з соціально-гуманітарних дисциплін.

Важливим напрямом є дослідження ролі корпоративних військово-професійних цінностей і норм у формуванні політичної культури – військового професіоналізму, додержання Кодексу честі офіцерів, гордості за проходження служби в лавах Національної гвардії України, військового колективізму, військових традицій, ритуалів, символіки. Втілення в освітній процес певної моделі політичної культури офіцера, де якісні показники перевіряються емпірично.

УДК 37.011

Волошко С.А., заступник начальника факультету по роботі з особовим складом Національної академії Національної гвардії України, полковник

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Виконання завдань широкомасштабного реформування Національної гвардії України, що проводиться сьогодні, ставить багато питань щодо вибору

подальших напрямів їх удосконалення, розробки (проектування) сучасних систем військового управління, всебічного забезпечення їх діяльності.

Не новина, що за структурою Національна гвардія – це складна соціотехнічна система, основними складовими якої є людський (персонал) і технічний (техніка, озброєння) ресурс, які в свою чергу вимагають своїх систем забезпечення.

Відповідно до цього, дуже не зрозумілим є непоодиноким думка про недоцільність мати власну систему забезпечення людського ресурсу (персоналу) Національної гвардії України, яка б забезпечила виконання ним завдань за призначенням. Ще більш незрозумілою ця проблема виглядає в умовах переходу військ на комплектування на професійній основі.

Проблема формування ціннісної свідомості військовослужбовця, морально-психологічної переваги над противником, свідомого виконання службових обов'язків, морально бойових та професійних якостей, особового складу Національної гвардії України є актуальною і вимагає звернення уваги з боку керівництва держави. А морально-психологічний стан особового складу, достатній для виконання Національною гвардією України завдань за призначенням є головним критерієм їх боєздатності.

Результати науково-дослідних робіт переконливо свідчать про доцільність існування окремої системи морально-психологічного забезпечення діяльності особового складу Національної гвардії України та її подальшого удосконалення.

Існуюча система морально-психологічного забезпечення військ за напрямками діяльності і за кількісно-якісними показниками в цілому відповідає світовим тенденціям військового будівництва.

Досвід останніх війн і воєнних конфліктів переконливо показав, що збройна боротьба стає все більш концептуальною (війною та боротьбою на поразку свідомості). Війни найближчого майбутнього будуть набувати все менш воєнно-силового характеру. Одним із головних завдань, які будуть при цьому вирішуватися, це досягнення морально-психологічної переваги над противником як фактору досягнення перемоги в цілому.

Все це свідчить про те, що в сучасній збройній боротьбі роль людського фактору не тільки не знизилась, а навпаки значно зросла. Все більше уваги приділяється питанням впливу на суспільну та індивідуальну свідомість людей, а морально-психологічний стан особового складу все більш визначається вагомою та вирішальною складовою бойового потенціалу Національної гвардії України.

Аналіз діяльності цих структур дає можливість визначити такі її особливості:

1. Апарат морально-психологічного впливу на свідомість персоналу армій провідних країн світу існує практично у всіх структурах організаційного будівництва збройних сил.

2. Цей апарат, в свою чергу, має розгалужену структуру, яка базується на міцному матеріальному й фінансовому забезпеченні в поєднанні з багаточисельним висококваліфікованим кадровим складом.

3. Чітко визначені теоретично-методичні та ідейні основи керівництва

морально-психологічним впливом на особовий склад.

4. Високоякісне законодавче забезпечення.

5. Якісно організована практична діяльність.

Таким чином, морально-психологічний вплив на особовий склад Національної гвардії України є одним із основних чинників, що впливає на його боєздатність.

Морально-психологічний стан особового складу частин і підрозділом є показником готовності людського ресурсу Національної гвардії України виконувати завдання за призначенням.

Для створення сучасної системи морально-психологічного впливу на особовий склад Національної гвардії України необхідно удосконалити нормативно-правову базу; розробити та втілити у навчально-виховний процес ВВНЗ сучасні технології професійної підготовки фахівців в галузі психології, педагогіки, соціології, кадрового менеджменту, адміністративного права тощо.

УДК 342.951:351.82

Волков І.М., старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії СБЗ НГУ Національної академії Національної гвардії України, підполковник;
Каплун Є.О., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії СБЗ НГУ Національної академії Національної гвардії України, майор

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЮРИДИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ «ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА І ПОРЯДОК» ТА «ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА І ПОРЯДОК»

Останнім часом спостерігаються істотні зміни понятійного апарату на якому базується діяльність українських правоохоронних органів у сфері охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

Зокрема в Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII введена нова термінологія у вигляді юридичної конструкції «публічна безпека і порядок». Однак, разом з цим з'явилась термінологічна неузгодженість між цим поняттям та усталеними юридичними конструкціями «громадська безпека» і «громадський порядок». Виникла законодавча колізія у сфері суспільних відносин. Наприклад, Закон України «Про Національну гвардію України» містить поняття «громадського порядку» та «громадської безпеки».

Слід зауважити, що європейська та світова юридична практика свідчать про виправданість використання понять «публічна безпека» і «публічний порядок» і схвальне ставлення до них.

В Конституції України не вживаються юридичні конструкції «публічна безпека» і «публічний порядок». Однак, поняття «громадський порядок» вживається у п.17 ст. 92: «виключно законами України визначаються основи національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку». У ч.2 ст.34 Конституції України визначається, що право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань може бути обмежене, зокрема в інтересах громадського порядку. Також у ч. 2 ст. 39 Конституції України встановлено, що обмеження права збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації може встановлюватись судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку.

Одним із основних завдань сектору безпеки і оборони є забезпечення громадської безпеки, що визначено в Указі Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» від 14.03.2016 №92/2016. Також до завдань розвитку сектору безпеки і оборони віднесені зокрема: ефективне виконання Національною поліцією України як центральним органом виконавчої влади функцій у сферах протидії злочинності та забезпечення громадського порядку; підвищення спроможностей Національної гвардії України до виконання завдань із підтримання громадської безпеки, охорони громадського порядку.

Аналіз зазначених правових норм дозволяє зрозуміти, що законодавець одночасно використовує терміни «публічна безпека і публічний порядок» та «громадська безпека і громадський порядок», хоча і не наводить їх визначення.

У назві і тексті «Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку», затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 10.08.2016 №773, ці поняття вживаються взагалі поряд, що свідчить про їх тотожність, або синонімічність.

Не зважаючи на тотожне використання юридичних конструкцій «публічна безпека і публічний порядок» та «громадська безпека і громадський порядок», слід визначити доцільним чітке формулювання зазначеного понятійного апарату та врегулювання наявної колізії шляхом приведення законодавчої бази України до єдиних вимог щодо термінології, взявши за основу Конституцію України, як основний закон держави. Такому процесу повинно передувати з'ясування сутності названих понять, і остаточне вирішення проблеми їх тотожності чи відмінності.

УДК 342.951

Галай В.О., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри правових дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ОХОРОНИ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

За останні роки кількість дипломатичних представництв іноземних держав в українській столиці значно зросла. Для забезпечення організації охорони дипломатичних представництв іноземних держав сьогодні використовуються підрозділи Національної гвардії України з охорони дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав в Україні. Свою охоронну функцію вони виконують на засадах паритетності. Наприклад, якщо Українське посольство у Франції охороняють троє військовослужбовців Національної жандармерії, то українські військові правоохоронці зі свого боку зобов'язуються охороняти Французьке посольство в Україні такими ж силами та засобами.

Основними елементами організації діяльності підрозділів Національної гвардії України з охорони дипломатичних представництв іноземних держав можна назвати: розробку службової документації; комплектацію військовослужбовцями; удосконалення матеріально-технічної бази; підготовку та навчання військовослужбовців для забезпечення охорони дипломатичних представництв.

Організація взяття під охорону дипломатичного представництва має відбуватися на підставі застосування положень: Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року (зокрема, ст. 22, 47); Закону України «Про Національну гвардію України»; Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про порядок розміщення дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій та іноземних держав, представництв та інших організацій в Україні» (зі змінами від 28 червня 1997 року № 670); Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України, затверджене Указом Президента України від 28 березня 2014 року № 346/2014;

Наказу Міністерства внутрішніх справ України від 20 листопада 2000 року № 791 «Про організацію службово-бойової діяльності внутрішніх військ з охорони дипломатичних представництв» та ін.

Відповідно до діючих нормативно-правових актів, військово-політичне та адміністративне керівництво Національною гвардією України здійснює Міністр внутрішніх справ України. Безпосереднє військове керівництво Національної

гвардії України здійснює командувач Національної гвардії України, який одночасно є начальником головного органу військового управління Національної гвардії України. Керівництво оперативно-територіальним об'єднанням Національної гвардії України та його органом військового управління здійснюється начальником цього органу військового управління.

Отже, військова охорона дипломатичних представництв іноземних держав в Україні встановлюється на підставі спільного рішення міністерств та відомств, на які Кабінетом Міністрів України покладено забезпечення розміщення дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних та іноземних організацій в Україні в порядку, визначеному чинним законодавством України. Відповідно ефективність охорони дипломатичних представництв на території України силами спеціальних підрозділів Національної гвардії, у першу чергу, залежить від досконалості організації діяльності кожного конкретного підрозділу охорони.

УДК 316.614 – 057.36

Гегечкорі О.В., доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України; **Громико О.В.**, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, підполковник

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АКСІОМИ ВЛАДИ

Управління складає найважливіше, необхідне, каузальне в людських відносинах і діях. Якщо ми бажаємо побудувати будь-яку систему управління, то нам потрібно передусім вивчати інтереси людей, котрі поєднують і поділяють людські істоти, без інтересів немає соціальних відносин, немає самої діяльності людей. Іншими словами, управляти – значить управляти інтересами. Другим важливішим елементом системи соціального управління є влада. Це залежності між людьми, яка замовлена інтересами, здатність людини знайти свою волю, застосувавши насилля, примушення у різних видах і формах. Сутністю влади є відношення керівництва, панування, підпорядкування. У влади укладена одвічна тяга людини виражати свої інтереси за допомогою сили, тиску, натиску, палиці, пістолету тощо. У зв'язку з цим і виникає найголовніша і найважливіша проблема будь-якого державного і соціального управління – це проблема влади, культури влади і владарювання.

“Владувати, - вважав видатний філософ І.О. Ільїн, - значить немовби накладати свою волю на волю інших, однак з тим, щоб це накладання добровільно сприймалось підлеглими” (Ільїн І.А. О сутності правосознання. – М., 1993., С. 133). У цих твердженнях і міститься вказівка на тісний зв'язок влади і

соціального управління, бо соціальне управління за своєю природою створює головні засоби свого здійснення, до яких відноситься політика, правові норми, адміністративно – державні акти тощо. Політика, як фактор, який впливає на систему соціального управління прямо і безпосередньо через інтереси, має свій владний характер, свої правила, свої аксіоми.

Отже, перша аксіома влади говорить, що державна влада не може належати без правового повноваження. Друга затверджує, що влада в межах кожного політичного союзу повинна бути єдина. Тому держава, всередині якої виникли дві влади, стоїть перед громадянською війною і внутрішнім розладом. Третя аксіома влади, що державна влада завжди повинна здійснюватися кращими людьми, що відповідають етичному і політичному цензу. Четверта затверджує, політична програма може включати в себе тільки такі заходи, що переслідують загальні інтереси. П'ята, що програма влади може включати в себе тільки заходи і реформи, які здійснюватимуться.

Такі основні аксіоми влади приведені для того, щоб показати важливість і необхідність їх засвоєння не тільки для “державних осіб”, але і для державних службовців, для всіх тих, хто має справу з людьми, процесом управління. В аксіомах підкреслюється зв'язок влади та інтересу, взаємовідносини між ними, бо дійсно їх союз “кровний, нерозривний”. Насправді, здійснити свідомо організований вплив на суспільні процеси з метою забезпечення їх оптимального розвитку і функціонування можна тільки спираючись на інтереси людей.

УДК [378.091.26.811].355.08(477)

Гозуватенко Г.О., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу (застосування СВ у міжнародних операціях, стабілізаційних і специфічних діях) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Матала І.В.**, науковий співробітник науково-дослідного відділу (застосування СВ у міжнародних операціях, стабілізаційних і специфічних діях) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

АНАЛІЗ СИСТЕМ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

Враховуючи негативні наслідки психічних розладів і необхідність підтримки боєздатності підрозділів і частин, командири в ході організації і здійснення морально-психологічного забезпечення діяльності військ зобов'язані передбачати виконання комплексу заходів щодо психологічної допомоги військовослужбовцям, які брали безпосередню участь у бойових діях.

Проте, на жаль, на сучасному етапі не має єдиного підходу до роботи посадових осіб військової частини щодо організації психологічної допомоги особового складу, який отримав бойові психічні травми. Існує гостра потреба проаналізувати та адаптувати підходи країн НАТО до організації психологічної допомоги та, на цій основі, обґрунтувати систему надання психологічної допомоги у військових формуваннях Збройних Сил України.

Аналізуючи досвід провідних країн світу, можемо сказати, що в американській системі психологічної допомоги командир підрозділу, молодший медичний спеціаліст виявляють осіб з бойовими психічними травмами, надають їм негайну психологічну допомогу та відправляють постраждалих до батальйонного медичного пункту. Там їм надають долікарську психологічну допомогу (сон, тепло, якісне харчування, відпочинок і мінімальна кількість фармакологічних препаратів) протягом кількох годин. Після цього військовослужбовців, у яких нормалізувалася психічна діяльність, відправляють у підрозділи, а тих, у кого зберігаються симптоми психічних розладів – до медичного евакуаційного пункту тилової зони бригади. Протягом двох діб з ними проводять психотерапію, використовують медикаментозні засоби, добре годують, організують відпочинок. Військовослужбовці, у яких психічний стан нормалізувався, повертаються до строю, інших скеровують у бригадну медичну роту. Протягом двох тижнів, окрім вищеперелічених заходів, з постраждалими проводять ненапружені заняття з бойової підготовки, заходи психологічної та психіатричної допомоги, організують зустрічі з товаришами по службі. Обов'язковою умовою відновлення психічного здоров'я вважається дотримання чіткого режиму дня і правил носіння військової форми одягу. За відсутності позитивних результатів, лікування продовжують у психіатричному закладі чи стаціонарному шпиталі. За оцінками спеціалістів ефективність такої допомоги складає 45–75 %.

Ізраїльська система психологічної допомоги має комплексний характер і також передбачає виявлення командирами безпосередньо в підрозділі осіб з ознаками бойових психічних травм. Зберігаючи традиційну систему психологічної допомоги провідних країн світу, ізраїльські спеціалісти додають до неї нові елементи. Медичним батальйонам підпорядковують команди Управління психіатрії воєнно-медичної служби збройних сил. Кожна команда складається з п'яти спеціалістів: психіатр, 1–2 психологи, 2–3 соціологи. Методами роботи є сон, психотерапія, душ, відмінне харчування. Команда повертає в стрій протягом 72 годин до 60 % психотравмованих воїнів.

Отже зауважимо, що потреба у подоланні протиріч між наявною практикою надання психологічної допомоги військовослужбовцям та необхідністю підвищення ефективності такої діяльності викликають необхідність з урахуванням досвіду провідних країн світу, доцільно запровадити у Збройних Силах України, суть якого полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад організації психологічної допомоги з урахуванням стандартів НАТО, розробка моделі психологічної допомоги, обґрунтування рекомендацій до змісту керівних документів з організації та надання психологічної допомоги у Збройних Силах України.

УДК 378:316.6

Грачова І.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України; **Хорошилова Ю.О.**, старший викладач мовного відділу Національної академії Національної гвардії України

РОЗВИТОК НАВИЧОК СПІЛКУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА

Дослідження праці керівників засвідчили, що 40 % від усіх вирішуваних ними проблем належать до керування колективом, а ефективність їхньої праці на три чверті залежить від вміння взаємодіяти з людьми. Виділяють вісім груп якостей фахівця, які становлять майстерність керування:

- 1) спілкуватися на формальній і неформальній основах та ефективно взаємодіяти з колегами, рівними по посаді;
- 2) застосувати якості лідера, які необхідні при вирішенні питань з підлеглими;
- 3) орієнтуватись у конфліктних ситуаціях та правильно їх вирішувати;
- 4) здобувати та обробляти необхідну інформацію, оцінювати, порівнювати й засвоювати її;
- 5) швидко ухвалювати рішення в екстремальних ситуаціях;
- 6) розпоряджатися своїм часом, розподіляти роботу серед підлеглих, надавати їм необхідні повноваження, оперативно ухвалювати організаційні рішення;
- 7) критично оцінювати ймовірні наслідки своїх рішень, вчитися на своїх та чужих помилках.

Формування цих вмінь можливе за умови оволодіння навичками та прийомами правильного міжособистісного та внутрішньогрупового спілкування. Особливо це важливо для офіцера-керівника військового колективу, якому у вирішенні професійних проблем та завдань управління недостатньо спиратись тільки на здоровий глузд, традиції та досвід. Командирові необхідно своєю поведінкою, манерою і тактом спілкування з підлеглими прагнути створювати в оточенні добрий настрій, не вносити напруженості, не провокувати негативних емоцій, не формувати пригніченості з боку підлеглих авторитарним стилем спілкування та управління.

Психологічну готовність до спілкування визначають такі риси командира:

- майстерне володіння лексико-фразеологічним складом мови;
- наявність розвинутої професійної мови;
- вміння контролювати свій ситуативний образ в очах підлеглих та підтримувати спілкування як фактор мобілізації волі, активізації інтелекту, бажання спілкуватися тощо.

Отже, ефективність спілкування керівника підвищують такі засоби та прийоми:

- оптимальний зоровий контакт;
- правильне розташування учасників розмови та надання їм можливості

вільно висловлювати свою думку, розрахунок на повагу до своєї позиції, пояснення ситуації для забезпечення єдності цілей;

- викладення не тільки своєї думки, а й протилежної з показом сильних та слабких її боків;

- виділення важливої інформації та ін.

УДК 378.011.3-051:796

Гринченко І.Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри олімпійського і професійного спорту та спортивних ігор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ДЕЯКІ ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Освітня програма за спеціальністю 6.01.02.01 «Фізичне виховання», за якою здійснюється підготовка бакалаврів на факультеті фізичного виховання і спорту ХНПУ імені Г.С.Сковороди конкретизує цілі і завдання з урахуванням специфіки факультету, основною метою якої є підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного вчителя фізичної культури, а саме: розробка навчальних програм для підготовки майбутніх учителів фізичної культури, складання навчальних та робочих програм з різної спортивної спеціалізації, які на даний момент користуються великим попитом на ринку праці.

Ця програма передбачає можливість покращання процесу навчання шляхом оптимізації навчального процесу на основі вдосконалення організації професійної підготовки вчителів фізичної культури, зокрема визначаються форми взаємодії деканату, кафедр, керівництва спортивного комплексу, голови спортивного клубу та впроваджуються оптимальні методики навчання, здійснюється професійна підготовка студентської молоді на основі кредитно-модульної системи організації навчального процесу, проводиться оцінювання успішності майбутніх вчителів фізичної культури на основі модульно-рейтингової системи контролю знань та умінь студентської молоді.

Входження загальноуніверситетських кафедр (фізичного виховання і кафедри фізкультурно-оздоровчого та спортивного фехтування) як структурних одиниць до факультету фізичного виховання і спорту дає можливість оптимально поєднувати здійснення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та навчального процесу з фізичного виховання серед студентів нефізкультурних спеціальностей; разом зі спортивним клубом проводити спортивно-масові та фізкультурно-оздоровчі заходи, участь у яких беруть як студенти факультету фізичного виховання і спорту, так і молодь інших структурних підрозділів університету; в цілому факультету фізичного виховання і спорту здійснювати пропаганду здорового способу життя в

університеті, виховувати патріотизм молоді засобами фізичної культури та спорту. Підпорядкування професорсько-викладацького складу факультету, працівників спортивного комплексу імені Ю.М. Пояркова дає можливість одночасно проводити спортивні змагання, здійснювати навчальний і навчально-тренувальний процеси та комерційну діяльність, без якої в умовах ринкової економіки спортивним спорудам важко функціонувати.

Навчальні та робочі програми профільних кафедр факультету спрямовані на реалізацію навчально-виховних можливостей колективу, підвищення ефективності самоуправління. Велику роль тут відіграє профспілкова організація факультету як професорсько-викладацького складу, так і студентської молоді, колективу спортивного комплексу. Також важливе значення має формування суспільної думки, яка підвищує імідж майбутньої професії вчителя фізичної культури, здійснює пропаганду здорового способу життя студентської молоді, спрямовує свідомість майбутнього вчителя на необхідність займатися фізичною культурою та спортом.

Існуючий підхід до оптимізації навчального процесу на факультеті фізичного виховання і спорту ХНПУ імені Г.С. Сковороди створює умови для досягнення максимально можливих результатів навчання не тільки з урахуванням можливостей кожного учня в школі, а й у відповідно до вимог, які ставляться до змісту й рівня загальнонаукової та професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

УДК. 378.011.3-051:796

Гринченко І.Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри олімпійського і професійного спорту та спортивних ігор Харківського національного університету імені Г.С. Сковороди; **Карпунець Т.В.**, старший викладач кафедри гімнастики, музикально-ритмічного виховання і єдиноборств Харківського національного університету імені Г.С. Сковороди

ПЕДАГОГІКА СПІВРОБІТНИЦТВА – ІДЕОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Організаційно-методичне вирішення завдань підготовки учителів фізичної культури пов'язане з необхідністю впровадження у систему діяльності сучасних педагогічних вишів нових навчальних планів, програм, освітніх технологій. Усе це свідчить про те, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури, формування їх професійної культури та педагогічної майстерності є актуальною і вимагає свого теоретичного й практичного вирішення

У психолого-педагогічній літературі проблема професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури має багатоаспектне теоретичне висвітлення. Так, концептуальні засади підготовки майбутніх фахівців

фізичного виховання висвітлено в працях Е.С. Вільчковського, С.С. Єрмакова, Л.П. Сущенко, О.В. Тимошенко, О.М. Худолія, Б.М. Шияна та ін.

На основі аналізу наукових джерел, законодавчих і нормативних документів, а також власного практичного досвіду можна констатувати, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури, формування їхньої професійної культури та педагогічної майстерності є актуальною та вимагає свого теоретичного і практичного вирішення. У процесі професійної підготовки вчителя необхідно прагнути здійснити спрямований вплив на становлення основних професійних здібностей студентів, використовуючи при цьому засоби, методи й форми, що сприяють формуванню знань, умінь та навичок, яких вимагає специфіка діяльності вчителя фізичної культури.

Стосовно процесу професійно-педагогічної підготовки вчителя фізичної культури, то його слід розглядати як сукупність свідомих, цілеспрямованих дій викладача щодо студентів. Роль викладача за таких умов ще більше зростає, бо він бере на себе професійну відповідальність за діалектичне поєднання інтересів особистості й виховного колективу з інтересами та ідеалами суспільства.

Дослідниками встановлено, що ефективність, якість професійного навчання залежить від частоти й обсягу зворотного зв'язку на рівні “викладач – студент”, ефективності контролю за навчально-пізнавальною діяльністю майбутніх фахівців, якості управління навчальним процесом у виші.

Власне педагогіка співробітництва і є насправді те реальне застосування основних положень цієї концепції в теорії та практиці виховання й навчання. Педагогіка співробітництва дійсно стає ідеологією перебудови педагогічної науки і практики. „Дидактичні принципи” педагогіки співробітництва – це принципи повноцінного міжособистісного спілкування, побудованого на повазі до іншого судження, довірі й взаєморозумінні, активному та свідомому ставленні до справи. Тому в педагогіці співробітництва немає дидактики, відокремленої від теорії виховання. Навчально-виховний процес, позбавлений дійсного співробітництва, гальмує інтелектуальний та моральний розвиток як студентів, так і викладачів. Лише їхнє співробітництво має розвивальний ефект.

Особистість викладача, його думки й знання, часто значний педагогічний досвід і майстерність повинні на кожному занятті відкрито пропонуватися студентам як важливий компонент формування майбутнього фахівця.

У зв'язку з цим одним із провідних аспектів підвищення якості підготовки педагогічних кадрів потрібно вважати систему удосконалення практичної професійної підготовки студентів, а успішність застосування знань на практиці – найважливішою професійно-прикладною ланкою навчання й виховання, на якій ґрунтується і якою повинен завершуватися весь процес підготовки сучасного спеціаліста у вищому педагогічному навчальному закладі.

УДК 355.318:355

Данильченко О.А., слухач магістратури 766 навчальної групи Національної академії Національної гвардії України, майор

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ПРИЗВАНИХ ПО МОБІЛІЗАЦІЇ

Виконання службово-бойових та бойових завдань в зоні проведення антитерористичної операції продемонструвало невідповідність значної кількості суб'єктів військового управління до роботи з військовослужбовцями, призваними по мобілізації. Особисті професійні та морально-ділові якості більшості військовослужбовців, призваних по мобілізації, були на вкрай низькому рівні, що значно ускладнювало якісне виконання покладених на підрозділи НГУ завдань. Фактично був відсутній професійно-психологічний відбір серед військовослужбовців, призваних по мобілізації. Тому практика висунула вимогу щодо професійної здатності офіцерів якісно проводити профілактичну роботу та заходи, спрямовані на попередження делінквентної поведінки серед військовослужбовців. Адже саме вміння на високому рівні організувати та провести профілактичну роботу щодо недопущення правопорушень серед підлеглих військовослужбовців визначає морально-психологічний стан особового складу, стан військової дисципліни в колективі, ставлення місцевого населення до НГУ, а відтак й успішність виконання поставленого завдання.

Під делінквентною поведінкою у науковій літературі розуміється протиправна поведінка особи; дії конкретної особи, що відхиляються від встановлених в даному суспільстві і зараз законів, загрожують благополуччю інших людей або соціальному порядку і можуть бути кримінальними в крайніх своїх проявах. До числа делінквентних відносяться адміністративні правопорушення, дисциплінарні проступки та злочини.

З метою створення сприятливих умов щодо попередження таких проявів серед військовослужбовців, призваних по мобілізації, необхідно здійснити ряд заходів:

1) на основі напрацьованого досвіду організувати вивчення всіма військовослужбовцями особливостей та специфіки поведінки військовослужбовців, призваних по мобілізації, а також методів впливу на них з метою формування у них правосвідомості та підтримання правопорядку.

2) як показує досвід багато командирів не були підготовлені до специфіки роботи з такими військовослужбовцями і виникало багато проблем з підбором дієвого арсеналу впливу на зазначену категорію військовослужбовців. Відтак

доцільно підготувати методичний матеріал науково-практичного характеру, який би дав змогу ще до призову таких військовослужбовців мати необхідні знання щодо їх особливостей.

3) за умови проведення часткової, а не загальної мобілізації необхідним є розроблення критеріїв щодо відбору на військову службу такої категорії військовослужбовців.

4) вдосконалення психологічної роботи. Якісна психологічна підготовка командирів та заступників по роботі з особовим складом до роботи із зазначеною категорією військовослужбовців. А також якісна організація психологічного супроводу діяльності таких військовослужбовців, що має включати вдосконалені тести, методики вивчення, бліц-опитування щодо схильності до протиправної поведінки.

Тому з метою недопущення помилок та недоліків у роботі з військовослужбовцями, призваними по мобілізації, розроблено комплексну програму та практичні рекомендації щодо попередження делінквентної поведінки військовослужбовців НГУ, призваних по мобілізації.

УДК 378.147

Дорошина Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДИРА

Сучасний період розвитку вищої військової освіти в Україні характеризується тенденцією до його оновлення, тому перед викладачем постійно постає вимога докорінного перегляду підходів, засобів, прийомів та методів навчання. Важлива роль у професійній підготовці майбутнього військового командира належить комунікативній культурі, що забезпечує адаптацію та самореалізацію як у військовому колективі, так і в сучасному суспільстві. Отже, проблема формування комунікативної культури курсантів вищих навчальних закладів є актуальною й потребує науково-практичного розв'язання.

Із метою формування комунікативної культури майбутніх офіцерів викладачі кафедри філології, перекладу та мовної комунікації на заняттях із дисципліни «Комунікативний аспект в діяльності військового командира» використовують інтерактивні методи навчання, які базуються на активній взаємодії учасників навчального процесу.

Інтерактивні методи навчання дають змогу викликати інтерес до навчальної теми, перетворювати аудиторію пасивних спостерігачів на активних учасників заняття, стимулюють до творчої, продуктивної праці, викликають прагнення до спілкування й висловлювання власних думок. На заняттях моделюються життєві ситуації, виконуються творчі завдання, розв'язуються складні проблеми. Відповідно, для досягнення цієї мети на заняттях організуються індивідуальна, парна і групова робота, ситуативне моделювання (рольові ігри), проводяться дискусії, здійснюється робота над виступами з метою інформування та переконання.

До найбільш широко використовуваних видів інтерактивних методів навчання належать дискусія та ситуативне моделювання (рольові ігри).

Під час дискусії курсанти розв'язують запропоновану викладачем проблему, учаться критично мислити, правильно оцінювати обстановку, вибирати певну лінію поведінки, формувати власну думку, правильно її висловлювати, доводити власну точку зору, аргументувати й дискутувати, моделювати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації. Орієнтовними темами для дискусій можуть бути, наприклад, такі: «Воєнні дії можуть знизити рівень світового тероризму», «Телебачення має шкідливий вплив на наше суспільство», «Прогрес незмінно призводить до регресу», «Злочини, скоєні на ґрунті ненависті, є виправданими» тощо.

Ситуативне моделювання (рольові ігри) має дуже високу мовленнєву мотивацію. Відповідно, цей вид діяльності викликає в курсантів найбільший інтерес, оскільки дозволяє учасникові ділової гри не тільки оцінювати наскільки правильно й коректно він формулює власні висловлювання, «уживається» в роль, а й розвивати інтуїцію та уяву. Серед переваг ситуативного моделювання також можна визначити максимальне наближення процесу навчання до ситуацій професійного характеру, що дає змогу майбутнім командирам під час групової роботи сформувати навички колективних дій, усвідомити свою й чужу роль, оцінити поведінку інших учасників, мобілізувати вміння й знання. Такими комунікативно-орієнтованими ситуаціями можуть бути ділові бесіди, проведення зборів, переговорів, нарад тощо.

Отже, використання інтерактивних методів навчання надає не тільки більше простору для самореалізації потенційних здібностей кожного курсанта, а й визначає наявність певних особистісних якостей, дозволяє вдосконалювати комунікативні навички та формувати комунікативну культуру, що є неодмінним складником у професійній діяльності майбутнього військового командира.

УДК 330.101

Дручек О.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правових дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

Незважаючи на те, що ідея безпеки людства як колективного суспільного блага зародилася ще в період Відродження, нормативно концепція безпеки людини оформилася лише у системі сучасного міжнародного права і вперше знайшла своє нормативне закріплення у звіті з людського розвитку Програми розвитку ООН (1994 р.), відповідно до якого безпека людини розуміється як «захищеність від хронічних загроз голоду, хвороб та репресій, від втручання в життя індивідуума та груп». Більш повне визначення зазначеного поняття було запропоноване 2003 р. Комісією ООН з безпеки людини, а саме: «Безпека людини означає захист людей від жорстких загроз і ризикованих ситуацій, (...) запровадження й використання процесів, що сприяють розвитку здібностей людей та задоволенню намагань людей, а також утворення політичних, соціальних, економічних, військових та культурних систем, що разом сприяють виживанню та людському розвитку». У контексті зазначеного розуміння елементами безпеки людини було визнано: економічну безпеку (захист від бідності та зuboжіння, подолання вразливості до впливу економічної кризи); продовольчу безпеку (захист від голоду та бідності, подолання вразливості до змін клімату); безпеку здоров'я людини (захист від хвороб, подолання вразливості до епідемій); екологічну безпеку (захист від вичерпання ресурсів, подолання вразливості до екологічних катастроф та надзвичайних ситуацій); особисту безпеку (захист від насилля, конфліктів, громадянських війн та катастроф); безпеку громад (захист від руйнування культури, ідентичності, подолання вразливості до культурної глобалізації); політичну безпеку (захист від політичних репресій, подолання загроз соціальних конфліктів та війн). У зазначеному концептуальному підході найважливішим завданням для урядів було визначено захист індивідуума від руйнування і небажаного втручання та забезпечення його розвитку, а завданням державної політики – нейтралізацію джерел, що містять небезпеку для людини, а також нівелювання інститутів, які порушують права людини.

У межах ЄС концепція безпеки людини як основи системи європейської безпеки найбільш повно, на нашу думку, відображається у Спільній зовнішній політиці та політиці безпеки ЄС (1992 р.), Європейській стратегії безпеки (2003 р.), Європейській доктрині безпеки людини (2004 р.) та ін. Так,

відповідно до Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС основними загрозами для безпеки Союзу на період до 2020 р. вважаються: тероризм, поширення зброї масового ураження, регіональні конфлікти, неспроможні держави, організована злочинність. Причому, як зазначається у Європейській стратегії безпеки, загрози безпеці є динамічними, і жодна з них не є винятково військовою. У якості стратегічного завдання європейської безпеки Стратегія безпеки ЄС визначає запровадження програм економічного розвитку та ефективного урядування в країнах, що розвиваються, виконання прав людини. Основним принципом, відповідно до якого ЄС будує політику безпеки, є безпеки людини, спрямованої на захист індивідумів від насилля.

Таким чином, змістом сучасної концепції безпеки людини як складової колективної системи безпеки Європи, на нашу думку, є: акцентування на базових потребах людини; зв'язок між правами людини, з одного боку, та міжнародним миром і стабільністю, з іншого; перспектива розвитку людини; зв'язок між безпекою людини і соціальним, економічним та культурним розвитком; повага до культурної різноманітності, толерантність; передбачення міжнародної гуманітарної інтервенції з метою захисту населення країни від насилля та агресії власної держави; врахування нетрадиційних загроз безпеці (можливості руйнівного впливу злочинного громадянського суспільства: організованих злочинних угруповань, терористів, релігійних сект, торговців наркотиками, зброєю, людьми тощо).

УДК 159.9

Загребельний О.В., заступник начальника факультету №4 (гуманітарного) по роботі з особовим складом Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА САМОВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Професійна підготовка майбутніх офіцерів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання передбачає розкриття внутрішнього виховного потенціалу курсантів у процесі виконання службово-навчальних завдань через систему виховних впливів (доручення, заохочення, ініціювання, покарання), оволодіння курсантами прийомами і методами самовиховання, самоконтролю, самовдосконалення.

Самовиховання є водночас психологічним і педагогічним явищем. З психологічної точки зору, це сплетіння індивідуальних можливостей людини, виявлення нею сили волі й витривалості. Рушійною силою самовиховання є

потреби самореалізації особистості, до яких слід віднести прагнення пізнавати власні ресурси, розкривати їх самостійно, бажання виявляти в собі таланти, природні здібності, інтерес до самовизначення в професії та загалом в особистісному житті. Педагогічний аспект полягає в тому, що людина під впливом виховуючих засобів розкриває в собі позитивні якості, коригує й розвиває потрібні корисні навички, становиться досконалістю й зразком для оточуючих. До виховуючих засобів відносимо слово наставника молоді, прийоми і методи виховання (переконання, приклад, вправи, доручення, заохочення, змагання, покарання), а також форми педагогічної взаємодії (бесіда, групова робота, індивідуальна робота).

Результати аналізу власної педагогічної діяльності свідчать про те, що самовиховання курсантів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання потребує розробленої педагогічної системи. У нашому розумінні педагогічна система – це сукупність суб'єктивних та об'єктивних факторів позитивного впливу на учасників освітнього процесу.

На самовиховання курсантів впливає особистість командира, оскільки його поведінка й професійна діяльність впливають на свідомість, почуття, сприйняття позитивного через наслідування. Реалізуючи метод прикладу, командир не лише реалізує власний професійний потенціал, але й «зароджує в душі» кожного курсанта елементи зразкової поведінки, яка з часом переростає в позицію кваліфікованого правоохоронця. Для багатьох курсантів командир є не лише наставником, транслятором основ професійної діяльності, а й «батьком військової справи». Якщо командир відповідає всім вище переліченим показникам, то майбутні офіцери також будуть займатися самовихованням і будуть прагнути досягти вершин професійної справи.

Ефективність самовиховання залежить від індивідуальних особливостей кожного курсанта. Як відомо, не всі молоді люди володіють загартованою силою волі, високою витривалістю, особливо в екстрених ситуаціях. У такому випадку маємо використовувати методи, що формують досвід поведінки й стійку емоційну позицію. До таких методів віднесемо вправи, доручення, вимоги, виховні ситуації. Характерним є те, що такі методи формують звички як усталені дії особистості, що виявляються автоматично. Завдяки звичкам постійно пізнавати власні здібності й розкривати їх у професійній діяльності, виявляти позитивні риси характеру відбувається професійне самопізнання майбутніх офіцерів.

До об'єктивних факторів позитивного впливу на учасників освітнього процесу віднесемо мобільну організацію освітнього процесу, використання інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивних методів навчання і виховання, створення іншомовного освітнього середовища.

Отже, ефективність самовиховання курсантів обумовлюється застосуванням певної педагогічної системи впливу на цей процес.

УДК [159.9:351473] (477)

Федоров В.В., начальник кафедри вогневої підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник поліції; **Луценко І.С.**, старший викладач кафедри вогневої підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, капітан поліції; **Задніпровська О.Ю.**, курсант 3-го курсу факультету №1 Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТІВ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ДО СТРІЛЬБИ З ПІСТОЛЕТА

На сучасному розвитку нашої держави необхідно звернути увагу на те, що значно збільшується кількість напружених ситуацій, через що ставляться занадто жорсткі вимоги до своєчасності та адекватності дій, які зумовлюють необхідність підготовки працівників поліції до виникнення ускладнених завдань професійної діяльності, тому важливе значення в загальному комплексі професійної підготовки має їх психологічна готовність до застосування й використання вогнепальної зброї.

Принципами та шляхами формування у курсантів готовності до дій у напружених ситуаціях службової діяльності під час навчання можна назвати:

а) частина майбутньої діяльності повинна складатися із дій, які за своєю психологічною структурою однакові з діями в реальній службовій діяльності;

б) навчальна діяльність повинна спиратися на фізичне та психологічне моделювання умов майбутньої служби курсантів; в) завданням навчання є формування тих психофізіологічних механізмів, які сприяють активації властивостей психіки, що здійснюють адаптацію організму до будь-яких умов служби; г) навчання повинно охоплювати завдання, які розвивають такі функції психіки як пізнавальна, регулятивна, комунікативна.

Екстремальні та напружені ситуації, з якими нерідко виходить зіштовхуватися працівникам поліції, потребують виконання рішень в умовах малої кількості часу, тим самим сильно впливати на психіку працівників. Одним із видів таких екстремальних ситуацій є ситуація використання вогнепальної зброї.

Формування навичок стрільби з бойової зброї у поліцейського відбувається в процесі навчання в освітньому закладі, та їх результат має істотний вплив на подальше проходження службової діяльності. Профілюючі навчальні дисципліни мають широкі можливості для розвитку у курсантів наполегливості, спостережливості, колективізму, витривалості, ініціативності, особистої відповідальності за виконання службового обов'язку. Всесторонній

комплексний аналіз реальних стрілкових ситуацій наглядно показує, що система професійної підготовки кадрів для правоохоронних органів України повинна мати три взаємопов'язаних складових: 1) технічну (базову) підготовку для швидкого та точного ураження цілі (дальність від 1 до 25 метрів); 2) правову підготовку, необхідну для швидкої оцінки обстановки та прийняття рішення на використання вогнепальної зброї; 3) психологічну – для виховання психологічної витримки та здатності виконати постріл на ураження.

Багато науковців наголошують на тому, щоб підвищити ефективність навчання, виховати витривалість, сміливість, рішучість, м'язову пам'ять, треба перед виконанням вправи зі стрільби виконати «холощення» зброї та спеціальні фізичні вправи. Спеціальна фізична підготовка поліпшує оперативне міркування, є ефективним засобом для підвищення витримки пам'яті. Крім того, систематичне фізичне тренування може суттєво підвищити рівень протистояння організму до стресс-факторів і тим самим сприяти формуванню психологічної витривалості.

Готовність курсанта до дій у напружених ситуаціях вимагає всебічного впливу на психіку правоохоронця, озброєння його системою знань, досвідом успішних дій у складних умовах. Тому необхідно дотримуватись принципу «учити майбутніх поліцейських тому, що необхідно в реаліях сьогоденної служби».

УДК 355.33.22:351.741(477)

Запорожанов О.В., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вогневої підготовки Національної академії внутрішніх справ; **Дідковський В.А.**, старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Національної академії внутрішніх справ; **Безпалій С.М.**, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, професор кафедри вогневої підготовки Національної академії внутрішніх справ

НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНІ ПОЄДИНКИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ДІЙ У СИТУАЦІЯХ З АКТИВНИМ ФІЗИЧНИМ ПРОТИБОРСТВОМ З ПРАВОПОРУШНИКАМИ

Виконання службових завдань, покладених на правоохоронні органи, в сучасних умовах дедалі частіше відбувається в ситуаціях, коли особовий склад стикається з інтенсивним фізичним опором, агресивними діями із застосуванням підручних засобів, та навіть збройним нападом з боку правопорушників. У зв'язку з цим, підвищення якості спеціальної фізичної

підготовки правоохоронців полягає, зокрема, в наближенні навчальних вправ до умов реального двобою, наданні їм фізичної та психоемоційної напруженості. Одним із засобів фізичної підготовки, що відповідають цим вимогам, є навчально-тренувальні поєдинки (НТП). Під НТП слід розуміти спеціально організовані вправи, які передбачають подолання фізичної протидії партнера із застосуванням прийомів єдиноборств. Залежно від інтенсивності фізичного та психоемоційного навантаження, а також ступеня загальної вольової напруженості НТП можна класифікувати наступним чином: повністю обумовлені, частково обумовлені та вільні.

Повністю обумовлені НТП – це вправи, в яких заздалегідь визначено ролі партнерів – хто атакує («А»), хто захищається та контратакує («З»). При цьому прийом атаки, який застосує «А», відомий, але атака проводиться несподівано для «З». Такі НТП мають найнижчий рівень психоемоційного навантаження, їх слід використовувати на початкових етапах навчання після засвоєння прийомів захисту від ударів, кидків, звільнення від захватів, задушливих прийомів тощо.

Частково-обумовлені НТП – це двобої, в яких передбачені різні типи обмежень. Наприклад, при НТП із застосуванням ударної техніки обмежують інтенсивність ударів та їх щільність – аналогічно до версій семі- та лайт-контакту в кікбоксінгу; при НТП із застосуванням борцівської техніки обмежують тактико-технічний арсенал одного з партнерів (він може чинити лише активний опір або намагаться виконати охоплення партнера чи захоплення його кінцівки тощо) у той час як інший – відпрацьовує певні комбінації прийомів згідно завдання (кидки, больові прийоми в стійці або партері тощо).

Вільні НТП проводять за правилами того чи іншого виду спортивного або прикладного єдиноборства (кікбоксінгу, самбо, ножового бою, змішаних єдиноборств тощо), яке у найбільшій мірі відповідає тематиці певного періоду навчання. Ефективними є змагання – вони сприяють формуванню як особистого, так і командного бойового духу бійців.

Обов'язковою умовою при організації НТП є вживання заходів щодо зменшення ймовірності травматизму серед особового складу. Це зокрема: відповідність рівня підготовленості бійців змісту НТП; належне обладнання місць, де проводять НТП, та наявність захисного спорядження у бійців; чітке формулювання умов НТП (правил змагань), розуміння та беззастережне дотримання їх бійцями та організаторами.

Таким чином, НТП – такий засіб фізичної підготовки правоохоронців, який, з одного боку, вимагає інтегрального прояву фізичних та вольових якостей, психологічної готовності до двобою, а з іншого – як раз і виховує всі ці якості в сукупності.

УДК [378.147:504]:351.743

Зуб О.В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри фундаментальних дисциплін Національної академії Національної гвардії України; **Алфімова Л.Д.**, доцент кандидат хімічних наук, завідувач кафедри фундаментальних дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ЕКСКУРСІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПРИРОДНИЧО-НАУКОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Освітні процеси, що відбуваються сьогодні в Україні свідчать про те, що навчання і виховання особистості виходять на якісно новий рівень, який характеризується високою освіченістю, сприйняттям цілісності світу.

Завдання модернізації освіти ставлять на перший план формування фахівця високої якості і компетентності, здатного до системного узагальнення досвіду минулого та інноваційного пошуку шляхів самореалізації в умовах неперервних кардинальних змін інформаційного суспільства.

Сучасний стан системи військової освіти в умовах усебічного вдосконалення потребує пошуку нових підходів до організації навчального процесу у військовому виші, здатних створити умови для підготовки кваліфікованих офіцерських кадрів.

Успішне вирішення цієї проблеми в Національній гвардії залежить, перш за все, від рівня природничо-наукової підготовки майбутнього офіцера. Це повинно залишатися пріоритетним, стратегічним напрямом у системі сучасної військової освіти.

Дослідження проблем природничо-наукової підготовки майбутніх офіцерів лежить у площині їхньої загально-професійної та військової підготовки, теоретичні питання якої розглядали такі дослідники, як В. Бондар, В. Завоїстий, Л. Кандибович, С. Полторак, В. Тробюк, М. Медвідь, І. Мельников, О. Пахомов та інші.

Підготовка майбутніх офіцерів Національної гвардії України до використання знань природничого циклу у професійній діяльності буде реалізована, якщо має місце варіативність використання педагогічних засобів, що забезпечують підготовку курсантів до застосування знань природничого циклу в майбутній професійній діяльності.

Цього досягти неможливо без ознайомлення з об'єктами безпосередньо в умовах їх природного оточення. Для цього використовується така форма організації заняття як екскурсія.

Кожна екскурсія пов'язана з навчальним матеріалом предмету. Екскурсії допомагають курсантам охопити зміст навчання всебічно, побачити

взаємозв'язок досліджуваних природних явищ і законів, набути навички їх універсального застосування.

Як форма поширення знань екскурсія – комплексний спосіб пізнання дійсності, в якому органічно поєднуються методи навчання і виховання. Комплексність визначається тим, що в процесі пізнання об'єктів і явищ навколишнього світу задіяні всі органи відчуття людини.

В основі екскурсії як засобу особистісного розвитку лежать психолого-педагогічні засади розвитку людини та розуміння цінності життя.

Екскурсії також дають можливість реалізувати міжпредметні зв'язки. В цьому допоможуть комплексні екскурсії, на яких курсанти вивчаючи об'єкти, використовують знання різних предметів (екології, хімії, фізики).

Екскурсії як оригінальний метод навчання позитивно впливає на престижність природничо-наукових дисциплін та інтересу до них.

Вони сприяють поглибленню професійного спрямування освіти, виховують спеціалістів із високим творчим потенціалом і впливають на формування екологоорієнтованої громадянської позиції майбутніх офіцерів, позитивно впливають на загальний рівень їхньої професійної підготовки.

УДК 37.011

Іллюк О.О., старший викладач кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ЗМІСТ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО ОПИСУ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Бойові дії військових частин у антитерористичній операції супроводжується значними психологічними розладами особового складу. Тому є актуальною потреба у дослідженні змісту та застосування підходів до опису психологічного захисту.

Аналіз наукової та навчальної літератури дає підстави визначити п'ять основних підходів до опису психологічного захисту: перший – психоаналітичний, другий – психотерапевтичний; третій – психофізіологічний; четвертий – психологічний; п'ятий – філософський.

Родоначальником *психоаналітичного підходу* є австрійський психолог, психіатр і невропатолог З. Фрейд. Він дійшов висновку, що патогенні переживання якоїсь неприємної ситуації витісняються у несвідоме. Витіснені переживання З. Фрейд назвав “комплексами”. Травма (“комплекс”) створює деяке роздратування. Енергія роздратування, знаходячись у постійній готовності, підтримує симптоми, які при посередництві механізму конверсії

переводяться у тілесну область. У свідомості витіснені переживання (“комплекси”) заміщаються симптомами. І варто тільки несвідомі процеси (“комплекси”), що заміщені симптомом, зробити свідомими, як симптом пропадає. Розроблений З. Фрейдом метод виявлення “комплексів”, був названий *психоаналітичним*.

На думку представників *психотерапевтичного підходу*, Ф. Перлза, С. Женжера, Д. Енрайта, Н. Каліни та ін., психологічний захист є мимовільним захисним маневром у формі *неврозів*. Відповідно до типів порушень взаємодії людини з навколишнім середовищем визначаються і захисні механізми. Введення людини із невротичного стану здійснюється через переведення людини із середньої зони взаємодії у першу і другу зони.

Автором *психофізіологічного підходу* до опису психологічного захисту є психофізіолог В. С. Ротенберг. Він доводить, що *невротичні симптоми* є не символічним вираженням витіснених мотивів (за З. Фрейдом), а їх реальною реалізацією у формі невербальної поведінки. Та стверджує, що в основі переважання певних видів невротичних симптомів є дисфункції правої чи лівої півкулі головного мозку.

Негативні наслідки для людини при застосуванні лікарських засобів нейрорептиків для лікування невротичних симптомів та позитивна роль пошукової активності.

Для подолання певних видів невротичних симптомів пропонується розвантаження лівої півкулі головного мозку та активізація правої півкулі через емоційні контакти, розвиток творчих можливостей, залучення до мистецтва.

Відомими представниками *психологічного підходу* до опису психологічного захисту є вітчизняні науковці Т.С. Яценко, М.Й. Варій, О.В. Винославська, В.Л. Зливков та інші. В їх працях приділяється значна увага взаємодії свідомості і несвідомого. Так, Т.С. Яценко наголошує про обізнаність несвідомого з усім, що притаманне психіці суб’єкта і необізнаність свідомого змістом несвідомого, оскільки заважають захисти, з якими пов’язані механізми опорів.

Сфера несвідомого актуалізується у процесі символізації. Це можуть бути описки, обмовки, жарти, анекдоти, сновидіння, вільні розповіді, візуальні фантазування та інше. Пізнати несвідоме допомагає інтерпретація і дешифрування його проявів у поведінці конкретної особи. У військових частинах і підрозділах цю функцію виконують психологи.

На думку М.Й. Варія механізм психологічного захисту формується поза досвідом і спрацьовує поза сферою свідомості. Виконуючи функцію пониження неприємних переживань, психологічний захист порушує раціональність і послідовність поведінки суб’єкта.

За *філософським підходом* до опису психологічного захисту, розробленим в Національній академії Національної гвардії України, відповідно до захисного і

руйнівного впливу навколишньої дійсності на життєдіяльність людини психологічний захист має два види: психологічний захист трансформації і психологічний захист оптимізації.

Змістовні компоненти психологічного захисту трансформації на теоретичній основі раціональної, чуттєвої та ейдетичної форм свідомості людини названо раціональним, чуттєвим, базовим (ейдетичним) психологічними захистами.

Відповідно до свідомої, несвідомої та надсвідомої сфер психіки людини компоненти психологічного захисту оптимізації названо, як свідомий, несвідомий та надсвідомий психологічні захисти оптимізації.

Ключове значення раціонального психологічного захисту у роботі командирів, структур по роботі з особовим складом та органів психологічного забезпечення. Співвідношення морального духу і раціонального психологічного захисту особового складу.

Висновки:

1. Підходи до опису психологічного захисту можна класифікувати як, психоаналітичний, психотерапевтичний, психофізіологічний, психологічний та філософський.

2. Теоретичні, методичні та практичні концепти всіх підходів можуть бути застосовані у роботі щодо попередження та усунення психологічних розладів, пониження або усунення неприємних переживань особового складу як під час виконання службово-бойових (бойових) завдань так і знаходження в реабілітаційних центрах та в побутових умовах.

УДК 81'272

Ільченко О.А., кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України; **Яценко Е.О.**, викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

ВЗАЄМОДІЯ ІЗ ЗМІ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД НГУ

В українському інформаційному просторі працює величезна кількість ЗМІ: газети, журнали, телекомпанії, радіостанції, різні Інтернет-ресурси. Усі вони орієнтовані на різну аудиторію, мають різні накладі, рейтинги; поширюються на різних рівнях і в різних регіонах. Нерідко офіційні дані видань про накладі, аудиторію і методи поширення не збігаються з істинним станом справ. ЗМІ зацікавлені в припливі рекламодавців, оскільки саме реклама часто є основним джерелом доходу для ЗМІ. Тому вони нерідко спотворюють дані з метою зробити себе привабливішим для рекламних інвестицій. У цих умовах великого

значення набуває саме знання реального розподілу сил на ринку ЗМІ, що дасть змогу установам, які перебувають у підпорядкуванні НГУ, уникнути прикрих ситуацій.

Прес-конференція – це зустріч офіційних осіб із представниками ЗМІ з метою інформування громадськості з актуальних питань. І хоча організація і проведення прес-конференцій – це лише один із способів передачі інформації пресі, саме прес-конференції дають найкращий результат у взаємодії із ЗМІ. За статистикою організація і проведення прес-конференцій забезпечують набагато вищий відгомін у ЗМІ на події, що відбуваються у військовій сфері, ніж розсилка прес-релізів. Слід зазначити, що організація і проведення прес-конференцій доцільні тільки в тому разі, коли установа готова повідомити таку новину, за якою у журналістів можуть виникнути додаткові питання, і представникам організації буде, що відповісти на них. Крім того, організація і проведення прес-конференції може зіграти важливу роль, якщо важливий особистий контакт офіційних осіб з представниками ЗМІ. Якщо ж інформація малозначима, то вона може бути передана в ЗМІ за допомогою прес-релізу. Брифінги відрізняються від прес-конференцій тільки тривалістю. Якщо прес-конференція триває близько 30-40 хв., то брифінги не перевищують 30 хв. В організації і проведенні прес-конференцій важливе значення має не лише присутність журналістів, але і вибір відповідного місця. У низці випадків для організації і проведення прес-конференцій вимагається спеціальне устаткування, тому вибір майданчиків для проведення прес-конференцій і їх технічних можливостей може відіграти важливу роль в успішності заходу.

Побудова міцних взаємин з журналістами, а також іншими представниками ЗМІ (редакторами, рекламним відділом та ін.) часто стає основою постійної присутності НГУ в ЗМІ. Як і в будь-яких інших сферах, вибудовування особистих контактів завжди дає набагато вищі результати, ніж формальний односторонній зв'язок факсом або електронною поштою. Тому одним із напрямів роботи прес-служби установи НГУ завжди є робота з формування лояльних відносин із журналістами, які орієнтуються в цій темі і готові регулярно висвітлювати її у ЗМІ. Стосунки з журналістами мають бути взаємно корисні. Це означає, що представники установи НГУ мають бути відкриті до спілкування з пресою, готові витратити час на інтерв'ю, давати коментарі і відповідати на питання журналістів. І, безумовно, головним у взаємодії з журналістами завжди буде тільки та нова інформація, яку заклад може їм запропонувати. Якщо установі НГУ нічого повідомити суспільству, то навряд чи стосунки із ЗМІ можуть бути довгостроковими і плідними. У цих випадках вона повинна сама створювати нові підстави, здатні притягнути увагу ЗМІ і цільової аудиторії.

УДК 355.233.22:355.357

Кізло Л.М., науковий співробітник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Середенко М.М.**, старший науковий співробітник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Жук О.В.**, молодший науковий співробітник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ЗАЛЕЖНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІД САМОПОЧУТТЯ, АКТИВНОСТІ ТА НАСТРОЮ

Теорія і військова практика доводять, що фізична підготовка є невід'ємною частиною бойової підготовки особового складу і забезпечує здатність військовослужбовців (в/с) долати значні фізичні навантаження і психічні напруження, зберігати високий рівень працездатності та швидше відновлюватись від впливу негативних факторів, які супроводжують навчальну, навчально-бойову і бойову діяльність сучасного воїна. Доведено, що при вмілому застосуванні засобів ФП і розумному режимі навантажень на тлі високого емоційного напруження можна підвищити стійкість організму до впливу психогенних факторів бойової діяльності на 30-40%. Деякі вчені також свідчать, що результат професійної діяльності в/с залежить не лише від глибини усвідомлення військового обов'язку, а і від самопочуття, активності та настрою. На основі параметрів такої залежності можна розробити систему вправ і умови їх виконання для удосконалення психологічної готовності в/с. Тому було поставлене завдання з'ясувати як впливають окремі компоненти психічного стану людини на результативність її фізичної діяльності.

Дослідження проводились із курсантами II-го курсу Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного спеціальності РВіА (17 чол.) і в/с 169 Навчального центру (17 чол.). Обраний контингент практично не відрізнявся за показниками віку і фізичної підготовленості. Для вимірювання психічного стану використовувалася методика «САН», яка з допомогою анкетування дозволяє оцінити психічний стан особистості за показниками: самопочуття, активність, настрої. Для контролю результативності фізичної діяльності у стані психічного напруження вправу – «Загальна контрольна вправа на смузі перешкод», оскільки дії при її виконанні мають військово-прикладну спрямованість і обмежені в часі, що наближує параметри її виконання до екстремальних умов. Показники психічної діяльності (самопочуття, рівень активності, настрої) у ході дослідження порівнювалися з оцінками за виконання контрольної вправи.

Результати обчислення даних показали, що осіб з комфортним самопочуттям серед курсантів виявилось 59%, а у в/с 46%; дискомфортне самопочуття мали

12% курсантів і 18% в/с. Данні, що визначають активність показали: серед курсантів із високим рівнем активності виявлено 53% осіб; серед в/с – 47%. Згідно даних анкетування із добрим настроєм було виявлено 60% курсантів, 53% у в/с. Поганий настрій під час випробування був зафіксований у 17% курсантів, в той час як в групі в/с поганий настрій мали 30% реципієнтів.

Аналіз оцінок за виконання контрольної вправи двома групами показав: курсантів, з відмінною оцінкою за виконання вправи було 35%, в/с – 22%; оцінку «добре» мали 47% курсантів, проти 30% у в/с; оцінку задовільно отримали 18% курсантів, у в/с – 30%.

Отже, на основі теоретичних і власних досліджень зроблені висновки про позитивну залежність ефективності фізичної діяльності від самопочуття, активності і настрою. Тому, у ході підготовки в/с до бойової діяльності необхідно ширше використовувати засоби для зміцнення мотивації, популяризації здорового способу життя, удосконалення морально-вольових якостей, які стануть стрижнем сучасного воїна-професіонала – всього того, що збільшує морально-психологічний потенціал особистості, покращує настрій і надає людині впевненості в своїх силах.

УДК159.947.5

Каплюченко О.П., ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Виконання завдань за призначенням військовослужбовцями Національної гвардії України (НГУ) відбувається в екстремальних умовах. Стійкість до впливу екстремальних факторів, в тому числі, базується на високій мотивації особового складу. Вивчення сучасних теоретичних концепцій психології діяльності в особливих умовах дозволило зробити висновок, що дослідження змісту та процесу оцінювання та формування мотивації до діяльності в екстремальних умовах повинно ґрунтуватися на виявленні та зіставленні особистісних характеристик конкретного суб'єкта діяльності з існуючими екстремальними умовами професійної діяльності, яка включає як основні мотиви діяльності, так і вивчення психологічних особливостей, що впливають на діяльність в екстремальних умовах.

Переважає більшість дослідників, як вітчизняних так і зарубіжних, поділяє думку про те, що для мотивації військовослужбовців до службово-бойової діяльності найбільш характерними є три основні групи мотивів:

- любов до Батьківщини, ненависть до ворога, почуття військового обов'язку;
- товариство, взаємодопомога, страх бути підданим груповому презирству;
- прагнення відзначитися, отримати нагороду, випробувати свої можливості, заробити грошей.

Такий підхід дає можливість найбільш комплексно вивчати особливості мотивації до діяльності у військовослужбовців. Визначення рівня домагань та локусу контролю особистості військовослужбовця дозволяє визначити наступну структуру мотивації:

- внутрішня мотивація;
- зовнішня позитивна мотивація;
- зовнішня негативна мотивація.

Тому переважна більшість дослідників погоджується з думкою про те, що внутрішня мотивація, на відміну від зовнішньої, є більш продуктивною для діяльності військовослужбовця в екстремальних умовах.

Напрямок подальшого дослідження буде визначення структури мотивації військовослужбовців НГУ до діяльності в екстремальних умовах, її зміст, визначення валідних та надійних методик оцінки її сформованості, а також її показників та критеріїв оцінки.

УДК 159.9

Квіткін П.В., кандидат філософських наук, професор, професор кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба; **Васищев В.С.**, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

Новітня історія Української держави, сучасні соціальні, політичні, економічні та інші сфери її функціонування висувають нові вимоги до воєнної організації держави. На виконання цих вимог свого часу було створено нове військове формування – Національна гвардія України (НГУ). Для розбудови зазначеного формування необхідне всебічне вдосконалення технічного рівня, організаційної структури, форм і способів виконання службово-бойових завдань. Відбувається закономірний процес посилення залежності рівня бойової готовності підрозділів, військових частин і з'єднань від суворого і чіткого дотримання законів, вимог військових статутів, які регулюють життя і службово-бойову діяльність особового складу НГУ. За цих умов пріоритетним завданням у роботі з особовим складом постає підвищення рівня морально-психологічного стану особового складу, попередження відхилень у поведінці та

особистісному і професійному розвитку військовослужбовців.

Практика свідчить, що у багатьох випадках порушення військової дисципліни має місце тоді, коли військовослужбовець схильний до адиктивної поведінки, а робота щодо її попередження була відсутня чи виявилася неефективною.

Тому виявлення соціально-психологічних детермінант адиктивної поведінки військовослужбовців, їх врахування у роботі з особовим складом, є практично значимим завданням наукового пошуку, від вирішення якого у значній мірі залежить підтримання належного рівня морально-психологічного стану частин та підрозділів НГУ.

Проведений аналіз наукових праць дозволив встановити, що на теперішній час немає єдності поглядів науковців щодо семантики та феноменології адиктивної поведінки, а також її соціально-психологічних детермінант.

Поведінка - властива живим істотам взаємодія з оточуючим середовищем, що включає їх рухову активність і орієнтацію по відношенню до цього середовища. Вона є матеріальним, об'єктивним процесом і вивчається різними науками: біологічними, психологічними, соціальними. Поведінка особистості, з психологічної точки зору, це процес її взаємодії з середовищем, який опосередкований індивідуальними особливостями і внутрішньою активністю, має форму переважно зовнішніх дій і вчинків.

Девіантна поведінка (англ. deviation) визначається як дії (вчинки), що не відповідають чи порушують офіційно встановлені або такі, що фактично склалися в суспільстві (соціальній групі) моральні, етичні і правові норми.

Нині у наукових джерелах виділяють декілька різновидів девіантної поведінки особистості, одним з яких є адиктивна поведінка. Так згідно поглядів Ц.П. Короленко та Т.А. Донських вона є підвидом зовнішньо деструктивної поведінки (рисунок1).

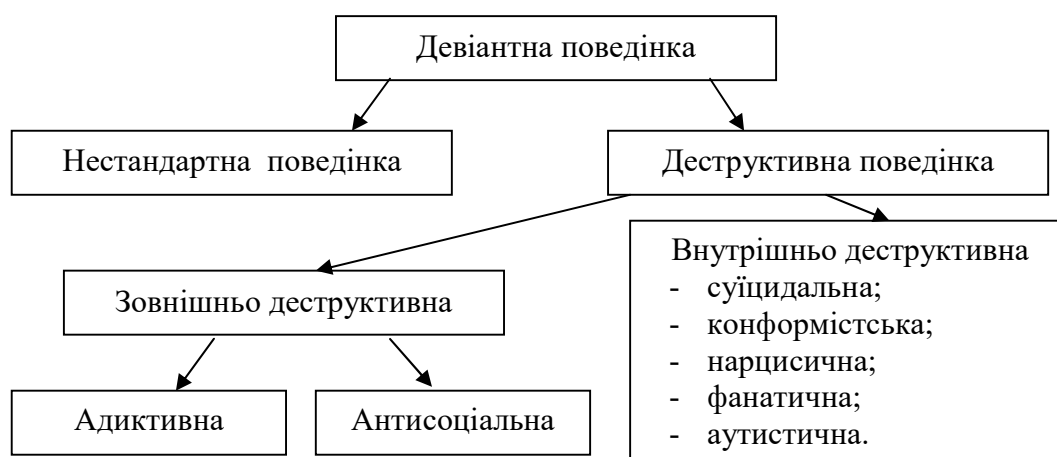

Рисунок 1 – Різновиди девіантної поведінки за Ц.П. Короленко, Т.А. Донських

Отже, адиктивна поведінка є найпоширенішим типом девіантної поведінки, що може мати різні негативні наслідки для особистості. Її сутність полягає у тому, що, прагнучи відгородитися від реальності, людина намагається штучним шляхом змінити свій психічний стан, що створює ілюзію безпеки, відновлення рівноваги. При цьому деструктивність такої поведінки проявляється у закріпленні залежності.

Адиктивна поведінка, як і інші різновиди девіацій є наслідком впливу не якогось одного, а одночасно декількох чинників, комбінація яких індивідуальна для кожної особистості. Їх визначатимемо “соціально-психологічними детермінантами адиктивної поведінки”, тобто визначальними чинниками, які обумовлюють виникнення адиктивних проявів особистості та надають їм певної динаміки.

УДК 355.318:355.433

Керницький О.М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ПСИХОЛОГІЧНА ТИПОЛОГІЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРОРИСТІВ ТА ТЕРОРИСТИЧНИХ ГРУП

Сьогодні для України найімовірнішими та найнебезпечнішими є виклики й потенційні загрози, що спричинені міжнародно-державним тероризмом з боку Російської Федерації, а також на високу ймовірність поповнення соціальної бази тероризму за рахунок можливих деструктивних дій колишніх злочинців, що відбули терміни покарання за важкі злочини та перебувають в ОРДЛО.

Суть тероризму - насильство з метою залякування. Суб'єкт терористичного насильства - окремі особи або неурядові організації. Об'єкт насильства - влада в особі окремих державних службовців чи суспільство в особі окремих громадян. Крім того - приватне і державне майно, інфраструктури, системи життєзабезпечення. Мета насильства - домогтися бажаного для терористів розвитку подій - дестабілізації суспільства, розв'язання війни з іноземною державою, здобуття незалежності деякою територією, падіння престижу влади, політичних поступок з боку влади і т.д.

У сучасних наукових працях виділяють три психологічні моделі особистості терориста:

- психопат-фанатик (це людина, що керується своїми релігійними, ідеологічними або політичними переконанням);
- фрустрована людина (почуття фрустрації, коли людина не може досягти життєво важливих цілей, породжує агресивні дії);

- людина з ущербної родини (жорстоке поводження батьків з дитиною, його соціальна ізоляція, дефіцит людського тепла можуть сформувати особистість з антисоціальними схильностями).

Основні вимоги до членів таких організацій такі: відданість своїй справі і своїй організації; готовність до самопожертви; витриманість, дисциплінованість; «конспіративність»; покора; колективізм - здатність підтримувати гарні відносини з усіма членами своєї бойової групи.

У центрі терористичної групи на першому рівні перебувають психологічно найбільш стійкі члени групи - ватажки. Це ядро - головна мотивуюча сила та штаб таких груп. Саме вони згуртовують групу й змушують її діяти, постійно планують і організують її дії. Другий рівень групи формують особи, що заявляють про свою приналежність до неї, однак активно беруть участь у її діяльності тільки у відповідності зі своїми емоційними потребами на тепер. На третьому рівні структури групи перебувають периферійні члени, що беруть участь у її діяльності час від часу й рідко ототожнюють себе із групою.

Можна виділити ряд особистісних особливостей, які часто стають спонукальними мотивами вступу індивідів на шлях тероризму: зверх зосередженість на захисті свого «Я» шляхом проекції з постійною агресивно-оборонною готовністю; недостатня особистісна ідентичність, низька самооцінка, елементи розщеплення особистості; сильна потреба в приєднанні до групи, тобто в груповій ідентифікації або приналежності; переживання великого ступеня соціальної несправедливості зі схильністю проектувати на суспільство причини своїх невдач; соціальна ізолюваність і відчуженість, відчуття знаходження на узбіччі суспільства й втрати життєвої перспективи.

УДК 371.2:355.233

Коба М.М., старший викладач кафедри правових дисциплін кафедри правових дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

НОВІ ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НГУ

Зростаючі вимоги до рівня професійної підготовленості випускників ВНЗ НГУ ставить перед професорсько-викладацьким складом завдання пошуку нових інноваційних форм і методів навчання. Однією з таких інноваційних педагогічних технологій є застосування в освітньому процесі ВНЗ НГУ модульно-рейтингової технології.

Проведений аналіз педагогічної літератури показує, що модульно-рейтингова

технологія навчання має ряд переваг у порівнянні з традиційною і є одним з ефективних шляхів активізації процесу навчання, особливо в умовах цільової інтенсивної підготовки військових фахівців. До числа переваг цього методу навчання відносяться: забезпечення методично обґрунтованого узгодження всіх видів навчального процесу всередині кожного модуля і між ними, що виключає дублювання у вивченні навчальних дисциплін; системний підхід до побудови курсу і визначення його змісту; гнучкість структури модульної побудови курсу – ефективний систематичний контроль і оцінка знань курсантів (Використовується рейтингова оцінка, яка створює між курсантами здорове спортивне суперництво за високе місце в рейтинговій таблиці), що дозволяє виключити упереджене ставлення викладацького складу (підвищується об'єктивність оцінювання знань курсантів), активізує їх пізнавальну активність в процесі оволодіння теоретичними і практичними знаннями і запобігає виникненню стресових ситуацій, властивих екзаменаційній системі оцінювання знань, а також підвищується міцність засвоєного навчального матеріалу; виявлення перспективних напрямів науково-методичної роботи викладача; при значному скороченні часу лекцій і пошуку нових форм занять викладач встигає дати курсантами необхідні знання, навички та вміння в своїй предметній області за рахунок ущільнення навчальної інформації та надає її у вигляді блоків; знижуються перевантаження курсантів в процесі навчання, підвищується інтерес до навчання і підвищується якість знань (теоретичних і практичних); в процесі розробки змістовних модулів викладач має можливість прибрати всю надлишкову навчальну інформацію, яка часто ускладнює засвоєння навчального матеріалу; більш ефективно організовується самостійна робота курсантів, що дозволяє більш ефективно здійснювати індивідуальний підхід до навчання і враховувати індивідуальні можливості курсантів, так як кожен курсант може скласти свій план навчальної діяльності; розвиток у курсантів інтересу до навчального процесу активно формує у них професійні навички, вміння, особистісні якості, активізує мотивацію до навчання і пізнавальної активності; велику варіативність оцінки та індивідуальний підхід в оцінці роботи курсантів; облік показників підготовленості курсантів і ступінь сформованості компетенцій; постійну і систематичну підготовку курсантів до навчальних занять.

При цьому для успішної реалізації даної педагогічної технології в педагогічному процесі ВНЗ НГУ необхідним є дотримання низки педагогічних умов, які дозволяють її реалізацію на практиці і сприяють формуванню в стінах навчального закладу компетентного фахівця.

Таким чином, на нашу думку, модульно-рейтингова технологія ввібрала в себе найкраще з інших педагогічних технологій і дозволяє активізувати процес навчання, що позитивно позначиться на якість знань курсантів.

УДК [159.9:355/351.74]:616.895

Колесніченко О.С., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України, майор

МЕТОДИКА “ОЦІНКА ТРАВМАТИЧНОСТІ БОЙОВОГО ДОСВІДУ” У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Теоретичною основою для розробки методики став зроблений аналіз існуючих уявлень про фактори, що сприяють та перешкоджають психологічної травматизації особистості військовослужбовця – учасника бойових дій.

Проведений аналіз наукової літератури довів необхідність розробки методики, яка поєднувала в собі об’єктивні і суб’єктивні показники небезпечності ситуацій бойових дій; оцінку конкретної ситуації участі в бойових діях та контексту, в якій вона розгортається; оцінку факторів, що сприяють та перешкоджають травматизації особистості.

При розробці методики “Оцінка травматичності бойового досвіду” у якості ідеєутворюючої було використано “Шкалу оцінки інтенсивності бойового досвіду”, яку, по-перше, було перероблено у біполярну шкалу та, по-друге, доповнено рядом інших характеристик ситуації розвитку особистості військовослужбовця, які можуть сприяти чи перешкоджати її травматизації. Тобто поняття “ситуація участі у бойових діях” було розширено до “ситуації розвитку особистості військовослужбовця, який приймає участь у бойових діях”.

В результаті було отримано перелік ситуацій розвитку особистості військовослужбовця, який приймає участь у бойових діях та шкалу інтенсивності їх дій на особистість військовослужбовця. Завдяки біполярності, шкала дозволяє виділяти, як ситуації, які сприяють травматизації, так і ситуації, які забезпечують стійкість до травматичного досвіду. Бланк методики містить в собі 39 стверджень.

Структура розробленої методики:

1 шкала об’єднала характеристики, які описують несприятливі соціальні умови виконання СБЗ.

2 шкала об’єднала конкретні характеристики участі в бойових діях, що стають джерелом травматизації.

3 шкала об’єднала характеристики, що описують загальну несприятливу ситуацію участі в АТО (є контекстом для ситуацій описаних у 2 шкалі).

4 та 5 шкала об’єднали в собі ресурси, які дозволяють протистояти травматичності ситуації розвитку особистості військовослужбовця, який

приймає участь у бойових діях.

Так, 4 шкала об'єднала в собі власні ресурси такої стійкості, які дає професійна та психологічна підготовка, поєднані зі свідомим ставленням до участі у бойових діях.

5 шкала характеризує зовнішній ресурс – дружбу, повагу, впевненість у економічному благополуччі родини.

Таким чином, методика “Травматичність бойового досвіду” здійснює вихід за вузькі рамки поняття “бойова психічна травма” і описує процедуру психологічної травматизації, через термінологію соціальної ситуації, в якій відбувається розвиток особистості військовослужбовця. Методика враховує, як фактори, що сприяють психологічної травматизації, так і ті, що формують стійкість до неї. У якості перших виступають: несприятливі соціальні умови виконання бойових завдань, конкретні характеристики бойових дій, загальний негативний контекст участі в АТО. У якості тих, що формують стійкість – внутрішні та зовнішні ресурси. Кожен з виділених факторів має власну вагу у формуванні бойової психічної травми. Загальний показник за методикою дозволяє виділити групи за рівнем травматичності бойового досвіду.

УДК 159.9:355.23.6-211.1

Товма М.І., кандидат психологічних наук, доцент, заступник начальника Національної академії Національної гвардії України по роботі з особовим складом, полковник; **Колесніченко О.С.**, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України, майор

ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Професійно-психологічний відбір полягає в проведенні комплексу заходів, спрямованих на забезпечення відбору громадян, які призиваються (приймаються) на військову службу до Національної гвардії України (далі НГУ), і військовослужбовців з професійно важливими якостями, що відповідають вимогам службово-бойової діяльності.

Головним завданням професійного психологічного відбору є оцінка професійної придатності кандидата за психологічними показниками та складання на цій основі довготривалого прогнозу ефективності його подальшої службово-бойової діяльності.

Завдяки науковим напрацюванням науково-дослідної лабораторії морально-

психологічного супроводження службово-бойової діяльності (далі СБД) Національної гвардії України (далі НГУ), важливим вирішеним шляхом удосконалення якості професійного психологічного відбору, є його автоматизація, що порівняно недавно розглядалася багатьма як бажана, але не обов'язкова “прикраса” системи професійного відбору, а на теперішній час завдяки нашим напрацюванням є вибуховим розвитком психологічної служби НГУ.

Співробітниками науково-дослідної лабораторії розроблені автоматизовані психодіагностичні комплекси “Професійний відбір_2.1”, “Психологічна готовність особистості”, “Психологічна готовність особистості до ризику”.

За допомогою профілю, який закладений у комплекс «Професійний відбір_2.1.», розраховується загальний бал придатності до військової служби в НГУ. Максимально можливий бал за профілем – 70, це сума максимальних балів за сьомою методиками діагностичної батареї комплексу. Мінімальний прохідний бал – 35 балів (50%), бали нижче 35 свідчать про непридатність кандидата до військової служби в НГУ.

Оцінка рівня (високий, середній, низький) сформованості психологічної готовності військовослужбовців НГУ до діяльності в екстремальних умовах та психологічної готовності до ризику при виконанні службово-бойових завдань в бойових умовах дозволяє розподілити військовослужбовців НГУ на групи з подальшим визначенням залучення даної категорії військовослужбовців в службово-бойової діяльності.

Таким чином ефективний професійно-психологічний відбір кандидатів на службу в Національній гвардії України ґрунтуватися на врахуванні не стільки психофізіологічних особливостей претендентів, як це робилося донедавна, скільки на врахуванні їх особистісних якостей – соціально- і професійно-мотиваційних та ціннісно-смыслових якостей, самосвідомості, морально-психологічної підготовленості, що є основою здатності до правоохоронної діяльності.

УДК 796.035-057.875-055.2

Коломійцева О.Е., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання №1, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; **Анацький Р.В.**, старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, майор

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ЗА СИСТЕМОЮ ПЛАТЕС НА ОРГАНІЗМ ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Фізична культура і спорт – один із реальних, перевірених життям чинників збереження і зміцнення здоров'я всіх верств населення, зокрема жінок.

Зворотній морфологічний розвиток організму жінки, який починається з 30-35 років в сукупності з надмірним соціальним навантаженням, яким сучасне суспільство наділило жінку, призводить до передчасного її старіння в усіх відношеннях. Після 35 років має місце збільшення жиру щорічно на 0,2-0,8кг. Максимальне споживання організмом кисню постійно зменшується і до 55 років воно вже майже на 40% нижче, ніж у 20-річних жінок. Відкладення жирів в коронарних артеріях погіршує забезпечення кров'ю серцевого м'яза. У венах з віком розвиваються явища флебосклерозу. Остеопороз, який різко обмежує фізичну дієздатність, спостерігається у 25% жінок. Хрящі суглобів зношуються, робляться тонкими, що після 50 років веде до зростання остеоартритів. Показники фізичної працездатності у 30-39-річних становлять 85-90%, у людей 40-49 років – 75-80%, у 50-59 років – 65-70%, у 60-69 років – 55-60% від рівня 20-29-літніх.

Заняття Пілатесом є дієвим засобом збереження здоров'я жінки. Пілатес змушує працювати м'язи на всі сто відсотків, знімає біль в області попереку і зводить її нанівець. Налагоджує дію серцево-судинної та дихальної систем, нормалізує артеріальний тиск, розвантажує суглоби, вчить бути більш зосередженою, збільшує гнучкість жінки. Отже, метою цієї роботи є – дослідити вплив вправ за системою Пілатес на фізичний стан організму жінок другого зрілого віку. В дослідженнях приймали участь жінки-військовослужбовці НАНГУ та співробітники Національного юридичного університету імені Я. Мудрого 39-55 років в кількості 24 осіб. Жінки займалися тричі на тиждень протягом трьох місяців. В ході проведення досліджень відстежувалась динаміка змін результатів за наступними тестовими вправами і функціональними пробами: нахил тулуба вперед з положення сидячі; стойка в «планці» на руках; піднімання тулуба в сід з зігнутими ногами; піднімання тулуба в сід з прямими ногами; згинання розгинання рук в упорі лежачі з колін; життєва ємність легень на видиху (ЖЄЛ), л.; частота дихання за хвилину, разів; проба Штанге і Генче, с.; вага тіла, кг. На початку проведення дослідження ми зафіксували досить низькі показники системи зовнішнього дихання і по усім тестовим вправам. Під впливом занять за системою Пілатес спостерігаються зміни показників зовнішнього дихання. Показник ЖЄЛ після 36 занять достовірно збільшився на 22,48% в порівнянні з показником на початку занять, $p \leq 0,05$. Показник частоти дихання теж достовірно змінився, приріст склав 22,6%. Показники гіпоксичних проб Штанге і Генче також мають приріст – 29,9% і 22,68% відповідно. На початку досліджень вага тіла жінок складала, в середньому, $76,6 \pm 2,4$ кг, а наприкінці досліджень показник знизився до $72,2 \pm 1,9$ кг. Після 36 занять за системою Пілатес ми відзначили позитивні зміни в показниках усіх тестових вправ. Так, показник мобільності хребетного стовпа збільшився на 163,6%. Показник стойки в «планці» на кистях достовірно збільшився і приріст склав 163,6%, $p \leq 0,05$. Середній показник тестової вправи «піднімання в сід з

зігнутими ногами» достовірно збільшився, $p \leq 0,05$ і приріст склав 160,7%. Середній показник тестової вправи «піднімання в сід з прямими ногами» виріс більш ніж на 150% і цей приріст носить достовірний характер, $p \leq 0,05$. Показник тестової вправи «згинання розгинання рук в упорі з колін» достовірно зріс, $p \leq 0,05$. Отже, вправи системи Пілатес при систематичних заняттях позитивно впливають на гнучкість і рухливість в суглобах, зміцнення глибоких м'язів пресу і спини.

УДК 35.072

Колюшева О.С., кандидат юридичних наук, викладач-методист (з мовної підготовки) Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

НАПРЯМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На даному етапі розвитку Національної гвардії України важливого значення набуває міжнародне співробітництво. Безсумнівно, необхідно вивчати закордонний досвід подібних формувань іноземних держав, та започатковувати його впровадження у нашій держав, не забуваючи при цьому про особливості українських соціальних процесів.

Для організації заходів з міжнародного співробітництва у складі Головного управління НГУ створено та діє окреме управління міжнародного співробітництва. Командувач НГУ за участю цього спеціально створеного управління здійснює керівництво та спрямовує діяльність на виконання таких особливих завдань: 1) підготовку та реалізацію європейських проектів, що стосуються НГУ; 2) організацію та здійснення міжнародного співробітництва НГУ (в межах компетенції) з аналогічними військовими формуваннями іноземних держав та іншими правоохоронними структурами (OSCE, Транспаренсі Інтернешнел, Женевський центр демократичного контролю над збройними силами тощо); 3) участь у підготовці та відборі військовослужбовців НГУ для участі у міжнародних миротворчих операціях; 5) організацію прийому та протокольного забезпечення візитів делегацій, окремих представників військових правоохоронних структур іноземних держав до НГУ, міжнародних зустрічей, конференцій та інших заходів; 6) організацію виїздів представників НГУ у службові відрядження за кордон; 7) проведення заходів щодо організації вдосконалення мовної підготовки військовослужбовців НГУ.

Одним із перспективних напрямів міжнародної діяльності НГУ є співробітництво з аналогічними військовими формуваннями іноземних держав

та закордонними правоохоронними структурами. Враховуючи складність та тривалість зазначених процесів, доречно визначитися з пріоритетами у цьому напрямі, які, на нашу думку, повинні включати: 1) вступ до різних безпекових європейських та євроатлантичних структур та організацій (таких як Асоціація ФІЕР, НАТО); 2) участь у проєктах військово-правоохоронного спрямування; 3) проведення спільних військових навчань із представниками іноземного сектору безпеки та оборони («Fearless Guardian 2015», «Rapid Trident–2016» та ін.); 4) створення нової системи навчання особового складу НГУ відповідно до стандартів НАТО тощо.

З огляду на активну діяльність Національної гвардії України можна зробити висновок, що міжнародне співробітництво – це всебічна, багатоаспектна та законна діяльність, яка здійснюється спеціально створеними органами, управліннями, відділеннями, військовослужбовцями та посадовими особами, що функціонують у складі Національної гвардії України у межах власних компетенцій.

Міжнародне співробітництво здійснюється шляхом укладенням договорів, проведенням міжнародних програм адаптації стандартів військової підготовки. Різновидом діяльності Національної гвардії України щодо здійснення міжнародного співробітництва є проведення семінарів, «круглих столів», двосторонніх зустрічей, спільних навчань.

УДК 351.741

Комісаров О.Г., доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри військово-спеціальних дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Воробйов В.І.**, кандидат військових наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри правових дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТУПЕНЕВОГО (БАГАТОРІВНЕВОГО) НАБУТТЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИПУСКНИКАМИ НА НГУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Предметом вивчення «Тактичної підготовки військ», «Тактико-спеціальної підготовки», «Стрілецької зброї та вогневої підготовки», «Бойового застосування озброєння», «Спеціальної фізичної підготовки» та інших військово-спеціальних дисциплін є засоби розвитку фізичних якостей, прийоми подолання перешкод, матеріальна частина зброї, заходи безпеки при поводженні зі зброєю, порядок та правила її застосування, використання, прийоми й правила стрільби зі зброї, набуття і вдосконалення навичок

практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень й психологічної готовності до застосування (використання) заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї, дій у ситуаціях різних ступенів ризику, що є свідченням комплексності навчання та його практичної спрямованості.

Роль і значення комплексного вивчення у підготовці та майбутній професійній діяльності фахівця полягає у досягненні об'єктивної готовності до ефективних професійних дій з мінімальним ризиком для власного життя та здоров'я.

В результаті комплексного вивчення військово-спеціальних дисциплін майбутній фахівець засвоює навички практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику.

Характер навчально-пізнавальних проблем і завдань вимагає їх комплексного вивчення та ступеневого формування спеціальних знань і навичок застосування заходів фізичного впливу, прийомів самозахисту та рукопашного бою у реальних обставинах, у тому числі в умовах значних фізичних і психічних навантажень. Головною формою освітнього процесу є відпрацювання навичок на практичних заняттях, зокрема відпрацювання ситуативних сценаріїв.

Для успішної роботи фахівця навчальна та науково-творча діяльність повинна відображати різноманітність та доступність вправ що відпрацьовуються, а їх практичне значення повинно доводитись на дієвих прикладах до розуміння здобувачів вищої освіти. Вправи і завдання, які відпрацьовуються під час проведення практичних занять повинні носити характер систематичності їх вдосконалення.

Завдання практичного відпрацювання ситуативних сценаріїв укладається в тому, щоб сформувати у курсанта постійну психологічну готовність для зустрічі з супротивником, навчити вміло застосовувати зброю, спеціальні засоби чи фізичний вплив, при цьому влучно й правомірно вражати цілі в самих складних умовах. Навчання вогневої майстерності містить в собі як теоретичну, так і практичну підготовку. Теоретичні знання курсантам необхідні для розвитку загального кругозору, набуття і формування вмінь та навичок поведіння зі зброєю, вироблення свідомого відношення до занять і тренувань.

Для виконання таких завдань потрібен прояв морально-вольових, фізичних і психологічних якостей. Такі риси, як сміливість і рішучість, вміння швидко виявляти небезпеку та миттєво реагувати на неї і при цьому не втрачати самовпевненості, приймати правомірні рішення, повинні бути постійними супутниками і вірними помічниками у повсякденній діяльності сучасного військовослужбовця Національної гвардії України.

Відповідно до навчальних планів НА НГУ пропонується:

1. Первинну військову підготовку здійснювати як обов'язковий елемент підготовки;

2. У межах першого року навчання напрацювати початковий рівень компетентностей у силовій та швидко-силовій підготовці, спеціальних та підготовчих вправах, тактиці комунікації й проведення превентивних заходів за відсутності опору (спротиву) з боку особи, а також правові підстави й заходи безпеки під час застосування заходів примусу. Особливістю цього етапу навчання має бути прищеплення початкових навичок стрільби по нерухомій цілі в необмежений час (початковий рівень);

3. У межах другого року навчання відпрацювати основний (базовий) курс силовій та швидко-силовій підготовки, подолання перешкод, ефективні способи застосування заходів примусу у вигляді континууму сили, напрацювати поглиблений рівень навичок стрільби по нерухомій цілі в необмежений час та початковий рівень стрільби в обмежений час або з перенесенням вогню. Особливістю цього етапу навчання має бути моделювання ситуацій патрулювання, дій розшукових нарядів із зовнішнього огляду будівель чи територій, внутрішнього обшуку будівель та споруд;

4. У межах третього року навчання напрацювати поглиблений рівень компетентностей у силовій та швидко-силовій підготовці, захисту від нападу й подолання перешкод, стрільби по нерухомій цілі в необмежений час, взаємодії при застосуванні заходів примусу з різним рівнем ризику. Особливістю цього етапу навчання має бути напрацювання алгоритмів дії з надання домедичної та медичної допомоги потерпілим, у т.ч. й самопомоги при пораненнях або травмах (тактична медицина);

5. У межах четвертого року навчання здійснювати переважно моделювання ситуацій при застосуванні заходів примусу, а також напрацювати поглиблений (у разі отримання позитивного результату – спеціальний рівень) у стрільбі.

УДК 159.9.01

Кондратюк-Антонова Т.В., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри правових дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА НГУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Складність процесу формування особистості професіонала НГУ у сучасних умовах обумовлюється тим, що набір компетентностей, якими повинен

володіти даний спеціаліст є досить великим. З одного боку, це професія, фахівці якої мають справу з неживими, технічними об'єктами, повинні добре знати пристрої і функції технічних систем, швидко визначати причини несправного функціонування. Це так звана соціотехнічна професія.

З іншого боку, це і соціономічна професія, предметом діяльності якої є людина, соціальні системи, група, люди різного віку. Відповідно, що і вимоги до представників даного фаху базуються на дотриманні етичних норм, правил ділового спілкування, вмінні розбиратися в поведінці іншої людини, подоланні конфліктних ситуацій тощо. І тут актуальною постає гуманітарна складова підготовки фахівців даного профілю.

Виходячи з того, що Національна гвардія розглядається як мобільне, боєдатне військове формування з правоохоронними функціями (як сказано у Концепції розвитку Національної гвардії на період до 2020 року), то і підготовка професіоналів Національної гвардії повинна органічно поєднувати в собі основні вимоги щодо соціотехнічних та соціономічних професій. Це можливо за умов, коли майбутні фахівці будуть налаштовані на постійне оновлення своїх знань, професійних умінь і навичок, збагачення досвіду пізнавальної та практичної діяльності, що підкріплюється відповідними ціннісними орієнтаціями. Необхідно враховувати, що в процесі професіоналізації людини відбувається не тільки освоєння професійних норм і стандартів, а й розвиток особистості професіонала.

Професійний розвиток передбачає зростання, становлення професійно значущих особистісних якостей і здібностей, знань та вмінь, активне та якісне перетворення особистістю свого внутрішнього світу, що приводить до принципової перебудови і способу життєдіяльності, творчої самореалізації у професії. Професійний розвиток тісно пов'язаний з особистісним, саме особистісні якості перебуваючи під впливом професійної діяльності, забезпечують спрямованість особистості на самовдосконалення.

Водночас професіоналізм – це хороша підготовленість до виконання завдань професійної діяльності, за допомогою чого можна досягати значних якісних і кількісних результатів, зберігаючи фізичні та розумові сили завдяки використанню раціональних прийомів виконання службових та бойових завдань військовослужбовців НГУ. Досягнення професіоналізму потребує визначення професійно значущих якостей фахівця, з'ясування закономірностей його професійного зростання шляхом вивчення результативності його діяльності, взаємопов'язаних досліджень особистісного і професійного розвитку майбутнього фахівця. Розв'язання цієї проблеми передбачає орієнтацію системи формування особистості професіонала НГУ на гуманістичну парадигму й особистісно орієнтовану освіту, що спрямовується на досягнення курсантами професіоналізму у своїй діяльності.

Кафедра правових дисциплін Київського факультету НАНГУ допомагає майбутнім професіоналам НГУ оволодіти, в першу чергу, набором компетентностей, які відносяться до соціономічного профілю. Розуміючи ступінь відповідальності за підготовку високласних спеціалістів, які повинні в умовах сучасної динамічної соціокультурної ситуації в нашій країні, бути адекватними за своїм фаховим рівнем ступеню значущості та складності вирішуваних у суспільстві завдань, професорсько-викладацький склад кафедри у своїх навчальних курсах відображає весь спектр гуманітарних та правових проблем, котрі складають світоглядну основу сучасного соціономічного спрямування.

УДК 378.147:811.111

Костікова І.І., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ІНТЕРАКТИВНА ДОШКА ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ

Безперечно, інтерактивна дошка – цінний інструмент для навчання всієї академічної групи. Це візуальний ресурс, котрий допомагає викладачу презентувати новий матеріал дуже жваво і захоплююче, дозволяє представити інформацію за допомогою різноманітних мультимедійних ресурсів, студенти можуть коментувати матеріал і вивчати лексичний матеріал чи граматичні схеми більш детально. Правильні питання для пояснення деяких ідей розвивають дискусію, дозволяють учням краще зрозуміти будь-який навчальний матеріал. Керуючи обговоренням, вчитель може сприяти студентів до роботи в парах, малих групах, направити студентів до роботи в невеликих групах.

Не викликає сумніву, що інтерактивна дошка є центром уваги для всієї групи, наприклад, з вивчення англійської мови, тому можна виділити наступні види навчальної діяльності, доступні при використанні інтерактивної дошки: робота з англомовним текстом і зображеннями; написання ключових слів за допомогою електронних чорнил; зберігання зроблених заміток для передачі електронною поштою, розміщення в Інтернеті або друк; вільне переміщення по класу при демонстрації програмного забезпечення або роботі з ним перед аудиторією; створення за допомогою шаблонів і зображень завдань для заняття; демонстрація і нанесення заміток зверху навчального відеоматеріалу; використання вбудованих в програмне забезпечення інтерактивної дошки презентаційних інструментів для збагачення дидактичного матеріалу; демонстрація презентацій, створених студентами.

Викладачі зазначають, що завдяки появі в аудиторії інтерактивної дошки

змінюються навіть найпроблемніші студенти. Студент, який раніше був пасивним на занятті, стає активним, починає творчо мислити. Студент, який завжди був гіперактивним, направляє свою енергію на роботу з однокласниками. А той, кому просто було важко вчитися, знаходить нові можливості для самовираження.

Необхідно підкреслити, що інтерактивна дошка SMART Board використовує різноманітні засоби сприйняття інформації: візуальні, аудіальні або кінестетичні. Завдяки цій дошці, студенти можуть бачити більше кольорових зображень, малюнків, схем, діаграм, які можна як завгодно пересувати. Дошка як інтерактивна поверхня може бути ефективним пристроєм для дидактичної гри, під час якої студент активно розвивається. Це дуже важлива комунікативна інтерактивна якість.

Способи візуального навчання при використанні інтерактивної дошки варіюються від відображення простого тексту до прокрутки анімації або відео фрагментів. Серед аудіо можливостей – читання комп'ютером вголос слів, словосполучень, текстів, розповідей і віршів для постановки правильної вимови. Можливість безпосередньої ручної роботи з екраном інтерактивної дошки дуже цінна для навчання з використанням сприймання дотиком. Існує безліч можливих комп'ютерних програмних продуктів навчання, які можна використовувати, щоб наладити контакт студента з інтерактивною дошкою.

З усього вище сказаного можна дійти висновку, що використання інтерактивної дошки на заняттях з англійської мови дозволяє викладачу збільшити кількість сприйнятого навчального матеріалу під час пояснення за рахунок збільшення кількості наочності на занятті; дошка надає викладачу можливість створювати прості й швидкі корегування в наявному методичному матеріалі прямо на занятті, адаптуючи його під конкретний колектив студентів, під конкретні завдання, які поставлені на занятті.

УДК 355.5

Котляренко О.П., кандидат юридичних наук, начальник науково-дослідного відділу (проблем військового законодавства) центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, полковник юстиції

НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ: ДУАЛІЗМ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ПІДПОРЯДКУВАННЯ

В умовах небезпеки для територіальної цілісності України, загрози її державному суверенітету, виникла необхідність створити потужне військо

формування з правоохоронними функціями, здатне виконувати службово-бойові завдання, як в умовах мирного часу, так і в особливий період.

У зв'язку з цим, 13 березня 2014 року був прийнятий Закон України «Про Національну гвардію України» (Закон), який визначив, що Національна гвардія України (НГУ) є *військовим формуванням* з правоохоронними функціями, що входить до системи МВС України. НГУ бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони. З цього слідує, що для НГУ правоохоронні функції мають бути лише допоміжними серед військових функцій.

Особливість адміністративно-правового статусу НГУ, вважає О.В. Кривенко, полягає в тому, що НГУ відноситься до різних підсистем єдиної системи оборони та безпеки держави. У Законі визначено 19 функцій НГУ, які вказаний науковець умовно розділив на три групи: правоохоронні функції (притаманні силам безпеки); охоронні функції (виконуються військовими методами та за певних умов зростання загроз переходять із сфери безпеки у сферу оборони); військові функції (притаманні силам оборони). Кількісний їх розподіл складає 8, 7 та 4 відповідно, отже більшість становлять саме правоохоронні функції.

Проте, НГУ не має кримінально-процесуальних повноважень (здійснювати оперативно-розшукову діяльність та/або досудове розслідування) та не віднесена до переліку правоохоронних органів, вказаних у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів».

Відмітимо, що 24 грудня 2015 року Верховною Радою України були внесені суттєві зміни до Закону. Зокрема, НГУ визначено основним суб'єктом з припинення масових заворушень, що координує діяльність сил та засобів правоохоронних органів, залучених до припинення зазначених протиправних дій. Відведення НГУ ролі основного суб'єкта у виконанні таких завдань, вважаємо некоректним. Адже здійснення цих заходів без застосування оперативних та оперативно-технічних засобів, які спрямовані на раннє виявлення, затримання та ізоляцію організаторів і провокаторів, може призвести до негативних наслідків, що мали місце 31 серпня 2015 року поблизу будівлі Верховної Ради України. Тому для своєчасного припинення масових заворушень, необхідне зміщення акцентів координуючого характеру на користь правоохоронних органів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність. При цьому, НГУ повинна відігравати допоміжний характер, як силова складова операції.

Водночас, розділ VIII Закону доповнено пунктами 3-¹–3-⁵, які урегульовують порядок конвоювання засуджених. Зокрема встановлено, що тимчасово до визначення на законодавчому рівні іншого суб'єкта виконання відповідних функцій, НГУ продовжує здійснювати: конвоювання осіб, узятих під варту

та/або засуджених до позбавлення волі до судів, відповідних установ виконання покарань, попереднього ув'язнення, ізоляторів тимчасового тримання, а також під час їх екстрадиції; участь у розшуку, переслідуванні і затриманні осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі або арешту, які втекли з-під варти. Відтак, НГУ й далі продовжує виконувати не властиві військовому формуванню функції, які опосередковано пов'язані із виконанням покарань.

Крім того, Закон доповнений статтею 6-¹, якою передбачено, що під час дії воєнного стану НГУ для виконання завдань з оборони держави підпорядковується Міністерству оборони України (МОУ). Також визначений перелік повноважень МОУ щодо НГУ в мирний час, які є досить об'ємними і стосуються оборони держави. Для узгодження заходів оборонної реформи у МОУ створений Комітет реформ під головуванням Міністра оборони України, а до його складу включений перший заступник командувача Національної гвардії України – начальник штабу, який за посадою є заступником Голови Комітету реформ.

Звернемо увагу на окремі дефініції закону: назва «національна» свідчить про певну самостійність і відокремленість від інших органів держави; «гвардія» асоціюється з елітними військами; «України» (держави) – що вона виконує завдання загальнодержавного, а не відомчого характеру (що є сумнівним з огляду на належність її до системи МВС); «військове» – що воно виконує завдання, в основному, військовими методами, і тому має військову структуру; «формування» означає, що силова структура є силами, а не органом; «з правоохоронними функціями» – що їй притаманні завдання у сфері безпеки.

Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, затверджена Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92, визначає, що основною метою розвитку НГУ є створення у її складі нових підрозділів, здатних у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони виконувати широкий спектр правоохоронних завдань та ефективно реагувати на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці. У свою чергу, Концепція розвитку Національної гвардії на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 року № 100-р, передбачає, що метою Концепції є розбудова НГУ як мобільного, боєздатного військового формування з правоохоронними функціями, здатного у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони виконувати визначені правоохоронні і оборонні завдання з протидії загрозам національній безпеці.

Історична практика доводить, що воєнний сектор держави має бути закритий від усіх цивільних органів (МВС) в інтересах національної безпеки. Таким чином, вважаємо що МВС не має нічого спільного із традиційними функціями військових формувань (НГУ). Як показує європейська практика, військова жандармерія (аналог НГУ) працює більш ефективно, якщо вона підпорядковується Міністру оборони, ніж Міністру внутрішніх справ. З іншого боку, також дуже

вірно, якщо у мирний час НГУ буде підпорядкована безпосередньо главі держави, як Верховному Головнокомандувачу, а з введенням воєнного стану – НГУ підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України. Є сподівання, що у такому варіанті усі непорозуміння стосовно юрисдикції НГУ зникнуть.

УДК 37.035:351.858:172.15]:355.233(477)

Кравченко Н.М., старший офіцер навчально-методичного відділення Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, капітан

АКТУАЛЬНІСТЬ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Світовий і вітчизняний досвід розвитку військової справи переконливо свідчить про велике значення морального духу і психологічної стійкості особового складу, добре організованого морально-психологічного забезпечення повсякденної діяльності Національної гвардії України в мирний час і в умовах воєнного конфлікту.

В умовах сьогодення іде активний пошук найбільш перспективних технологій формування необхідних моральних, психологічних і бойових якостей військовослужбовців, їх підготовки до функціонування у будь-яких умовах, вдосконалення сил і засобів психологічного забезпечення.

У Національній гвардії України морально-психологічне забезпечення, є об'єктивною необхідністю, яка сприяє підтриманню боєготовності та боєздатності військ.

Психологічне забезпечення – це комплекс психодіагностичних, психоформуєчих, психопрофілактичних і психокорекційних заходів, спрямованих на вивчення, формування та розвиток в особового складу Національної гвардії України професійно важливих психічних якостей, підтримання та відновлення оптимальних психічних станів, необхідних для успішного виконання службово-бойових завдань, збереження високого рівня психологічної безпеки та психологічного стану, запобігання виникненню професійної деформації.

Психологічне забезпечення включає: прогнозування та оцінювання морального духу, морально-психологічного стану, психологічних втрат і психологічної безпеки особового складу; психологічну підготовку особового складу до виконання службово-бойових завдань; психологічне супроводження виконання завдань бойової служби; психологічну допомогу особовому складу, який отримав бойові психічні травми; соціально-психологічну реабілітацію та реадaptaцію військовослужбовців.

Напрямами психологічного забезпечення визначаються: професійно-психологічний відбір; професійно-психологічна підготовка; психологічний супровід виконання службово-бойових завдань; вивчення соціально-психологічного клімату у військових колективах, психологічна оцінка надзвичайних подій; психопрофілактика, психологічна допомога та реабілітація, професійна підтримка психологів.

Зазначені напрямки морально-психологічного забезпечення реалізуються шляхом здійснення: інформаційно-пропагандистського забезпечення; психологічного забезпечення; воєнно-соціальної роботи; культурно-виховної роботи; інформаційно-психологічної протидії.

Результатом морально-психологічного забезпечення є високий моральний дух та високий морально-психологічний стан військовослужбовців, як складова бойового потенціалу держави.

Таким чином, у підрозділах Національної гвардії України має бути чітка система морально-психологічного забезпечення щодо формування у особового складу високих морально-психологічних якостей, його психологічної готовності до вирішення задач відновлення миру і згоди в регіоні, недопущення розростання збройного протистояння.

Отже, морально-психологічне забезпечення спрямовано на підтримання високої боєздатності та готовності військ до виконання поставлених завдань шляхом створення високого морально-психічного клімату у підрозділах Національної гвардії України.

УДК 1:316.4

Круть П.П., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІР

Результати аналізу останніх публікацій свідчать, що теоретико-методологічні засади вивчення загроз національній безпеці в усіх сферах сучасного суспільства інтегруються у концепцію впливу інформаційно-комунікаційного процесу на успішність діяльності сектору безпеки та оборони в умовах глобальної та регіональної нестабільності.

Зокрема, науковцями сформульовано низку принципів нових положень:

- обговорення концепцій та політики розбудови інформаційного суспільства,

«суспільства знань» та smart-суспільства повинні включати розуміння того, що інформаційно-комунікативні технології є лише одним з компонентів конвергентних нано-, біо-, інфо-, когно- (НБІК) технологій, що мають безперечно вирішальне значення у сучасному технологічному розвитку і потужний потенціал впливу на соціокультурні процеси у глобальному масштабі. Поєднання синергетичного та складносистемного методів дозволяє пояснити особливості розвитку smart-суспільства у зв'язку з загрозами та викликами національній безпеці;

- розвиток інформаційного суспільства та Інтернет у рамках нової макроеволюційної динаміки культури визначає нові процеси і форми групової та міжособистої комунікації, що генерують нові смисли і способи взаємодії. Зокрема, Інтернет створює базове середовище соціалізації нових поколінь, змінюючи спосіб мислення та ціннісні орієнтації (старше покоління втрачає свій статус носія цінного культурного досвіду, а покоління «мільяонерів» перебуває у динаміці віртуально-онлайнової соціалізації, занурена в кіберпростір молодь, втрачає здатність до надситуативної активності та критичного мислення). В умовах інформаційного суспільства втрачається домінування логоцентричного, нарративного типу мислення, що доповнюється «кліповим мисленням», яке визначається меншою мірою логічності, критичності та системності;

- розробка концепції інформаційно-комунікативного менеджменту, в основу якого покладено ціннісно-сміслові матриці smart-суспільства – що сприяють удосконаленню конкретних когнітивних репрезентацій реальної ситуації людського існування.

Інформація, здійснюючи регулюючий вплив на поведінку людей, може спотворювати дійсні цілі, інтереси й потреби та містить у собі небезпечний потенціал руйнування, приховані та наявні загрози. Детермінуючий характер інформаційно-комунікативного впливу на особовий склад сектору безпеки та оборони України здійснюється за допомогою різномірних репрезентацій суспільного ідеалу, абстрактних уявлень про атрибути належного в різних сферах суспільного життя, через формування світоглядних уявлень про предмети і відносини, соціальних цінностей - джерела мотивації людської поведінки, що утворює механізм впливу інформаційно-комунікативного управління на успішність діяльності компонентів сектору безпеки та оборони як складної системи, в умовах зростаючої нестабільності.

Завдання дослідження інформаційно-комунікаційного менеджменту діяльності сектору безпеки та оборони мають міждисциплінарний характер, тому, необхідним є формування сучасної парадигми комплексної репрезентації та всебічного розуміння проблем національної безпеки із постійним моніторингом та ранжуванням загроз за ступенем впливу на життєвоважливі інтереси, раціональний перерозподіл сил і засобів для нейтралізації пріоритетних небезпек.

УДК 32.0195.5

Куруч А.В., старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України

ПОЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Проведення антитерористичної операції стимулювало вдосконалення вимог до випускників вищих військових навчальних закладів. Професійна підготовка передбачає формування низки компетентностей, серед яких політична є одною із провідних. Її формування передбачає здатність до усвідомлення політики раціональної організації, ефективного управління державою, забезпечення її обороноздатності, уникнення воєнно-політичних помилок, що стали фатальними для українського державотворення в минулі роки. Задачею політичної компетентності є формування у курсантів політичної культури, здатності раціонально мислити, здатності шукати першоджерела та самостійно аналізувати політичну інформацію.

Сьогодні досить складні взаємовідносини армії і політичної еліти в Україні, і це є історично складеним феноменом.

Вперше аналіз впливу політичної влади на армію було описано в таких класичних творах часів античності, як «держава» Платона, та «Політика» Арістотеля. За часів античності багато філософів приділяли увагу проблемі взаємодії армії та влади, наприклад Геракліт і Демокріт робили акцент у своїх роботах на зростання впливу армії на політичну еліту всередині полісної демократії. Корнелій Непот описував взаємодію армії та держави, також увагу відносинам армії та держави приділив Плутарх у роботі «Життєписи», вагомий внесок в історію вніс Гай Светоній Транквілл, який у своїй роботі «Життя дванадцяти цезарів» описав досить активне втручання впливових полководців у політичне життя античного суспільства.

Дискусія навколо різних аспектів впливу армії на політичне життя суспільства велася і мислителями епохи Відродження, а у політичній теорії Нового часу відобразилась в працях Т. Гоббса, Г. Гроція, С. Пуфендорфа, Г. Гегеля.

Значну роль в житті держави армія відігравала в епоху Середньовіччя та в Нові часи. Армія держав Середньовіччя та Нового часу була основним знаряддям насильства, виконувала лише дві функції: ведення грабіжницьких війн та придушення бунтів та непокори селянства.

В ХХ столітті, в умовах авторитарних режимів, військові найбільш активно втручається в сферу політики, перетворюється в активного учасника політичного життя. Так наприклад у Латинській Америці у ХХ ст. 200 із 600 путчів завершилися встановленням військової диктатури. У Болівії в період з 1825 по

1964 роки відбулося 180 військових переворотів, в Аргентині за всю історію її існування було здійснено 60 військових переворотів, в Бразилії 15, в Мексиці 8 військових переворотів. Військові диктатури тривалий час володарювали в Парагваї, Уругваї та Чилі.

В Азії військові також є активними членами політичного життя. Про це свідчать перевороти у Філіппінах, Фіджи, Бірмі, Таїланді, Пакистані. А також в цілому ряді країн регіону – Шрі Ланці, Бірмі, Південній Кореї – армія є потужною політичною силою, а вищі військові чини займають ключові пости в уряді.

В країнах Європи військовослужбовці в питаннях політики проявляють себе досить активно. Так наприклад, за останні 50 років вісім військових переворотів було здійснено в Іспанії, 11 у Греції. Н. Чаушеску в Румунії був усунутий від влади у 1989 році виключно за допомогою військових.

Враховуючи всі чинники можна стверджувати що високий рівень політичної компетентності військових є вагомим стримуючим фактором для здійснення переворотів.

Формування політичної компетентності військовослужбовців дає змогу їм, перш за все, вміти самостійно шукати і аналізувати необхідну інформацію, аналізувати політичну ситуацію, спираючись на власні знання і досвід, сприймати інші думки з будь-якого питання і вміти аргументовано відстоювати свою позицію, бути комунікативним, давати оцінку і розуміти зміст політичних подій, що відбуваються, нарешті, приймати відповідальні рішення щодо своєї участі у політичних процесах держави. Задача по підвищенню рівня політичної компетентності військовослужбовців в масштабах всієї армії, досить складна, існує декілька можливих шляхів її вирішення. Вже сьогодні треба впроваджувати в практику вищої військової школи політичне виховання. Робити це варто на засадах компетентнісного підходу, що передбачає готовність випускника ВВНЗ застосовувати отримані знання, вміння та особистісні якості в стандартних і мінливих ситуаціях професійної діяльності.

УДК 81'26

Лисичкіна І.О., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України; **Лисичкіна О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри фонетики та граматики Національної академії Національної гвардії України

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОГО НАРАТИВУ ЯК ІНСТРУМЕНТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Стратегічні комунікації пропонують нові перспективи ведення гібридних війн в інформаційному просторі, на які варто звернути увагу, оскільки доступу

до інформації недостатньо, потрібна система розуміння. Наше дослідження спрямовано на визначення принципів побудови ефективних нарративів із використанням можливостей стратегічних комунікацій та мас-медіа.

У широкому сенсі під нарративом розуміється історія, яка пояснює дії суб'єкта для їх виправдовування перед певною аудиторією. Наратив є історією послідовності подій, що мають значення для наратора та аудиторії, отже він містить історії про події, визначені наратором / комунікатором як актуальні для аудиторії.

Сучасні стратегічні наративи, які транслюються через мас-медіа та впливають на свідомість аудиторії, як правило, мають зовнішнє фокусування, тобто наративна точка зору не пов'язана з жодним із дійових осіб, хоча це зовнішнє фокусування отримує більшу довіру у разі його підтримки та представлення точками фокусування видатних людей та експертів. Вибір правильної точки фокусування є значущим, оскільки дозволяє заблокувати критичне мислення аудиторії та забезпечити поширювану інформацію перебільшеним статусом знання.

Інформація формує модель світу в свідомості, де в принципі не може бути жодних конкуруючих між собою інтерпретацій. Люди приймають ту чи іншу точку зору, щоб уникнути пізнавального дисонансу. Фрейми в свідомості аудиторії дозволяють відфільтрувати будь-які факти, які суперечать стратегічному наративу. Конкуруючі наративи, а також численні можливі тлумачення подій знищуються за допомогою мас-медіа, які починають транслювати одну інтерпретацію подій, яка відповідає наративу, і ця інтерпретація стає істиною. Одночасне використання декількох різних мас-медіа інтенсифікує вплив і підтримує наратив.

Успіх будь-якого наративу залежить від вибору основних понять для цього наративу та їх конкретної вербалізації у різних контекстах для різних аудиторій.

Фактор адресата є значущим для успіху наративу. Наратив будується з урахуванням цільової аудиторії: вік, стать, освіта, професія, життєвий досвід, припущення тощо. Навіть риторичні навички нині не лежать суто у площині мови, вони стосуються визнання соціальних обставин і розуміння очікувань аудиторії. Ідеальний наратив повинен донести до аудиторії певне особисте значення і цінності. Персоналізація та гуманізація повідомлення в межах наративу задіюють емоційну пам'ять. Враження від наративу можна було б зобразити як супер додаткові смисли: історії додані до історій, факти до фактів – таким чином вони ще більше зміцнюють фрейми у свідомості аудиторії та «обробляють» ці події.

Отже, наративи як історії послідовностей подій, що мають значення для наратора та аудиторії, експлуатують систему цінностей аудиторії та втручаються в когнітивний простір людини, оскільки вони повинні резонувати з основними цінностями аудиторії та виступати як переконливий опис причинно-наслідкового зв'язку, який пов'язує факти та події разом.

УДК355.318:355.433.4:316.776.23

Ліпатов І.І., кандидат психологічних наук професор, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ЗМІСТ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НГУ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ЇЇ ПІДСИСТЕМИ Й ФУНКЦІЇ

Система забезпечення інформаційно-психологічної безпеки (ІПБ) особового складу Національної гвардії України (НГУ) є складовою системи ІПБ військовослужбовців і має зовнішні та внутрішні елементи забезпечення ІПБ НГУ, якими є підсистема моніторингу, аналізування та прогнозування, підсистема протидії негативному інформаційно-психологічному впливу (ІПВ) і підсистема захисту від негативних ІПВ, заходи яких спрямовані на прогнозування, виявлення, стримування, запобігання, відсіч ІПВ та ліквідації наслідків їх прояву з метою захищеності психіки особового складу військових формувань від деструктивного інформаційного впливу й здатності військовослужбовців підтримувати оптимальний рівень функціонування, спроможності усувати зовнішні та внутрішні загрози, які виникають, зберігати на достатньо стійкому рівні дієздатність виконувати СБЗ у звичайних та екстремальних умовах.

Забезпечення ІПБ особового складу формувань НГУ здійснюється як на зовнішньому рівні, так і на рівні НГУ (внутрішньому). Елементами (суб'єктами) забезпечення ІПБ особового складу на зовнішньому рівні згідно є:

Рада національної безпеки і оборони України яка здійснює координацію діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері;

Кабінет Міністрів України що забезпечує здійснення інформаційної політики держави, фінансування програм, пов'язаних з інформаційною безпекою, спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади у цій сфері.

Система забезпечення ІПБ особового складу формувань НГУ на внутрішньому рівні складається з внутрішніх елементів системи забезпечення ІПБ НГУ – підсистем (моніторингу; протидії негативному ІПВ і захисту від нього).

Визначення змісту системи забезпечення ІПБ особового складу НГУ, її зовнішніх та внутрішніх елементів, підсистем, мети дозволяє визначити функції системи забезпечення ІПБ особового складу формувань НГУ: аналізування, оцінювання та прогнозування загроз ІПБ, оцінювання ступеня їх впливу на військовослужбовців та корегування заходів протидії загрозам та захисту особового складу; організація запобіжних заходів, щодо поширення неправдивих чуток, спрямованих на зниження морально-психологічного стану особового складу, зрив, нейтралізація ІПВ противника та здійснення впливу на

нього та його населення; регулювання інформаційних потоків, поширення певної інформації, навчання методам і способам обробки та оцінювання інформації, формування колективного соціально-психологічного й індивідуального психологічного захисту особового складу).

Суб'єктами забезпечення ІПБ особового складу формувань НГУ від негативних впливів (спеціальні групи забезпечення ІПБ при Головному управлінні НГУ та територіальних управліннях ОТО, органи по роботі з особовим складом військових частин) здійснюються заходи моніторингу, протидії та захисту.

УДК 355.318.:355.433

Луніч С.А., слухач магістратури 766 навчальної групи Національної академії Національної гвардії України, майор

СИСТЕМА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОСОБЛИВО ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ

Охорона та оборона особливо важливих державних об'єктів належить до однієї з основних функцій Національної гвардії України, та виконувалась на протязі всієї історії структури. В даний час, в світлі подій на сході нашої держави, за збройної агресії з боку Російської Федерації існує загроза здійснення терористичних актів на об'єктах, що охороняються підрозділами НГУ. На перше місце виходить якість виконання бойової служби військовослужбовцями даних підрозділів, в світлі чого морально-психологічне забезпечення виконання завдань з охорони важливих державних об'єктів частинами Національної гвардії України являється одним із основних видів всебічного забезпечення. Охорона та оборона особливо важливих державних об'єктів (ОВДО) має свої специфічні властивості, відбувається в особливих умовах, які впливають на проведення заходів морально-психологічне забезпечення. До них відносяться державна значимість охорони ОВДО, що грають істотну роль в забезпеченні національної безпеки, у світлі зростання загрози здійснення терористичних актів представниками міжнародного та внутрішнього тероризму щодо охоронюваних ОВДО, необхідність забезпечення постійної надійної охорони ОВДО, в тому числі і в умовах можливих аварій, катастроф, пожеж та інших надзвичайних ситуацій, наявність під охороною варт об'єктів і вантажів, що представляють собою матеріальні цінності в особливо великих розмірах, екологічно небезпечні та шкідливі для здоров'я людей і тварин виробництва і сховища, виконання особовим складом підрозділів службово-бойових завдань в умовах спроб порушників здійснити

свої злочинні задуми щодо охоронюваних ОВДО, використовуючи при цьому хитрощі, підкуп, залякування і шантаж військовослужбовців і членів їх сімей, повсякденне виконання особовим складом завдань бойової служби з охорони ОВДО з бойовою зброєю в руках з обов'язком застосовувати його по порушниках в установленому порядку, несення військовослужбовцями бойової служби в безпосередньому контакті зі співробітниками ОВДО на контрольно-пропускних постах і посадах у режимних будівель і режимних приміщень, щоденний монотонний характер бойової служби з охорони ОВДО зі зміщенням режиму денного неспання і нічного відпочинку військовослужбовців, обмежене коло міжособистісного спілкування військовослужбовців в ході несення бойової служби, індивідуальний характер виконання бойового завдання з охорони поста вартівими, швидкоплинність прийняття ними самостійного рішення про правомірність застосування зброї, спеціальних засобів і фізичної сили, справжності пред'явленого пропуску і т.д., необхідність прояву особовим складом високої пильності, збереження державної та військової таємниці та ін.

Саме тому впливає необхідність дослідження проблем та особливостей морально-психологічного забезпечення у частинах Національної гвардії України з охорони та оборони особливо важливих державних об'єктів.

В ході роботи було з'ясовано, що морально-психологічне забезпечення службово-бойової діяльності особового складу з'єднань, військових частин та підрозділів Національної гвардії України реалізується через комплекс організаційних форм до яких відносяться інформаційно-пропагандистське забезпечення, психологічне забезпечення, військово-соціальна робота, культурно-виховна робота, протидія інформаційно-психологічному впливу.

УДК 355

Магмет Т.М., майстер спорту міжнародного класу з стрільби кульової, викладач кафедри військово-спеціальних дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, майор

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ З РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ ТА ОЗБРОЄННЯ В ІНТЕРЕСАХ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР

Національна гвардія України це військове формування з правоохоронними функціями, призначене для виконання завдань, передбачених Законом України "Про Національну гвардію України". Основним завданням Національної гвардії України є забезпечення сил охорони правопорядку з можливим використанням сучасної зброї, яка б забезпечила виконання завдань за призначенням. Під час

виконання службово-бойових завдань підрозділи Національної гвардії України мають право застосовувати вогнепальну зброю з метою запобігання злочинів, припинення масових безпорядків, затримання злочинців тощо. Для виконання цих завдань необхідно застосовувати озброєння і техніку, що забезпечить можливість завдати ефективної поразки правопорушникові без виникнення відповідної агресії. Даний ефект можна досягти лише за допомогою якісного вдосконалення озброєння та техніки.

У зв'язку з ситуацією що склалася в 2014 році на сході України (Антитерористична операція) 20 січня 2016 року кабінет міністрів України схвалив концепцію державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу України терміном до 2020 року. Яка визначає основні проблеми розвитку оборонно-промислового комплексу нашої країни, а також шляхи їх усунення та має вивести нашу країну на належний рівень з провідними країнами світу. Також потрібно не забувати що ця концепція допоможе правоохоронним підрозділам, але не в повній мірі, тому що спрямовані на вдосконалення озброєння і техніки що застосовується для ведення бойових дій, а не для забезпечення діяльності правоохоронних органів, адже цілі під час виконання цих завдань відрізняються.

Станом на сьогоднішній день правоохоронні органи України досягли певних результатів, а саме: заміна застарілої техніки на нову яка відповідає вимогам теперішнього часу, було поставлено на озброєння зброю різного типу вітчизняного виробництва .

Правоохоронні органи використовують новітнє озброєння виготовлене на КНВО «Форт» МВС України що знаходиться в місті Вінниця. На даному підприємстві працюють працівники які займаються розробленням та вдосконаленням озброєння. Їхню роботу можна побачити у нових зразках зброї.

Отже, враховуючи вище викладений матеріал можна дійти висновку що наша країна покращує техніку та озброєння правоохоронних структур. Але часи змінюються, а разом з ними і змінюються вимоги до озброєння і техніки правоохоронних органів, тому наша держава повинна постійно розробляти нові зразки техніки та озброєння, а існуючі вдосконалювати. Майбутніми кроками вирішення донного питання мають бути:

- забезпечення технологічного розвитку оборонно-промислового комплексу за рахунок інвестиційно-інноваційної діяльності, у тому числі застосування офсетних схем та трансферу технологій;

- розроблення та виробництво конкурентоспроможних видів озброєння та техніки;

- імпортозаміщення технологій, послуг, товарів, комплектуючих виробів і матеріалів виробництва Російської Федерації та збільшення власного виробництва;

- поліпшення фінансово-економічного стану підприємств оборонно-промислового комплексу;
- удосконалення базових технологій виготовлення озброєння та техніки, максимальне завантаження та ефективне використання науково-виробничої бази підприємств;
- впровадження економічного механізму державної підтримки реалізації пріоритетних проектів, надання державних гарантій;
- вдосконалення системи стандартизації, уніфікації та управління якістю.

УДК 614.8+378.2

Макогон О.А., кандидат технічних наук, старший викладач, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «ХПІ», підполковник; **Дичко О.О.**, доцент, доцент кафедри, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «ХПІ»; **Пономаренко А.П.**, викладач, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «ХПІ», майор; **Василенко Д.В.**, помічник начальника навчального відділу, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «ХПІ», майор

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Особливі умови, в яких може опинитися військовослужбовець, як правило, викликають у нього психологічну та емоційну напруженість. Для командира потрібне не тільки знання психології, але і розуміння суті ситуацій, що має місце. Це дозволить правильно організувати свою роботу, сприятиме підвищенню та розвитку духовних та фізичних можливостей, що в свою чергу призведе до підвищення надійності та ефективності професійної діяльності, збереження життя та здоров'я підлеглих.

У військовому виші безпека життєдіяльності не є профільною, тому офіцер-командир в ході психолого-педагогічного спілкування стикається з необхідністю експрес-вивчення індивідуальних психологічних особливостей кожного військовослужбовця. Події останніх років показали, наскільки важлива психологічна готовність військовослужбовців до роботи в екстремальних ситуаціях. Їх професійна діяльність передбачає не тільки уникання небезпеки, відповідальності за життя людей, які потребують даний момент в допомоги, а й вимагає оптимального рівня нервово-психічного стану, адекватності та успішності соціальної взаємодії. Молоді командири, найчастіше, не мають не тільки професійного, але й банального життєвого досвіду, а до того ж не мають часу на діагностику і організацію якихось довготривалих досліджень області безпеки

життєдіяльності своїх підлеглих. Вищевказане обумовлює актуальність дослідження взаємовпливів рівня розвитку психологічних якостей особистості та її соціального інтелекту, а також чинників що мають вплив на якість цих впливів.

Авторами розглядаються умови ефективної реалізації названих психолого-педагогічних навичок у роботі командира. За необхідну пропонується вважати рівень соціального інтелекту майбутнього офіцера. Виконуючи регулюючу функцію в міжособистісному спілкуванні, соціальний інтелект забезпечує, толерантність у відносинах з людьми.

Кореляційний аналіз (був використаний критерій Пірсона) показників рівня вираженості навичок психолого-педагогічної підготовки і показників соціального інтелекту дає можливість зробити висновки про соціальний інтелект як важливу умову в підготовці майбутніх офіцерів, збільшенні надійності та ефективності їх професійної діяльності, збереженню життя і здоров'я підлеглих.

Для аналізу кореляційних залежностей був застосований метод кореляційних плеяд. Результати кореляційного і факторного аналізу в середовищі курсантів показали, що рівні психологічної готовності до діяльності в екстремальних ситуаціях і соціального інтелекту добре корелюють між собою і входять в один і той же фактор (тобто, чим вищий рівень соціального інтелекту, тим вище рівень психологічної готовності до діяльності в екстремальних ситуаціях). Після проведення формуючого експерименту (тобто, соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на підвищення рівня соціального інтелекту) результати повторної психодіагностичної процедури і критерію достовірності зсуву показали, що рівень соціального інтелекту підвищився в експериментальній групі, а в контрольній групі залишився без змін.

Таким чином, соціально-психологічний тренінг, спрямований на підвищення рівня соціального інтелекту, може бути рекомендований в якості одного із способів підвищення готовності до діяльності в екстремальній ситуації і використаний в підготовці майбутніх офіцерів.

УДК 159.9.072:351.743

Мацегора Я.В., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ОЗНАК ДЕЗАДАПТИВНОСТІ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ

Опублікований А.Г. Маклаковим у 1994 році багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» майже одразу зайняв гідне місце серед психодіагностичного інструментарію військових психологів.

Здійснене А.Г. Маклаковим співвіднесення показників «Особистісного адаптаційного потенціалу» з успішністю професійного навчання та з ефективністю професійної діяльності міцно ввело цей опитувальник у ряди методик, призначених для професійного психологічного відбору.

Дослідження 2001 року присвячені визначенню показників особистісного адаптаційного потенціалу у льотчиків та моряків, які пережили екстремальні ситуації, сформували інтерес до цієї методики у фахівців, які займаються реабілітацією та реадаптацією учасників бойових дій.

На початку двотисячних опитувальник було адаптовано для вибірки українських правоохоронців. У 2010 році було здійснено його стандартизацію для вибірки військовослужбовців НГУ та введення до автоматизованого психодіагностичного комплексу «Профвідбір».

З початком бойових дій на сході України отримала поширення модифікація методики А.Г. Маклакова «Адаптивність 200», здійснена Чермяніним С.В. та Кондратьєвим А.Ю., яка дозволяє виділити в окремі шкали «Військово-професійну спрямованість», «Схильність до девіантних форм поведінки» та «Суїцидальний ризик» та у якості інтегрального показника – «Рівень стійкості до бойового стресу».

Попри багаторазово підтверджену ефективність методик «Адаптивність» та «Адаптивність 200» їх застосування в «польових» умовах є проблематичним через великий обсяг опитувальника і незручність «ручної» обробки результатів, що зробило актуальним розробку експрес-опитувальника.

Для розробки такого експрес-опитувальника в структурі опитувальників «Адаптивність» та «Адаптивність 200» було відібрано по 10 тверджень, що найбільш логічно пов'язані зі шкалами, до яких їх віднесено авторами. Відповідно до форми експрес-опитувальника деякі твердження було спрощено, переформульовано. В результаті чого зміст шкал став більш рельєфний, проте й більш «прозорий» для обстежуваних. Відповідно, експрес-опитувальник розрахований на щире співпрацю обстежуваного з психологом, на його відвертість.

Розроблений таким чином експрес-опитувальник було названо «Деадаптивність», до його складу входять наступні шкали: 1) «Порушення поведінкової регуляції», 2) «Вірогідність вчинення суїцидальних спроб», 3) «Порушення моральної нормативності», 4) «Втрата комунікативного потенціалу».

Узагальнюючий показник за експрес-опитувальником «Деадаптивність» розраховується, як сума балів за вказаними шкалами.

Валідність методики визначалась у порівнянні з показниками опитувальників «Адаптивність» та «Адаптивність 200», «Методики визначення типу акцентуації характеру і темпераменту», «Методики самооцінки структури темпераменту», «Опитувальника суїцидального ризику», «Закритої анкети вивчення мотивації професійного вибору абітурієнтів ВНЗ МВС», 16-PF Р. Кеттелла.

В рамках процедури стандартизації було здійснене співвіднесення показників за загальною шкалою «Деадаптивність» з показником «Особистісного адаптаційного потенціалу», в тому числі і виділення 4 груп адаптаційних здібностей.

Зрозуміло, що експрес-опитувальник за своїми психометричними характеристиками не може (і не має) в повній мірі замінити більш потужні багаторівневі особистісні опитувальники «Адаптивність» та «Адаптивність 200». Проте, вона дозволяє у досить короткий строк і при мінімумі зусиль виявити найбільш рельєфні ознаки дезадаптивності, такі як порушення поведінкової регуляції, збільшення вірогідності суїцидального ризику, порушення моральної нормативності, втрата комунікативного потенціалу.

УДК 37.013.77:378.4/.6+355.233(477)

Мельник Ю.Б., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Проблема психолого-педагогічного супроводу курсантів є актуальною, починаючи з перших днів їхнього перебування у вищій школі та упродовж усього навчання. На початку навчання першокурсники стикаються з багатьма проблемами, пов'язаними з адаптацією до системи навчання у військовому закладі, вимогами до військовослужбовців, становленням взаємовідносин у колективі тощо. Відбувається зміна стилю та способу життя, здійснюється активний процес пристосування до нових умов освітнього середовища та службово-бойової діяльності. Цей процес надзвичайно динамічний і залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів, які мають свої особливості на різних етапах навчання. У зв'язку з цим однією із найважливіших проблем у вищому військовому навчальному закладі (ВВНЗ) є психолого-педагогічний супровід курсантів, який сприяє адаптації організму до різкої зміни соціального середовища, забезпечує психологічну та педагогічну підтримку особистості протягом усієї навчальної діяльності.

Великий емпіричний досвід військових психологів та педагогів і, разом з тим, недостатня теоретична розробка цієї проблеми, зокрема відсутність у довідковій літературі та словниках терміну «психолого-педагогічний супровід курсантів», спричинила потребу у введенні до наукового обігу цього поняття.

Психолого-педагогічний супровід курсантів – це система психологічної та педагогічної діяльності фахівців, спрямована на надання професійної допомоги курсантам під час навчання, сприяє їхній адаптації до вищого військового навчального закладу та нової соціальної ролі, забезпечує умови для психологічного розвитку особистості й успіхів у освітній і військовій діяльності.

Запропоноване нами поняття «психолого-педагогічний супровід курсантів» дозволяє охарактеризувати такі особливості цієї діяльності:

1. Психолого-педагогічний супровід курсантів – специфічна професійна

діяльність фахівців галузі психології та педагогіки.

2. Психологічна та педагогічна підтримка курсантів має здійснюватись у спільній діяльності психологів, викладачів, кураторів груп та інших суб'єктів освітнього процесу.

3. Професійна психолого-педагогічна допомога курсантам має реалізовуватись на всіх етапах (курсах) їхнього навчання у ВВНЗ.

4. Діяльність усіх суб'єктів освітнього процесу, які забезпечують психолого-педагогічний супровід курсантів, має упроваджуватись як єдина система роботи (навчальної, виховної, психологічної тощо).

5. Зміст діяльності з психолого-педагогічного супроводу курсантів має сприяти їхній адаптації до нової соціальної ролі та освітнього закладу.

6. Психолого-педагогічний супровід має забезпечувати належні умови для психологічного розвитку особистості, підвищувати ефективність навчальної та військової діяльності курсантів.

Зазначені особливості психолого-педагогічного супроводу курсантів знаходяться у взаємозв'язку та взаємозалежності одна від одної. Отже, ця діяльність має здійснюватись на засадах системного та мультидисциплінарного підходів, що дозволить дослідити загальні та окремі закономірності, визначити модель і стратегію психолого-педагогічного супроводу відповідно до проблеми.

Психологічна складова цієї діяльності включає психодіагностику, психотерапію, психокорекцію, реабілітацію та психопрофілактику; педагогічна – навчання, виховання, розвиток особистості та формування компетентностей.

Таким чином, можна зробити висновок, що психолого-педагогічний супровід курсантів є важливою складовою діяльності усього педагогічного колективу ВВНЗ у підготовки майбутніх офіцерів до виконання ними службово-бойової діяльності. Перспективою подальших досліджень є розробка моделей, стратегій і технологічного забезпечення цієї діяльності у ВВНЗ.

УДК 81'272

Михайлова О.Г., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри фонетики та граматики Національної академії Національної гвардії України;
Ревуцька С.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

ЗНАЧЕННЯ ОЦІННИХ КОНОТАЦІЙ ДЛЯ КОМУНІКАТИВНИХ КУЛЬТУР РІЗНИХ ТИПІВ

Для комунікативної культури, яка розуміється як сукупність особливостей комунікативної поведінки та власне самої мови представників тієї або іншої культури, однією із диференційних ознак виступає оцінна конотація. Вона має значення для розрізнення комунікативних культур різних національностей, а

також різних професійних та соціальних культур.

У цьому контексті було проведено дослідження з метою виявлення оціночних конотацій, пов'язаних з деякими мовами.

Для проведення дослідження було розроблено анкету, що стосувалася 11 мов (англійської, китайської, російської, польської, арабської, української, білоруської, угорської, французької і татарської), які можуть мати, з нашої точки зору, вплив на життя людей у сучасній східній Україні.

Респондентам пропонувалося висловити свою емоційне ставлення до кожної з мов, використовуючи шкалу від -5 до +5, де -5 – різко негативна оцінка, а також назвати асоціації, які викликає у іспитника кожна з мов. Під час аналізу результатів враховувався вік респондентів, їхня стать, належність до військової або цивільної комунікативної культури, до гуманітарної або негуманітарної сфери діяльності, рідна мова (українська чи російська), регіон, у якому вони виростили, а також іноземні мови, які ними вивчалися. В опитуванні взяли участь 123 особи, представники різних національних, вікових і соціальних комунікативних культур України.

За результатами першого етапу, а саме оціночної конотації, показаної респондентами, найвищу середню оцінку отримала українська мова – 4,3. На другому місці – англійська мова із середньою емоційною оцінкою 3,5. Далі – російська (2,75), французька (2,6), білоруська (2,15), польська (1,7), німецька (1,7), китайська (0,85), татарська (0,7), угорська (0,35) і арабська (0,1).

У цілому за емоційною оцінкою представників різних комунікативних культур можна сказати, що значно більш позитивна конотація з позначеними в анкетах мовами була у жінок порівняно з чоловіками (різниця становила від 0,5 до 1,9 балів), у цивільних респондентів порівняно із військовими (різниця від 0,8 до 1,5 балів), у гуманітаріїв порівняно з негуманітаріями (різниця від 1,5 до 2,4 балів).

Найпоказовіший момент, за яким можна порівняти групи КК – це кількість відмов дати будь-які асоціації тією або іншою мовою. За цим показником можна виділити три групи КК: чоловіки набагато частіше відмовлялися дати асоціації, ніж жінки (середня кількість відмов відповідно 47% і 20%), військові – частіше, ніж цивільні (52% і 23%), а негуманітарії – частіше, ніж гуманітарії (43% і 27%). За семантичними характеристиками самих асоціацій якісно відрізняються чоловічі і жіночі конотації. У чоловіків вони більш конкретні й неемоційні, у жінок, навпаки, емоційніші. Так, наприклад, у чоловіків набагато частіше зустрічалися лексеми-асоціації, що називають конкретні предмети, назви, що належать до культури, пов'язаної з мовою. У свою чергу, жіночі асоціації більш абстрактні і неочевидні. Так, наприклад, тільки в анкетах, заповнених респондентами-жінками, зустрічаються кольорові асоціації

Перспективою дослідження є подальше вивчення лексичних конотацій, які характеризують ту або іншу комунікативну культуру.

УДК 811.161

Мірошниченко В.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

МОВНОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА

В аспекті професійної комунікації військовослужбовців мовнокомунікативна компетенція є одним із чинників соціального спокою в державі.

Комунікативна компетенція визначається як сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах із різними комунікантами, а також уміння їх ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта й адресата. Мовнокомунікативна компетенція передбачає врахування чинників комунікативної компетенції з фокусуванням уваги на мовному аспекті. Поняття мовнокомунікативної компетенції охоплює два рівні засвоєння мови: 1) правильність мовлення, володіння літературними нормами; 2) майстерність мовлення, вміння обирати з багатьох варіантів найбільш точний щодо змісту, стилістично і ситуативно доречний, виразний.

Важливим складником мовнокомунікативної компетенції сучасного офіцера є його обізнаність із проблемами міжкультурної комунікації, яка реалізується на декількох рівнях спілкування – на рівні макрокультур, мікрокультур і субкультур.

Майбутній офіцер Національної гвардії України має бути підготовленим до здійснення мовного впливу на підлеглих. Важливо відзначити, що комунікативна компетенція передбачає дотримання комунікативних стратегій, що дають змогу досягти необхідного результату комунікації.

З метою формування мовнокомунікативної компетенції доцільно впроваджувати у військову комунікацію такі кооперативні стратегії: стратегію ввічливості; стратегію формування індивідуальної картини світу адресата; стратегію позитивного налаштування адресата.

Крім звичних для військового дискурсу тактик команди, рапорту, апеляції до авторитету, доцільно впроваджувати такі комунікативні тактики: схвалення (молодець, що згадав; це слушна думка; у вас цікаві ідеї); позитивне оцінювання діяльності (ви добре впорались із завданням); внесення елемента неформальності – ця тактика передбачає розповідь про власні (або чужі) помилки та їх наслідки, про подолання проблем (модель: у нас навчався курсант... у нього виникла проблема... він зміг її подолати так...), може використовуватися поряд зі звичними для військових тактиками розпорядження, вказівки (ви повинні виправити; вам не слід так робити); несподіванка – полягає у використанні несподіваної інформації. Не очікуючи почути щось нове про давно відомі явища (наприклад, про необхідність

дотримання статутних вимог або про шкідливість уживання алкогольних напоїв – традиційні теми планових бесід), слухачі можуть бути здивовані чи навіть шоковані – а значить зацікавлені; пряме включення – передбачає відмову від звичайного детального вступу в ситуаціях, коли слухачі вже знайомі з предметом мовлення. Це дозволяє підвищити інформативність повідомлення; гумор – уміння навести доречний жарт дозволяє досягти успіху в мовній комунікації будь-якого рівня.

Для досягнення ефективності комунікації необхідно планувати її результат, визначати комунікативну стратегію, спрямовану на співробітництво, і використовувати відповідні тактики. Якщо в арсеналі суб'єкта впливу закладені різні тактики мовної поведінки, він здатний не тільки ефективно використовувати їх відповідно до мети та змісту повідомлення, а й швидко реагувати на ситуацію, пристосовуватися до умов спілкування.

Необхідно передусім виявити мовні сигнали як негативного, так і позитивного впливу, за результатами такого дослідження можна розробити рекомендації, тренінги для курсантів і молодших командирів, звернути увагу на те, які мовні формули, лексичні засоби, граматичні конструкції перешкоджають ефективності спілкування і чому.

УДК 378

Міршук О.Є., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Іщенко С.О.**, кандидат педагогічних наук, начальник факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України, полковник

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

За роки існування України як незалежної держави відбулася трансформація національної системи освіти та відповідно змінилися й завдання щодо підготовки фахівців до професійної діяльності.

Традиційний освітній процес передбачає набуття випускниками вищів певних знань, умінь та навичок. Однак в сучасних умовах, навчальний процес базується на застосуванні компетентнісної парадигми, яка є визначальною у професійній підготовці майбутнього офіцера Національної гвардії України (далі – НГУ).

Освітня практика стимулювала вироблення низки продуктивних рішень щодо реалізації компетентнісного підходу в процесі модернізації навчального процесу у вищих військових навчальних закладах. Разом з тим, багато проблем реалізації компетентнісного підходу у концептуальних вимірах поліпшення військової освіти дотепер не є предметом спеціальних наукових досліджень.

Вирішення означених завдань тісно пов'язане з впровадженням у освітній процес вітчизняних вищих військових навчальних закладів інноваційних форм навчання, на засадах компетентнісного підходу.

О. Пометун зазначає, що під «компетентнісним підходом» необхідно розуміти спрямованість освітнього процесу на формування ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу, на думку автора, буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості, яка має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості.

Що стосується застосування компетентнісного підходу саме у підготовці військовиків, то слід звернути увагу на точку зору Р. Мішенюк, який наголошує що для побудови професійної підготовки офіцерів на засадах компетентнісного підходу слід визначити складові професійної компетентності, які з урахуванням вимог до сучасного офіцера Державної прикордонної служби України необхідно сформувати в процесі професійної підготовки. Модель фахівця, на думку автора, має урахувувати вимоги, що обумовлені державним стандартом, описувати набір знань та умінь, якими повинен володіти фахівець, а також сукупність видів діяльності, для виконання яких він має бути підготовлений. Це насамперед описи оперативно-службових функцій, завдань діяльності та умінь, якими повинен керуватися офіцер управління органами охорони державного кордону.

Блощинський І.Г. вважає професійну компетентність інтегративним показником компетентнісного підходу у процесі підготовки прикордонника, яка характеризує вміння майбутнього фахівця мобілізувати отримані знання і досвід. Як зазначає автор, професійна компетентність визначає здатність молодого фахівця вирішувати типові професійні завдання, а також проблеми, що виникають в реальних ситуаціях його службової діяльності, з використанням знань і професійного досвіду. Вона (професійна компетентність) забезпечує формування у прикордонників низки ключових, базових і спеціальних компетентностей, які відображають специфіку майбутньої професійної діяльності.

Слід наголосити, що відповідно до проектів стандартів вищої освіти випускники повинні здобути теоретичні знання та практичні уміння і навички, достатні для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю та подальшого навчання. В стандартах наведено перелік прикладів компетентностей випускника.

Варто взяти до уваги, що сучасному етапі реформування Національної гвардії України, для того щоб майбутній офіцер мав змогу здійснювати професійну діяльність, командуванням визначено перелік компетентностей які повинні бути сформовані у випускника – офіцера відповідно до другого (магістерського) рівня вищої освіти ліній офіцерів тактичного та оперативно-тактичного рівня, приклади яких наведені в уточнених компетентностях.

В стандартах перелік компетентностей випускника відображено у такому вигляді, що дає уявлення про знання та практичні уміння і навички, які несуть більш загальний (теоретичний) характер.

Що уточнених компетентностей, то тут наведено конкретні компетентності, що визначені структурними підрозділами Головного управління Національної гвардії України для більш чіткого уявлення про знання і уміння якими повинен володіти майбутній офіцер після завершення певного етапу навчання.

Даний підхід дає змогу внести відповідні корективи до робочих програм навчальних дисциплін, що в свою чергу буде впливати на формування необхідних компетентностей.

Виходячи із викладеного вище, зробимо такі **висновки**:

1. Для досягнення максимально-ефективного результату формування компетентностей у майбутніх офіцерів необхідно розробити методичні рекомендації керівництву вищих військових навчальних закладів, в яких деталізувати завдання науково-педагогічному складу щодо впровадження компетентнісного підходу.

2. Нагальною потребою часу є побудова ґрунтовних компетентнісних моделей випускників вищих військових навчальних закладів і переорієнтація всієї навчально-методичної роботи на досягнення передбаченого ними результату.

УДК 159.9:351.81

Музика О.О., молодший науковий співробітник, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Троценко О.Я.**, науковий співробітник, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Єфімов Г.В.**, кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ОСОБЛИВОСТІ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ БОЙОВОЇ ОБСТАНОВКИ

Війна на Сході України актуалізувала проблему виникнення у особового складу посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Важливо також усвідомлювати і те, що у значної частини військовослужбовців, які пережили психотравмуючу подію, проблеми у сфері психічного здоров'я виникають не одразу, а згодом. Варто пам'ятати, що ці проблеми можуть проявитися не лише як ПТСР, а й у формі інших розладів, зокрема: зловживання психотропними речовинами, депресії, тривожні розлади, порушення самоконтролю та ін. Як свідчить статистика, в перші дні бойових дій, психічну травму отримує 60-65% військовослужбовців, з них 20-25% не змогли виконувати свої посадові

обов'язки і потребували спеціалізованої допомоги.

У значної частини військовослужбовців ЗС України, НГУ та інших військових формувань, які приймали участь в забезпеченні національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації (РФ) у Донецькій та Луганській областях, спостерігаються психогенні розлади. Це вимагає оперативної оцінки їх стану, прогнозу розвитку розладів, проведення всіх можливих лікувальних і реабілітаційних заходів.

Актуальними проблемами морально-психологічного забезпечення особового складу ЗС України в ході участі в забезпеченні національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ у Донецькій та Луганській областях України є: відсутність в оборонному відомстві кваліфікованих спеціалістів з цивільно-військових відносин; низький рівень інформованості населення регіонів щодо причин виникнення кризової ситуації та заходів; неефективна робота щодо захисту особового складу та населення від негативного інформаційно-психологічного впливу та ворожої пропаганди; недоліки системи підготовки кадрових офіцерів органів по роботі з особовим складом та військових журналістів; незадовільна підготовленість офіцерів органів по роботі з особовим складом Резерву, неможливість їх професійного застосування через відсутність навичок проведення організаційних заходів та невміння вести індивідуальну та колективну виховну роботу; недоліки нормативно-правової бази з питань гуманітарної та соціальної політики щодо забезпечення Збройних Сил; відсутність системи розробки та закупівлі технічних засобів виховання.

При детальному аналізі проблем щодо термінового та суттєвого покращення стану морально-психологічного забезпечення особового складу Збройних Сил України необхідно: запровадити єдину систему морально-психологічного забезпечення сектору національної безпеки та оборони нашої держави; внести зміни з урахуванням сучасних вимог до підготовки фахівців для органів роботи з особовим складом та військових інформаційних структур; підготувати зміни та поправки до низки законодавчих актів нормативно-правової бази з питань гуманітарної та соціальної політики щодо забезпечення Збройних Сил; забезпечити узгодженість, координованість усіх органів управління, всіх наявних сил і засобів для виконання завдань моральної та психологічної підтримки особового складу підрозділів; залучити фахівців, здатних організувати мовлення і створювати актуальні радіопередачі безпосередньо в районі відсічі збройної агресії РФ, зокрема в районі проведення АТО за допомогою військових радіомовних станцій та інше.

У сучасних умовах до морально-психологічних та бойових якостей особового складу пред'являються виключно високі вимоги. Тільки сильні духом військовослужбовці, вірні ідеї державної незалежності України, які

майстерно володіють зброєю, бойовою технікою, мають високий рівень фізичної і морально-психологічної підготовленості здатні отримати в бою перемогу над противником.

УДК 811.161.2

Мягка М.М., старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ В КІБЕРПРОСТОРІ

В умовах значного впливу інформаційних і комунікаційних технологій на всі сфери суспільного життя, актуальності набуває вивчення особливостей комунікації, яка здійснюється в кіберпросторі. Інтернет-мережа створює умови для впливу на громадськість, які можуть бути позитивними і негативними, відкритими і прихованими. Складність протидії негативному впливу, що здійснюється в кіберпросторі, пояснюється багатьма чинниками: анонімністю спілкування, яка знімає табу на етичні норми, норми політкоректності та міжкультурного спілкування; можливістю впливати на різні аудиторії, налаштовуючись на їхню картину світу, проблеми та комунікативний стиль. Ефективна протидія негативному впливу в кіберпросторі можлива за умови обізнаності з механізмами комунікативного впливу у названій сфері.

Кіберпростір має певну специфіку:

- на відміну від реального світу, кіберпростір не має кордонів між країнами;
- кіберпростір не має обмежень, кожний має свободу висловлення власної думки;
- спілкування у віртуальному середовищі анонімне за своєю природою, тобто людина має можливість повідомити про себе будь яку інформацію або зовсім нічого. При цьому у більшості випадків немає можливості перевірити достовірність цієї інформації. Варто зазначити, що кіберпростір стає середовищем безкарності до людей, які анонімно порушують соціальні норми, проявляють агресивні тенденції, закликають до расизму, тероризму тощо;
- кіберпростір постійно стає зоною конфліктів, міжетнічних, міжрегіональних, міжрелігійних, політичних; конфліктів, зумовлених музичними та спортивними вподобаннями осіб тощо.

У цілому можна відзначити, що викладені особливості кіберпростору створюють можливості для комунікативного впливу, який діє на величезну кількість людей, особливо через соціальні медіа мережі.

Інтернет та інші соціальні медіа використовуються терористичними групами як оперативна платформа управління для своїх військ, щоб передати накази,

відправити війська, синхронізувати військову активність, та збирати розвідувальні дані. Терористи також можуть залучати прихильників – шукати підтримку онлайн користувачів – створювати компанії у соціальних медіа для вивчення найкращих методів створення бомб та вибухових пристроїв і навіть високотехнологічної зброї.

У кіберпросторі вплив на свідомість здійснюється за допомогою використання як власне мовних, так і немовних засобів (мовні тексти; фотозображення; відео- сюжети, фільми, кліпи; документальні та художні кінофільми; малюнки, пісні, символи тощо). Будь-який немовний текст можна перетворити у мовний.

Результати дослідження засвідчили, що інформаційна епоха та новітні технології вперше надали суперникам інструмент для спілкування безпосередньо із цільовою аудиторією з метою досягнення стратегічних цілей. Кіберпростір став середовищем для маніпулювання свідомістю широкого загалу і формування картини світу пересічного громадянина. У кіберпросторі агресори інформаційної війни використовують великий арсенал способів комунікативного впливу на адресатів. Користувачам Інтернету необхідно критично осмислювати тексти Інтернету, перевіряти інформацію на предмет її істинності, робити власні висновки.

УДК 37.035.4

Непіпенко Л.П., доцент, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України

КАПЕЛАНСЬКА СЛУЖБА В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Процес задоволення релігійних потреб віруючих військовослужбовців шляхом запровадження служби військових капеланів є досить неоднозначним. Складність проблеми обумовлена як потребою пошуку різних підходів щодо формування національної самосвідомості, патріотизму у військовослужбовців, з опорою на засвоєні ними загальнолюдські демократичні цінності, так і завданням забезпечення прав віруючих військовослужбовців, одночасно не ослаблюючи боєготовності військ.

Військово-релігійна служба займається не тільки задоволенням релігійних потреб, але й вводиться у систему ідеологічно-психологічного впливу на особовий склад, незалежно від світоглядної орієнтації кожного військовослужбовця. Така служба являє собою складову системи бойової і морально-психологічної підготовки військовослужбовців та підпорядковується

завданню підтримання необхідного духовно-патріотичного й бойового потенціалу військ.

Практика взаємодії військових формувань та релігійних організацій наштовхується на низку проблем. Так, впровадження військового духовенства (капеланської служби) залишається неврегульованим відповідними законами України через виразну регіональну і політико-культурну специфіку найбільших церков країни, міжконфесійне і міжцерковне протистоянням, розкол українського православ'я, політизацію релігійного життя, що не сприяє зміцненню толерантності, співпраці та здатне принести політичне протистояння у військові підрозділи, активний імпорт різних релігійних потоків, що актуалізує проблему збереження національної ідентичності, досить низьку цінність релігії як чинника національної інтеграції, неоднозначне розуміння як громадянами, так і фахівцями участі церков у виховній та соціально-психологічній роботі в армії та силових структурах, атеїстичні погляди значної частини населення, наявність вагової частини військовослужбовців, які не вважають себе віруючими, законодавчо закріплений принцип світського характеру освіти та виховання в державних закладах, який поширюється і на армію та силові структури, законодавство України, яке не допускає фінансування діяльності будь-яких організацій, створених за ознакою ставлення до релігії» тощо.

Суперечливим і неоднозначним виявляється ставлення до капеланів від УПЦ (МП), яка будучи найчисельнішою православною інституцією України, юридично та адміністративно-організаційно підпорядковується Московській патріархії.

Бойові дії на Сході України активізували ініціативи з запровадження інституту військового духовенства (капеланської служби). Йдеться про волонтерське добровільне служіння, яке продовжують проводити служителі різних церков, та про факт легітимізації капеланства у Збройних силах країни обумовлений Наказом Міністра оборони України № 40 від 27.01.2015 р. «Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України» та наступними відповідними наказами про службу військового духовенства (капеланську службу) у Національній гвардії України та у Державній прикордонній службі України. Як наслідок, сьогодні потреба у військовому духовенстві вперше закріплена документально, а слово «капелан» стало невід'ємною частиною сучасного лексикону. Але не вирішеним лишаються питання підпорядкування капеланів, їхнього статусу та ролі, правомірності обмеження діяльності та допуску до військовослужбовців священнослужителів тих релігійних організацій, керівний центр яких знаходиться на території країни, яка Верховною Радою визначена як країна-агресор. Проблемними лишається й питання розподілу військових священиків (капеланів) за конфесійною приналежністю військовослужбовців. Проблематичність

введення інституту військових священослужителів (капеланів) обумовлена також й необхідністю змін у законодавстві України. Так, норми чинної Конституції України не дозволяють введення такого інституту. Потребує вдосконалення законодавча база, що регулює сферу релігії та церковно-державних відносин. З іншого боку, необхідно досягти консенсусу в конкретних питаннях душпастирської опіки між великою кількістю конфесій, церков, деномінацій, напрямків і толків у віросповіданнях, що функціонують в сучасній Україні.

УДК 004.8:621.3

Несміян О.Ю., викладач кафедри, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, майор; **Павленко М.А.**, доктор технічних наук, доцент, начальник кафедри, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, полковник; **Осієвський С.В.**, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, підполковник; **Смеляков С.В.**, доктор фізико-математичних наук, професор, професор кафедри, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

**СТРУКТУРА ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗАТОРА ОБРОБКИ
СТАТИЧНИХ ТЕКСТОВИХ ДОКУМЕНТІВ**

З точки зору внутрішньої будови лінгвістичний аналізатор представляє собою багаторівневий перетворювач, що складається з трьох рівнів пофразного представлення тексту – морфологічного, синтаксичного і семантичного. Кожен з рівнів обслуговується відповідним компонентом моделі – масивом правил і спеціалізованими словниками. На кожному з рівнів, для кожного з речень, створюється формальний образ, що в подальшому оголошується як структура – морфологічна, синтаксична та семантична. Під морфологічною структурою розуміється послідовність елементів, що входять до аналізованого речення із зазначенням частини мови і морфологічних характеристик (відмінок, число, рід, і т.п.). Під синтаксичною структурою розуміється дерево залежностей, в вузлах якого розташовані слова природної мови із зазначенням частини мови і граматичних характеристик, а дуги відповідають специфічним для природної мови відношенням синтаксичного підпорядкування.

Під семантичною структурою розуміється дерево залежностей, в вузлах якого розташовані або предметні імена, або слова універсальної семантичної мови, а дуги відповідають універсальним відношенням семантичного підпорядкування, таким, як аргументи, атрибутиви, кон'юнкція, диз'юнкція, рівність, нерівність, більше, менше, належить і т.п. Істотним компонентом семантичної структури є інформація про кореферентність вузлів, тобто

інформація про те, в яких випадках мова йде про одні й ті ж об'єкти, а в яких про різні. Лінгвістичний процесор в цілому повинен забезпечувати виконання таких перетворень: ⇒ морфологічна структура ⇒ синтаксична структура ⇒ семантична структура.

Реалізація лінгвістичного аналізатора вимагає розробки формальних мов для запису (образів) пропозицій на морфологічному, синтаксичному, семантичному рівнях уявлення; формального поняття структури пропозиції для кожного з цих рівнів; масивів правил для перетворення структур суміжних рівнів один в один; морфологічного, синтаксичного і семантичного словників, з включенням в них всієї інформації про кожну лексему, необхідну для провадження відповідного перетворення.

УДК 159.9

Ніколаєв І.П., слухач магістратури 766 навчальної групи факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України, майор

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ТА АЛГОРИТМУ РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДИКИ ЗДІЙСНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ЗАСТУПНИКА КОМАНДИРА ЧАСТИНИ НГУ ПО РОБОТІ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

Сучасний період розвитку Національної гвардії України та перспективи її розбудови визначають підвищені вимоги до змісту та якості професійної діяльності заступників командирів військових частин по роботі з особовим складом. Досвід свідчить, що від успішності реалізації службових функцій вказаними посадовими особами у значній мірі залежить ефективність виконання підлеглим особовим складом службово-бойових (бойових) завдань за призначенням. Досягнення цими керівниками високого рівня професійної компетентності напряду визначає якісне управління морально-психологічним забезпеченням службово-бойової діяльності особового складу частини за будь-якого характеру оперативної обстановки, успішність вирішення широкого спектру завдань роботи з особовим складом, підтримання у підрозділах належного стану військової дисципліни та правопорядку й ін.

Поряд з цим, проведений нами аналіз керівних документів, сучасних наукових праць, практики професіоналізації зазначених посадових осіб свідчить, що на сьогоднішній день питанням психологічного забезпечення розвитку їх професійної компетентності приділяється недостатньо уваги. Серед невирішених питань слід вказати відсутність чіткої системи критеріїв та науково обґрунтованої методики здійснення психологічного моніторингу успішності професійного становлення заступника командира частини по роботі з особовим складом. Розроблення цієї методики, а також практичних

рекомендацій з її використання у практиці гвардії надасть можливість більш якісно здійснювати підбір кандидатів на вказану посаду та зарахування гідних претендентів до кадрового резерву, дозволить об'єктивно оцінювати динаміку розвитку професійно важливих якостей та компетентностей, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності, а також визначати основні напрямки самовдосконалення зазначеного фахівця у процесі його професіоналізації.

Алгоритм вирішення зазначеного питання має, на наш погляд, включати наступні кроки:

- на основі теоретичного дослідження сутності професійного становлення військового фахівця визначення чинників, які обумовлюють успішність цього складного багатоетапного процесу та критеріїв його успішності;

- на основі емпіричного дослідження особливостей професійної діяльності і процесу професіоналізації заступника командира військової частини Національної гвардії України по роботі з особовим складом обґрунтування чинників, які обумовлюють успішність конкретно його професійного становлення та відповідних критеріїв успішності;

- за результатами попередніх досліджень визначення змісту психологічного моніторингу успішності професійного становлення досліджуваного фахівця та розроблення методики його здійснення, а також практичних рекомендацій з використання цієї методики у практиці військових частин гвардії.

Таким чином, наведений вище матеріал обґрунтовує актуальність і визначає алгоритм розроблення методики здійснення психологічного моніторингу успішності професійного становлення заступника командира частини Національної гвардії України по роботі з особовим складом та є технологічною основою реалізації цього важливого науко-практичного завдання.

УДК 623.618

Орел О.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник

РИЗИК ЯК КРИТЕРІЙ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЇ В ПРОЦЕСАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В процесах службово-бойової діяльності Національної гвардії України постійно циркулює значний обсяг інформації, який по мірі накопичення та систематизації складає визначену цінність, що привертає увагу різного роду зловмисників. В наслідок чого, виникає необхідність в чіткій оцінці рівня ризиків безпеки інформації, що обумовлює актуальність визначеної тематики.

Ризик – це міра для кількісного виміру небезпеки, що являє собою векторну

величину з наступними основними показниками: величина шкоди від впливу того чи іншого небезпечного фактору, вірогідність виникнення розглядаємого небезпечного фактору, невизначеність у величинах як шкоди, так і вірогідності.

Арсенал методів аналізу та оцінки ризиків достатньо великий. Найбільш відомими якісними методами аналізу ризику є: статистичні методи оцінки; методи експертних оцінок; аналітичні методи (аналіз чуттєвості, аналіз доцільності затрат тощо); метод аналогій; методи аналізу сценаріїв розвитку; комбіновані методи. Для обґрунтування рішень в умовах переважання невизначеності та ризику зазвичай розглядається інструментарій наступних методів оцінки фактору невизначеності: ігрові моделі, методи експертних оцінок, методи, засновані на людино-машинних процедурах. Однак, не всі з методів аналізу ризикових ситуацій можуть бути застосовані в процесах службово-бойової діяльності Національної гвардії України по причинам:

по-перше, неналагодженості збору та обробки, необхідної для аналізу ризикової ситуації, інформації – ці функції не закріплені за конкретними підрозділами та посадовими особами в організаційній структурі управління Національної гвардії України;

по-друге, недостатності активності теорії та практики по розробці рекомендацій для аналізу та оцінки конкретних видів ризиків, та їх впровадженню до діяльності Національної гвардії України;

по-третє, критерії оцінки носять узагальнений характер і не дозволяють дати об'єктивну оцінку про зовнішні та внутрішні фактори прояву ризикової події.

Тому, математичний апарат багатьох методів оцінки ризиків безпеки інформації практично не використовується в прийнятті рішень на практиці у Національної гвардії України. Тут для керівника особливе значення має попередній аналіз можливої ризикової ситуації. Як наслідок, на нашу думку, необхідним є проведення не тільки кількісного аналізу ризику з використанням математичних методів, але й якісного аналізу ризикових ситуацій (їх факторів і причин).

УДК 351

Орел О.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Павленко Р.В.**, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник

НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Вимушеною відповіддю на прояви сепаратизму, загроз правам і свободам громадян, територіальній цілісності та суверенітету країни у ХХІ столітті є

Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України

29 березня 2018, м. Харків

антитерористична операція на сході України.

У статті 5 Закону України “Про боротьбу з тероризмом” визначаються повноваження суб’єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом. Однак, до даного переліку Національна гвардія України не була включена. Але у той ж час, у статті 13 даного Закону зазначено, що НГУ може бути використана як додатні сили і засоби до Антитерористичного центру при Службі безпеки України. Тому виникає потреба у дослідженні правових основ участі підрозділів Національної гвардії України в протидії загрозам національній безпеці України, що обумовлює актуальність даного питання.

Правові засади діяльності Національної гвардії України визначені у статті 4 Закону України “Про Національну гвардію України”, згідно з яким НГУ у своїй діяльності керується Конституцією України, зазначеним та іншими законами України, міжнародними договорами України, згоду на обов’язковість яких надає Верховна Рада України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ та іншими діючими нормами.

Безпосередню участь Національної гвардії України в забезпеченні державної безпеки законодавчо закріплено в багатьох нормативних документах. Серед яких можна виділити “Стратегію національної безпеки України” (Розділ 4), Воєнну доктрину України. При застосуванні Закону України “Про правовий режим надзвичайного стану” військове командування повинно здійснювати заходи правового режиму надзвичайного стану, які покладено на Головний орган військового управління Національної гвардії України, а вже потім на Службу безпеки України та Військову службу правопорядку в Збройних Силах України.

На Національну гвардію України як військове формування з правоохоронними функціями покладено завдання із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій. Саме це є основним об’єктом загроз під час гібридної війни.

Частина 1 статті 2 Закону України “Про Національну гвардію України” визначає дев’ятнадцять основних функцій НГУ, які умовно можна згрупувати за наступними напрямками: 1) державна безпека (пункти 1, 10, 11, 12, 14, 16 ст. 2); 2) охорона (пункти 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ст.2); 3) ліквідація наслідків надзвичайних або кризових ситуацій (пункти 13, 15 ст. 2); 4) спеціальна (пункти 10, 11, 12, 19 ст. 2); 5) оборона (пункти 1, 9, 16, 17, 18 ст. 2). Проведений розподіл за кількістю функцій

дає можливість провести їх розподіл за кількістю відповідних пунктів ст. 2:

- I місце охороні функції (сім пунктів);
- II місце функції державної безпеки (шість пунктів);
- III місце оборонна (п'ять пунктів);
- IV місце спеціальна (чотири пункти);
- V місце ліквідація наслідків надзвичайних або кризових ситуацій (два пункти).

Визначивши місце відповідної функції слід з'ясувати норми чинного законодавства України, яким вона забезпечується. З'ясувавши основні законодавчі повноваження функцій службово-бойового застосування Національної гвардії України можна вважати її одним з основних суб'єктів протидії загрозам національної безпеки в умовах сучасного збройного конфлікту.

УДК 34.05

Острроверх А.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Розглянута сутність формування правового світогляду правозахисників у сучасних умовах розвитку країни. Визначена необхідність в підвищенні рівня правової освіти населення, де велике значення відіграють навчальні заклади країни.

Метою дослідження є підвищення загального рівня правової культури та вдосконалення системи правової освіти правоохоронців, набуття ними необхідного рівня правових знань, формування у них поваги до права.

Метою статті є вивчення комплексу юридичної літератури присвяченої питанням правової освіти та правового виховання співробітників правоохоронних органів.

З метою підвищення рівня правової освіти правоохоронців, створення належних умов для набуття ними правових знань, а також забезпечення їх конституційного права знати свої права і обов'язки держава повинна підвищувати рівень правової підготовки правоохоронців, насамперед молоді, які навчаються в спеціалізованих навчальних закладах.

Наукове дослідження сучасного стану правосвідомості співробітників органів внутрішніх справ має як теоретичну, так і практичну цінність, насамперед, з огляду на вагоме значення відповідних органів державної влади у розбудові правової держави та громадянського суспільства.

Сучасні тенденції розвитку і реформування системи правоохоронних органів України свідчать про безсумнівний пріоритет людського фактору і показують, що поряд з удосконаленням структури, технічної модернізації правоохоронної системи все більша увага концентрується на підвищенні якісного рівня кадрів, розвитку нових форм правоохоронної роботи і управління цим процесом, вдосконаленні системи стимулювання і оцінки діяльності співробітників, як одного з вирішальних факторів спонукання співробітника до ініціативи, самовдосконалення, професійного зростання. Тому основним напрямом діяльності в цій системі була і є робота з кадрами.

Концепція реформування органів правоохоронних органів України визначає одним з пріоритетних напрямів удосконалення роботи з кадрами. Особлива увага приділяється зміцненню дисципліни і законності в їх діяльності та запобіганню злочинним проявам з боку окремих співробітників, підвищенню авторитету, покращенню взаємодії з населенням.

Для цього необхідно стимулювати працю співробітників правоохоронних органів високим рівнем заробітної плати. Заробітна плата має бути конкурентоспроможною на ринку праці та забезпечувати зацікавленість працівників у просуванні по службі. Розмір їх заробітної плати слід пов'язувати з кінцевими результатами роботи, якістю та ефективністю виконання функцій.

Дуже важливо постійно удосконалювати соціальний захист співробітників та членів їх сімей. Та формувати правовий світогляд методом перевтілення їх правових знань в особисті переконання и життєву позицію. Тому важливо прищепити їм почуття нетерпимості до будь яких відступів від закону, шляхом роз'яснення основних норм права.

Павленко М.А., доктор технічних наук, доцент, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба; **Тимочко А.И.**, доктор технічних наук, професор, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба; **Руденко В.Н.**, кандидат технічних наук, доцент, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба; **Бердник П.Г.**, кандандидат технічних наук, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

СИСТЕМА ВИСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, ПЕРСПЕКТИВИ И ОСОБЕННОСТИ ДАЛЬНЕЙШЕГО РАЗВИТИЯ

На сегодняшний день в мире начинает формироваться единый подход к построению системы образования. Рассмотрим особенности данного подхода.

Система включает в себя трёхлетнее дошкольное, шестилетнее начальное и четырёхлетнее школьное. После сдачи экзамена выдаётся аттестат о полном

среднем образовании О-уровня (O-Level), дающий право на поступление в технологический или централизованный институт; после нормального академического и нормального технического профилей – аттестат о среднем образовании N-уровня (N-level) более низкого уровня, дающий право на поступление в колледжи, институты или политехникумы. Это приводит к снижению планки требований и уровню достижений, для педагогов – увеличению нагрузки и зарплаты.

В основе методики обучения лежит система корпоративного обучения доктора Спенсера Кагана. Методика представляет собой набор структур на основе которых происходит обучение. На время урока имена отменяются – детей нумеруют, разбивают на четвёрки, сажают лицом к лицу, каждая группа получает задание и шумно его выполняет. Новый материал изучается детьми самостоятельно, каждый из детей по очереди играет роль учителя, потом педагог подводит итоги – считается, что это формирует у школьников командный дух и самостоятельность. Структуры выхолащивают суть работы педагога, который больше не должен составлять планы, искать пути донесения информации, а лишь подобрать подходящие модули для урока и сгруппировать их в различных комбинациях, нацеленные на взаимодействие «ученик – ученик» и «ученик – учебный материал», но не на модель «педагог – ученик». Суть методики – «роль учителя как передатчика готовых знаний изжила себя. Необходимо научить школьника думать самостоятельно. Педагог становится фасилитатором (обеспечивающим групповую коммуникацию), он помогает детям добывать знания самостоятельно. При традиционном обучении весь фокус приходится на учителя, тогда как нужно перенести фокус на ученика. Именно ученик говорит, делает, презентует, а не учитель». Сегодня идеальный ученик – это высококвалифицированный пользователь сети интернет, предприимчивый и инициативный, умеющий учиться без учителя, способный по условному знаку и заученной команде к смене вида деятельности, направленности интересов и активности. Такое образование – это технологичное производство интеллектуального продукта под определённый заказ. Но самый главный признак такой модели – кастовое образование. Основное требование информационного общества – образование должно отвечать «требованиям глобальной экономики» (так называемая «экономика знаний»), что привело к созданию Единой мировой (глобальной) образовательной системы, основанной на единых образовательных стандартах. Идеальным продуктом такой образовательной системы должен стать работник, обладающий базовыми навыками заданного уровня (письмо, счёт, чтение), определённым складом мышления, способный чётко и адекватно выполнять поставленные задачи, социально адаптивный, готовый легко переучиваться и перепрофилироваться, не имеющий четких нравственных и моральных ориентиров и ценностей.

УДК 159.9

Пасічник В.І., кандидат психологічних наук доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України;
Афанасенко В.С., кандидат психологічних наук професор, професор кафедри психології та педагогіки Харківського Національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

**ОБГРУНТУВАННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
УЗАГАЛЬНЕНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ «ПСИХОЛОГІЧНА
ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ» У ПРАКТИЦІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Досвід застосування силових формувань у ході антитерористичної операції (АТО) на сході України засвідчив необхідність подальшого вдосконалення змісту, організації та методики здійснення психологічної підготовки особового складу до виконання бойових завдань. Саме вдосконалення зазначених аспектів психологічної підготовки напругу обумовлює підвищення рівня професійної та функціональної надійності особового складу підрозділів та військових частин, які приймають участь у бойових діях.

Аналіз практики виконання завдань АТО Збройними силами та Національною гвардією України свідчить, що на теперішній час актуальним питанням постає підвищення фахової компетентності суб'єктів військового управління щодо системного розуміння умов, шляхів, підходів, методів та засобів вирішення завдань психологічної підготовки особового складу. Таке розуміння починається з чіткої та грамотної диференціації понять «психологічна підготовка», «психологічна готовність», «психічна стійкість», «психологічна підготовленість».

Досить часто у висловлюваннях, відповідних розпорядженнях, службових документах посадових осіб не лише тактичного, а й оперативно-тактичного рівня некоректно зазначається, що той чи інший військовослужбовець, або підрозділ має «високий рівень психологічної підготовки». Насправді ж психологічна підготовка – це цілісний і організований процес формування у військовослужбовців психічної стійкості і психологічної готовності до дій у бою, у складних і небезпечних умовах. Отже «високий рівень процесу» є некоректним висловлюванням.

Поряд з цим, аналіз значної кількості сучасних наукових праць дозволяє стверджувати, що за своєю сутністю та компонентною структурою такі характеристики, як «психологічна готовність» і «психічна стійкість» мають досить умовне розмежування. Повноцінна психологічна готовність військовослужбовця до бойових дій не може забезпечуватися без присутності

елементів психічної стійкості. Крім того, психічна стійкість є своєрідним «каталізатором» реалізації того індивідуально-психологічного потенціалу, який закладено у сформованій психологічній готовності особистості до діяльності. Без психічної стійкості військовослужбовця його психологічна готовність залишиться недостатньо реалізованим бойовим потенціалом.

Абстрактне відокремлення категорій «психологічна готовність» та «психічна стійкість» є доцільним у наукових дослідженнях, а на практиці завжди постає проблема диференціації взаємопов'язаних структурних елементів психічної стійкості та психологічної готовності. З погляду офіцера-практика, який організовує та здійснює психологічну підготовку підлеглих у такому розмежуванні, мабуть, і немає сенсу.

Таким чином, зазначене вище підтверджує доцільність використання при розгляді результативності психологічної підготовки узагальненої характеристики «психологічна підготовленість», інтегруючої феномени «психологічна готовність» та «психічна стійкість». Саме ця інтегральна характеристика військовослужбовця чи військового підрозділу є визначальною щодо надійності виконання бойового (навчально-бойового) завдання, відповідає визначеній у керівних документах меті психологічної підготовки, усуває абстрактне відокремлення психологічної готовності від психічної стійкості особового складу і є у найбільшій мірі адекватною запитам практики.

УДК 159.9

Пенькова Н.Є., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України;
Прокопенко Ю.О., кандидат психологічних наук, викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАТОВПУ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ВИДИ

Протягом усієї історії розвитку суспільства людині було властиве прагнення до розвитку індивідуальної свідомості та самовизначення. Однак особистості властива і протилежна, регресивна потреба, – потреба розчинитися у масі. Цю відмову людини від індивідуальної свободи та пов'язаної з нею індивідуальної відповідальності Е. Фромм назвав «втечею від свободи». Ця потреба актуалізується у ситуаціях, з якими індивід не в змозі впоратися. Необхідною стає ідентифікація не лише як психологічне ототожнювання себе з іншими людьми, а й фізична єдність з ними, тобто, ідентифікація себе з великою кількістю людей, натовпом.

Натовп – тимчасове об'єднання великої кількості людей, що мають безпосередній контакт між собою та майже ідентично реагують на певні стимули.

Відомо, що поведінка індивіда у натовпі змінюється, емоційне сприйняття підвищується, зростає схильність до навіюваності, різко зменшується здатність до критичного сприймання інформації. В натовпі людина впевнена у своїй безкарності та силі, вона втрачає почуття відповідальності за власну поведінку. Ставши частиною натовпу, людина не усвідомлює себе, як особистість, в ній починає переважати несвідоме, а також бажання негайно здійснити нав'язані ідеї. Важливим феноменом маси є підвищення афективності у кожного окремого її члена.

У сучасній психології виділяють чотири основні види натовпу: випадковий, експресивний, конвенційний та діючий.

Випадковий натовп можна спостерігати на місці дорожньо-транспортної аварії. Він складається з зацікавлених перехожих, які затрималися на деякий час. Такий вид натовпу може зберегтися навіть після від'їзду винуватців аварії. Це пов'язано з процесом «емоційного кружляння» – натовп по колу відтворює одну й ту саму розповідь, додаючи до неї свої емоції та свій погляд на ситуацію.

Експресивний натовп – це сукупність людей, що відкрито виражає свої емоції: радість, горе, гнів, заперечення.

Конвенційний натовп складається з людей, що поєднані спільними інтересами та дотримуються ряду правил, але лише до певного моменту конвенційний натовп діє відповідно правилам. Прикладом цього виду натовпу можна назвати групи «фанатів» футбольних команд, що підтримують своїх кумирів, вболіваючи за них на стадіонах.

Діючий натовп. Він вважається найбільш значимим у соціально-політичному відношенні. У свою чергу, діючий натовп поділяють на чотири підвиди: агресивний, панічний, здирницький та бунтівний.

Агресивним натовпом рухає ненависть та гнів. Це маса людей, яким притаманна жага вбивств та руйнувань.

Панічний натовп поєднує людей, що намагаються уникнути небезпеки, реальної або вигаданої.

Люди, що входять у склад здирницького натовпу, прагнуть до надбання певних матеріальних цінностей – це можуть бути звичайні мародери або ошукані вкладники фінансових пірамід, їх головна особливість – емоційна єдність, але при цьому неминучий конфлікт: цінностей, за які бореться натовп, не вистачить на всіх.

Бунтівний натовп – обов'язковий атрибут усіх революційних потрясінь. Найчастіше він характеризується класовою однорідністю та єдністю переконань.

Між різними видами натовпу існують суттєві розбіжності, при цьому реальним є факт швидкої трансформації натовпу з одного виду в інші.

УДК 796.07

Пилипець О.В., майстер спорту України з офіцерського триборства, начальник кафедри-начальник фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Хацаюк О.В.**, заслужений тренер України, суддя НК з боротьби самбо, підполковник, старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ФІЗИЧНОГО ТРЕНУВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Проведення фізичного тренування під час пересування підрозділів НГУ транспортним засобами здійснюється за вказівками відповідних командирів, їх застосування регламентується наказами, які визначають порядок проведення маршів, перевезення військ чи передислокації до районів виконання завдань за призначенням. У необхідних випадках фахівцями фізичної підготовки та спорту можуть обладнуватися спеціальні місця виконання особовим складом певних фізичних вправ.

Зміст комплексів фізичних вправ та методика їх виконання обумовлюється специфічними особливостями транспортних засобів, завданнями діяльності підрозділів НГУ, часом пересування та іншими умовами. При довготривалому пересуванні військових підрозділів залізничним транспортом військовослужбовці під керівництвом командирів підрозділів, чи спеціально призначених осіб (інструкторів) виконують фізичні вправи, не виходячи з вагонів, через 2-3 год руху. При цьому в комплекс вправ можуть включатися: ходьба та біг на місці, вільні вправи для окремих м'язів. Доцільно використовувати також вправи у згинанні та розгинанні рук з опорою на лаві, почергові присідання на одній нозі та присідання на обох ногах, тримаючись руками за опору. Згинання та розгинання рук в упорі, а також вправи в положенні лежачи, піднімання ніг та тулубу, згинання ніг у колінних суглобах, обертання та згинання ніг у гомілкових суглобах та інші вправи виконуються у групах, чисельність яких встановлюється в залежності від наявності у вагоні вільного місця.

Перед проведенням фізичних вправ вагон провітрюється. На зупинках ешелону при довготривалому русі, коли вихід особового складу з вагонів передбачається, фізичні вправи проводяться у формі зарядки упродовж 12-20хв. Місця визначаються начальником ешелону. Обов'язковою умовою під час виконання комплексу вправ – є забезпечення безпеки військовослужбовців. Якщо, цього не забезпечено, то фізичні вправи поза вагонами не виконуються.

При довготривалому пересуванні особового складу на автомобілях (бойові машини, бронетранспортери), у залежності від характеру пересування, стану

особового складу, погодних умов, фізичні вправи можуть виконуватися з висадкою із транспортних засобів або не сходячи з них.

Комплексні вправи з висадкою із машин виконуються за вказівкою командира на зупинках після 3-4 год. безперервного руху із обов'язковою охороною.

Довготривале переміщення в бойових машинах та на автомобілях може визвати у військовослужбовців негативні наслідки захитування, тому в комплексах фізичних вправ необхідно передбачати вправи, які сприяють стійкості організму до дії цього несприятливого фактору.

УДК 37.01377

Піскорська Г.О., викладач кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДИРА, ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ТА НЕДОПУЩЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ

«Заговори так, щоб я тебе побачив»

Сократ

Наша держава уже фактично чотири роки знаходиться в умовах збройного конфлікту, а відтак і рівень загальної напруги, морально-бойового духу військовослужбовців, які чи були чи досі знаходяться на передовій, нижчий у порівнянні з мирним часом. Безумовно ситуації спору чи назріваючого конфлікту виникають у будь-яких сферах життєдіяльності людини, не винятком є і військова сфера, де рівень психологічної напруги часто значно вищий у порівнянні з іншими сферами життя людей. Відтак досить часто трапляються випадки коли, не впоравшись з емоціями у військовослужбовців виникають спори чи назріває конфліктна ситуація, яку військовому командирі просто необхідно погасити, щоб вона не переросла в критичну і не потягнула за собою непоправних наслідків. Досвід показує, що молоді офіцери, випускники ВВНЗ, досить часто зустрічаються з проблемами щодо проведення виховної роботи в підрозділі, вирішенні конфліктних ситуації, тобто відчують нестачу досвіду в роботі з особовим складом. Отже від того як зреагує командир, від його здібностей як психолога та оратора може залежати боєздатність та морально-психологічна атмосфера у військовому колективі. Саме тому в умовах проведення АТО значення комунікативних здібностей військового командира набуває особливої ваги.

Комунікативні здібності – це багато в чому ступінь успішності використання

вербальних і невербальних засобів спілкування, тому що по словесному каналу передається чиста інформація, а по невербальному – ставлення до партнера по спілкуванню. Комунікативні здібності військового командира можна визначити як «комплекс індивідуально-психологічних особливостей, що забезпечують здатність командира до активного й ефективного спілкування, передачі й адекватного сприймання інформації, організації взаємодії з підлеглими, правильного розуміння себе і своєї поведінки та партнерів у спілкуванні, їх поведінки, що є необхідними умовами успішної життєдіяльності, боєздатності та бойової готовності військового колективу». Для ефективного раціонального впливу на підлеглих та подолання гострих ситуацій командирові необхідно багато: знати рівень інтелекту воїна і яка інформація йому потрібна, вправно володіти словом і вміти доступно розповідати підлеглому те, що йому треба засвоїти і надовго запам'ятати. Застосування навичок комунікації важливо для військового командира в будь-яких стресових ситуаціях. Великою помилкою командира-вихователя, яка знижує ефективність його роботи, є думка про те, що його слова всім зрозумілі. Встановлено, що втрати інформації під час розмови двох осіб можуть сягати 50% від загального обсягу інформації залежно від її складності. В екстремальних випадках цей показник може сягнути 80%. Для ефективної діяльності та існування військового колективу важливо, щоб командир прагнув: бути справедливим; бути об'єктивним; зацікавити підлеглого, мотивувати до служби; бути миротворцем і вміти вирішувати конфлікти.

Справжній командир не тільки знає, куди він іде, але й може надихнути інших йти разом з ним.

УДК 796.89

Пономарьов В.О., старший викладач Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, підполковник; **Меленті Є.О.**, кандидат технічних наук, т.в.о. завідувача спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, майор; **Гарбузов О.А.**, старший викладач Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВРАХУВАННЯ ФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗМУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Для якісної підготовки військовослужбовців та співробітників силових структур до службової діяльності відносно до спеціальної фізичної підготовленості необхідно розуміти, що відбувається в організмі людини під

час виконання різноманітних фізичних навантажень, знати призначення і функції різних органів, тканин та систем. Спеціалісти зі спеціальної фізичної і бойової підготовки повинні враховувати фізіологічні закономірності мобілізації функцій організму, знати його адаптаційні можливості, закономірності реагування на дію різноманітних шкідливих факторів зовнішнього середовища та зміни під впливом фізичних тренувань. Отже, під час підготовки військовослужбовців та співробітників силових структур до дій в екстремальних умовах потрібно враховувати фізіологічні зміни організму.

Для протидії шкідливому впливу сильнодіючих факторів організм збільшує інтенсивність своєї діяльності. Підвищення інтенсивності функцій можливе за рахунок функціональних резервів організму. Саме у функціональних резервах організму знаходиться ключ до вирішення практичних завдань, пов'язаних із підвищенням працездатності та боєздатності військовослужбовців під дією екстремальних факторів.

Мобілізація функціональних резервів характеризується послідовними реакціями, які попередньо направлені на компенсацію шкідливого впливу фактора, на підтримку працездатності організму.

Відомо, що організм людини може адаптуватися до великих фізичних навантажень та умов зміни навколишнього середовища (високої і низької температур, підвищеної вологості, зниженого й підвищеного освітлення тощо). Також відомо, що людина під впливом надзвичайного зусилля й емоційного збудження може виконувати роботу, недоступну для неї у спокійному стані. Усе це свідчить про те, що організм людини володіє прихованими можливостями (резервами), які можуть бути мобілізовані при адаптації до різного виду навантажень. Приховані можливості можуть проявлятися у вигляді: зміни інтенсивності і швидкості протікання енергетичних і пластичних процесів обміну на клітинному й тканинному рівнях; зміни інтенсивності і швидкості протікання фізіологічних процесів на рівні органів, систем та організму в цілому; покращенні фізичних і психічних якостей.

Висновок. У процесі професійної діяльності організм військовослужбовця може піддаватися дії значних фізичних та психоемоційних навантажень, які складають специфіку військової професії. Під час виконання бойових (службових) завдань ці навантаження можуть набувати екстремального характеру. Адаптація організму до цих умов потребує значної мобілізації резервних можливостей. В умовах службової діяльності ефективність процесу адаптації досягається правильною організацією та проведенням специфічних тренувань військовослужбовців, які виконують бойові завдання з екстремальними навантаженнями. Тому актуальною проблемою фізіології службової діяльності є проблема функціональних резервів організму, яка тісно пов'язана з проблемами працездатності, втоми і відновлення організму.

УДК 811.161.2'42

Посмітна В.В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри правових дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ СИЛОВИХ СТРУКТУР В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ ВІЙСЬКОВОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ СФЕР

В умовах інформаційної війни основною метою діяльності військових і правоохоронних ЗМІ є формування громадської думки про силові структури як такі, які здатні захистити громадян, з гідністю виконують свій обов'язок, мають спільні з усім народом прагнення та протидіють спільній небезпеці.

Однією з основних комунікативних стратегій, що застосовуються в українських виданнях військової та правоохоронної сфер, є стратегія формування позитивного іміджу силових структур, позитивної оцінки їх діяльності. Названа стратегія реалізується в таких комунікативних тактиках:

- тактика демонстрування професіоналізму силових структур (регулярні повідомлення про військові перемоги, про затримання правопорушників; наведення фактів, що засвідчують успіхи у змаганнях і навчаннях; апелювання до авторитету – цитування висловлень керівництва держави, представників іноземних формувань про достатній рівень професіоналізму наших військовослужбовців і поліцейських; представлення різних видів службової діяльності; демонстрування нових видів зброї, засобів протидії зловмисникам);

- тактика окреслення напрямів розвитку силових структур (орієнтування на основні напрями майбутніх змін; посилення на керівні документи, посилення на авторитети; вказівки на необхідність орієнтування на військовий та правоохоронний досвід країн Заходу);

- тактика демонстрування готовності розвиватися, підвищувати рівень професіоналізму відповідно до потреб часу (представлення фактів, що засвідчують розуміння силовими структурами нагальних потреб суспільства та здатність адекватно реагувати на них; наведення доказів розроблення силовими структурами шляхів підвищення рівня професіоналізму відповідно до сучасних потреб; визначення конкретних проблем і демонстрування здатності знаходити нові шляхи їх вирішення);

- тактика коригування картини світу з опорою на категорію *свій / чужий* (протиставлення, створення опозиції *ми / вони*; узагальнення, об'єднання з читачем; апелювання до почуттів і до моральних якостей читача; залучення до співпраці; перетворення «чужих» на «своїх», пояснення важливості співпраці із зарубіжними колегами; підкреслення спільності прагнень, умов, проблем; запитання – відповідь: після формулювання проблеми автор ставить запитання, яке коригує напрям думки читача та підкреслює спільність проблем і планів);

- тактика контролю за розумінням дій керівництва держави та силових структур (демонстрування спільних прагнень керівництва і народу; пояснення дій керівництва; акцентування на важливій ролі силових структур для суспільства; апелювання до розуму (логічний ланцюжок: позначення проблеми – пропонування шляхів вирішення – передбачувані результати); наведення «правильних» емоційних реакцій; заклики до спільного пошуку відповідей на запитання; посилення впливу за допомогою прямої мови та протиставлення *було / буде, раніше / тепер*; підтвердження оцінок фактами; обґрунтування необхідності здійснюваних реформ потребами безпеки та вимогами часу);

- тактика застереження від порушень закону (інформування про те, що злочини не залишаються безкарними; формування негативної оцінки дій правопорушників; формування негативного образу правопорушника та ін.).

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що комунікативна стратегія створення позитивного іміджу силових структур, застосовувана в галузевих періодичних виданнях, допомагає досягти взаємодії військових правоохоронців із цивільними громадянами, а отже, сприяє морально-психологічному забезпеченню виконання службових завдань військовослужбовцями НГУ.

УДК 378.147

Приходько В.С., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Поняття «комунікація» та «комунікативна компетенція» в контексті сучасної освітньої парадигми є складниками особистісного утворення. З одного боку, це пов'язано з проблемою розуміння цих понять в науковому знанні, з іншого, – з проблемою визначення психологічних умов розвитку комунікації та комунікативної компетенції як суб'єктної характеристики майбутнього фахівця. На користь необхідності опанування понять комунікація та комунікативна компетенція в науково-методичній літературі наводиться достатньо аргументів. По-перше, вказані аспекти є різновидом сучасного навчання; по-друге, вони визначають інноваційне обличчя будь-якого навчального закладу, і, по-третє, змінюється тип мислення учасників навчального процесу, наближаючи його до потреб соціуму.

Формування комунікації та комунікативної компетенції майбутніх фахівців дозволяє долати інформаційний дисбаланс освіти, який полягає в тому, що майбутні фахівці, в основному, пізнають фаховий матеріал через лекції, монографії, підручники, Інтернет тощо, які містять інші і навіть чужі свідчення

про світ, оперують термінами, які не завжди набувають особистісного сенсу.

Майбутній фахівець формується та розвивається, насамперед, у діяльності та спілкуванні, умови для яких створюють саме новітні методи та засоби, прийоми навчання, що охоплюють всі галузі професійної діяльності – науково-дослідну, виховну, освітню та управлінську – в їх складних взаємозв'язках.

Безперечно, процес формування комунікативної компетенції на основі комунікації є особисто значущим та вважається успішним, якщо особистість усвідомлює цінність і сенс спілкування, інтеракції з іншими людьми, володіє базовими основами культури на рівні загальнокультурної компетентності; вміє встановлювати успішні соціальні комунікації тощо.

Під час навчання викладач пробуджує інтерес молоді до світу, взагалі, і до світу знання, зокрема, що включає в свій склад живу комунікацію, породжує емоції, відчуття, переживання, афекти, сприяючи особовому і професійному зростанню особистості. Формування комунікативної компетенції в соціально-культурній сфері має відбуватись у руслі міжкультурної комунікації, коли особистість студента сприймається як повноправний носій культурної інформації. Вважаємо, що комунікативна мета навчання досягається шляхом формування необхідних мовних і мовленнєвих умінь у всіх видах усного і писемного мовлення з української та іноземної мови, забезпечуючи їм можливість спілкування в українському мовному середовищі (навчання, побут, культура) та здобутті спеціальності. Навчання в суспільно-політичній і офіційно-діловій сферах спілкування відбувається відповідно до вимог забезпечення комунікативних потреб у цих сферах.

Отже, в цілому формування комунікативної компетенції як складової взаємодії у сфері професійної підготовки майбутнього фахівця та її впровадження в навчально-виховний процес, структуровані у вигляді конкретних поетапних завдань на кожному курсі й досягаються (частково чи цілком) протягом усього терміну навчання.

УДК 37.037

Приходько Г.І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання №1, Національний юридичний університет Імені Ярослава Мудрого

СТАН ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ: АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Постанова Кабінету міністрів України № 1045 від 09.12.2015 р. «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» поновила на державному рівні практику проведення щорічного обов'язкового оцінювання рівня фізичної підготовленості населення

України, зокрема студентської молоді, починаючи з 2017 року. Зазначимо, що тестування різних груп населення щодо оцінки рівня фізичної підготовленості є загальновідомою світовою практикою, яка зародилася в нашій країні ще за радянських часів. Попередня аналогічна система тестування в Україні була скасована 2008 році.

Результати проведення першого після десятирічної перерви комплексного тестування рівня фізичної підготовленості студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, які у майбутньому є потенційним резервом для правоохоронних структур, виявили низку проблем. По-перше, переважна більшість студентів, які брали участь у тестуванні (це особи віднесені за станом здоров'я до основної медичної групи та пройшли попередню обов'язкову підготовку до тестування) виявили середній та низький рівень фізичної підготовленості (77%). Лише у 6% осіб рівень фізичної підготовленості був оцінений на «відмінно». Це переважно студенти-спортсмени, або випускники середній навчальних закладів з посиленою військово-фізичною підготовкою. Зазначимо, що величезні проблеми виникали при виконання тестів на оцінку загальної витривалості та сили.

По-друге, реформування системи вищої освіти України, яке відбувається останнім часом, призвело до скорочення часу на навчальну дисципліну «Фізичне виховання». Це негативно вплинуло на організацію підготовки до тестування. Так, в Університеті (як й багатьох інших вишах) до тестування допускалися лише особи, яким на даний час викладалася зазначена навчальна дисципліна, тобто студенти 1 курсу. Організувати якісну підготовку студентів інших курсів кафедра не мала можливості. За такої вибірки об'єктивно оцінити та проаналізувати стан фізичної підготовленості всієї вікової групи до якої належать студенти неможливо.

У якості шляхів вирішення проблеми підвищення фізичної підготовленості студентської молоді пропонуємо:

– продовження впровадження компетентнісного підходу як основи реформування навчальної дисципліни «Фізичне виховання», збільшення навчальних годин на її викладання;

– на факультетах, які здійснюють підготовку юридичних кадрів для силових структур, повернути викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» протягом усього періоду навчання, доповнюючи її спеціальною фізичною підготовкою;

– впровадження різноманітних сучасних технологій фізичного виховання у зміст освіти (здоров'язберігаючих, спортивноорієнтованих, професійноорієнтованих тощо);

– поєднання традиційної та секційної моделі організації навчального процесу з фізичного виховання;

– заохочення студентів усіх курсів, які на щорічному тестуванні виявили високий рівень фізичної підготовленості, шляхом надання додаткових балів при нарахуванні стипендії та іншими стимулами тощо.

УДК 378.015.31:796.012.61(045)

Приходько І.І., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, **Соколюк О.В.**, старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

ЗНАЧЕННЯ ОЗДОРОВЧО-РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

Інтеграція України у світовий освітній простір, зокрема у той його сектор, що відповідає за фізичне виховання та оздоровлення, вимагає постійного вдосконалення національної системи фізкультурної освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг. Із огляду на визначені пріоритети найважливішим для держави є виховання здорової людини, з інноваційним рівнем мислення та культури. Якісне фізичне виховання є однією з основних умовою забезпечення сталого розвитку суспільства, формування нових життєвих орієнтирів особистості.

Зазначимо, що проблема оздоровчої рухової активності людини є однією з найбільш складних комплексних проблем. На сучасному етапі розвитку суспільства виникає потреба у формуванні нових вимог та підходів до формування особистості майбутніх спеціалістів. В цьому плані слід констатувати, що оздоровча рухова активність є необхідною умовою гармонійного розвитку студентів закладів вищої освіти.

В умовах незалежності України останнім часом недостатній рівень оздоровчої рухової активності серед студентів загалом та студентів фізкультурних спеціальностей зокрема, визначається застарілою методологією вітчизняної системи фізичної підготовки; недоліками нормативного, правового та організаційно-управлінського характеру; обмеженістю фінансового, матеріально-технічного, кадрового, науково-методичного та інформаційно-пропагандистського забезпечення; відсутністю персональної відповідальності керівників усіх рівнів за створення умов для формування умов якісної фахової підготовки майбутніх фахівців.

Науковці встановили, що студенти одного віку не складають однорідної групи: спостерігаються значні розбіжності за темпами фізичного розвитку, рівнем фізичної підготовленості та функціональних можливостей, за станом здоров'я тощо. У зв'язку з цим поширеними є дослідження з розробки методики диференційованого підходу до розвитку оздоровчо-рухової активності. Необхідність диференційованого підходу зумовлюється такими факторами, як

відмінності рівня фізичної підготовленості студентів; індивідуально-особистісні властивості реагування на зовнішні фактори, фізичні навантаження; відмінності психічних особливостей, мотивів і спрямованої діяльності.

Завдання фізкультурно-оздоровчої роботи, які можна вирішити за умови включення студентів в здоров'язберігаючу діяльність:

1. розуміння студентами ролі фізичної культури в розвитку особистості;
2. знання науково-практичних основ фізичної культури, здорового способу життя;
3. оволодіння системою практичних умінь і досвіду, що забезпечують збереження і зміцнення здоров'я, розвиток і вдосконалення психофізичних здібностей, якостей і властивостей особистості, самовизначення у фізичній культурі, в ході чого відбувається психічна і фізична адаптація студентів до сучасних умов життєдіяльності;
4. набуття досвіду використання фізкультурно-оздоровчої діяльності для досягнення життєвих і професійних цілей.

Отже, перед закладами вищої освіти сьогодні стоїть важливе завдання щодо підготовки майбутніх фахівців і на сьогодні оздоровча рухова активність, безперечно, виступає однією з основних складових фахової підготовки.

УДК 159.94

Приходько І.І., доктор психологічних наук, професор, начальник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, полковник

ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА БОЙОВОГО СТРЕСУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стан бойового стресу в умовах воєнних дій переживає кожен. Значимість впливу на психіку військовослужбовця та можливий розвиток наслідків бойового стресу визначаються: різними факторами бойової обстановки; індивідуально-психологічними особливостями та властивостями особистості; рівнем професійної та психологічної підготовки до ведення бойових дій; характером і рівнем мотивації військовослужбовця та підрозділу в цілому до ведення бойових дій; особливостями сприйняття місця та ролі бойових дій у сучасній історії України й їхній вплив на подальшу життєдіяльність комбатанта, а також багато інших зовнішніх і внутрішніх факторів.

Під поняттям «*бойовий стрес*» розуміється процес впливу факторів бойової обстановки на психіку військовослужбовця, що супроводжується зниженням рівня психологічної безпеки особистості та появою неспецифічних доклінічних

психологічних проявів, які у сукупності уявляються поняттям «бойова психологічна травма особистості» або сягають специфічних нозологічних ознак психічних розладів, об'єднаних у категорію «бойова психічна травма».

Для роботи в польових умовах для проведення експрес-психодіагностики бойового стресу в науково-дослідному центрі службово-бойової діяльності НГУ розроблено методики «Дезадаптивність», «Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості» і «Стійкість до бойової психологічної травми».

Після 2-х тижнів перебування в районі проведення АТО та виконання СБЗ у військовослужбовців проводиться експрес-діагностика процесу адаптації до таких умов з використанням методики «Дезадаптивність». При її розробці за основу була взята методика «Багаторівневий особистісний опитувальник» (автор А.Г. Маклаков, версія «Адаптивність-200»). Після проведення відповідної стандартизації та практичної апробації в зоні АТО розроблена методика «Дезадаптивність» містить 45 тверджень, які об'єднані в такі шкали: «Щирість», «Порушення поведінкової регуляції», «Вірогідність вчинення суїцидальних спроб», «Втрата комунікативного потенціалу», «Порушення моральної нормативності». Час для проведення тесту 10 хв., обробки результатів 1 хв./люд., розраховується загальний показник рівня адаптивності особистості до екстремальних умов.

За 7-10 днів до ротації з зони АТО проводиться експрес-діагностика рівня психологічної безпеки особистості (автор І.І. Приходько), методика містить 28 тверджень, які об'єднані в шкали «Морально-комунікативна», «Мотиваційно-вольова», «Ціннісно-смилова», «Внутрішній комфорт». Час для проведення тесту 5 хв., обробки результатів 1 хв./люд., розраховується інтегративний показник рівня психологічної безпеки особистості.

Разом із тестом «Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості» проводиться методика «Стійкість до бойової психологічної травми» (автор О.С. Колесніченко), вона містить 45 тверджень, які об'єднані в шкали «Очікування від участі в бойових діях», «Подолання стресової ситуації», «Реалізація набутого бойового досвіду». Час для проведення тесту 10 хв., обробки результатів 3 хв./люд., розраховується загальний показник рівня стійкості до бойової психологічної травми особистості.

Усі розроблені експрес-методики пройшли відповідну стандартизацію та практичну апробацію в умовах АТО та показали високу ефективність у проведенні психодіагностики військовослужбовців.

УДК 159.923.32

Радзіковський С.А., науковий співробітник, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Середенко М.М.**, старший науковий співробітник, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ДІЄВОЇ СИСТЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬК (СИЛ)

Патріотизм, свідоме ставлення до захисту Вітчизни, сила тіла та духу дозволяють українським воякам майже чотири роки поспіль достойно протистояти в рази сильнішому за чисельністю й озброєнням агресорові. Досвід збройної боротьби з російсько-терористичними військами на сході держави переконливо засвідчує, що успіх бою визначається не лише навичками бійця та сучасною зброєю, а і його моральною готовністю тривалий час перебувати в небезпеці, нерідко під потужним впливом ворожої пропаганди. Саме тому в нашому війську неабияку увагу приділяють створенню дієвої системи морально-психологічного забезпечення (МПЗ) підготовки та застосування військ (сил), яка передбачає єдині підходи до планування, організації та управління цією діяльністю.

Зрозуміло, що головним показником ефективності реалізації системи МПЗ має бути здатність особового складу військ (сил) виконувати функціональне завдання за призначенням за будь-яких умов обстановки. Ідеться про пошук принципово нових підходів з опорою на новітні інформаційні технології та методи сучасної психології та психодіагностики зі збереженням кращих традицій виховання у ЗС України. Як приклад, викликає інтерес організація й проведення внутрішньо-комунікаційної роботи, основним змістом якої є командирське інформування, національно-патріотична підготовка, а також аналіз проведених дій. Набуває популярності серед командного складу військових частин (підрозділів) впровадження методик ефективного соціально-психологічного впливу на підлеглих, які вдало застосовуються в арміях країн – членів НАТО: “Застосування моделі ситуаційного лідерства командирами підрозділів у військовому колективі”, “Схвалення особового складу за показниками бойової і повсякденної службової діяльності”, “Формування культури підведення підсумків у командирів підрозділів. Методика неформального аналізу проведених дій”. Разом з тим, є необхідність переорієнтувати діяльність клубів військових частин на запровадження стандартів НАТО у сфері військової культури, організації відпочинку та дозвілля військовослужбовців і їхніх родин. Потрібно активізувати функції

Центру технічних засобів виховання та поліграфії ЗС України в інтересах матеріально-технічного та методичного супроводження системи МПЗ – виробництво та розповсюдження навчальних відеофільмів, тиражування комплектів наочної агітації, комплектування військових частин, підрозділів штатними технічними засобами виховання тощо.

Крім того, на часі створення єдиної підсистеми психологічного забезпечення, вдосконалення нормотворчої бази, підвищення ролі офіцерів-психологів та навчання військовослужбовців саморегуляції, само- та взаємодопомозі, наданню первинної психологічної допомоги постраждалим. Першочерговим завданням психологічної служби залишається запобігання виникненню посттравматичних стресових розладів після повернення із зони бойових дій, надання можливості звернення за психологічною допомогою після звільнення.

Таким чином, створення дієвої системи МПЗ передбачає виявлення чинників, які як позитивно, так і негативно впливають на її організацію при виконанні бойових завдань, оцінку якості інформаційного впливу на свідомість особового складу, визначення ефективності заходів психологічного супроводу тощо.

УДК 371.13:37.037(043.3)

Сікора В.В., аспірантка кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Одним із ефективних інструментів оптимізації професійної підготовки кваліфікованих учителів фізичної культури є інтеграція в навчально-виховний процес інтерактивних методів, форм, прийомів, засобів навчання, які сприяють формуванню інтерактивної компетентності.

Питанню використання інтерактивних методів у навчально-виховному процесі акцентовано увагу сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців (В.Н. Базильова, Р. Кумишевої, Т. Мухіної, Н. Павленко, І. Плаксиної, І. Пироженко, О. Пометун, С. Сисоєвої та ін.). Дослідженню змісту, форм і механізмів здійснення інтерактивного навчання присвячено роботи зарубіжних педагогів, серед яких Д. Бирн (D. Byrne), Х. Браун (H. Brown), Л. ван Лаєр (L. Van Lier), Л. Ілола (L. Iloa), Ф. Кліпел (F. Klippel) та ін. Окремі результати використання інтерактивних технологій в галузі підготовки майбутніх учителів фізичної культури висвітлено в працях вітчизняних дослідників (Г. Генсерук, Ю. Драгнев, С.Єрмаков, Р. Клопов, Ж. Козіна та ін.).

Аналіз тенденцій розвитку вищої освіти, теоретико-методичних праць сучасних дослідників і власного досвіду професійної діяльності дозволив сформулювати й обґрунтувати педагогічні умови формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі професійної підготовки: 1) *впровадження інтерактивних технологій з предметів циклу професійно-орієнтованої підготовки*, спрямованих на формування інтерактивної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури, що забезпечує організацію процесу продуктивної навчальної взаємодії викладача і студента, заснованого на їх співпраці та партнерстві з урахуванням інтерактивних форм, методів, методичних прийомів, засобів; передбачає впровадження спектру інтерактивних стилів викладання й інтерактивних ролей викладача (режисер, фасілітатор, тренер, менеджер, спікер) в межах сфери «людина-людина»; дозволяє майбутньому вчителю фізичної культури виступити в ролі активного суб'єкта педагогічної взаємодії з урахуванням специфіки професійної підготовки (спортивна діяльність студентів, часті виїзди на змагання, значні фізичні навантаження);

2) *використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як засобу формування інтерактивної компетентності*, що забезпечує розуміння майбутніми вчителями фізичної культури необхідність застосування ІКТ у професійній діяльності як засобу інтерактивності сфери «людина-машина», створення сприятливого інформаційного середовища у процесі вивчення предметів циклу професійно-орієнтованої підготовки, усвідомленого педагогом вибору засобів інтерактивного навчання студентів, що обумовлює інтерактивність в обміні інформацією завдяки мультимедіа, гіпермедіа, Інтернет, забезпечує спрямованість студентів на творчу самореалізацію, формування професійних і особистісних якостей сучасного учителя фізичної культури;

У результат теоретичного вивчення питань досліджуємої проблеми визначено сутність поняття «формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів фізичної культури» (це здатність здійснювати міжособистісну взаємодію та інтеракцію на заняттях і в реальному житті; спроможність активізувати інтерактивну діяльність з учнями і викладачами під час виконання будь-якого завдання в межах міжсуб'єктної взаємодії; готовність до застосування інтерактивних методів, прийомів, форм і засобів навчання студентів.

УДК 349.2

Салієнко О.О., кандидат наук з державного управління доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України

СОЦІАЛЬНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Соціальний та правовий захист військовослужбовців – діяльність держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі.

Військовослужбовці користуються усіма правами і свободами людини та громадянина, гарантіями цих прав і свобод, закріпленими в Конституції України та законах України, з урахуванням особливостей, установлених цим та іншими законами. Ніхто не вправі обмежувати військовослужбовців та членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України. Військовослужбовці – громадяни України, які проходять службу на території України.

Недоторканність військовослужбовця. Недоторканість особи – це суб'єктивне право людини і громадянина, яке гарантує їх свободу від протиправних посягань на життя, здоров'я, індивідуальну безпеку з боку кого б то не було, в тому числі воно не допускає незаконних і безпідставних дій посадових осіб державних органів і громадських організацій при виконанні ними своїх обов'язків, і яке надає можливість відновлення порушеного права. Військовослужбовцю гарантується недоторканність особи. Він не може бути арештований інакше, як на підставі судового рішення. Основні права військовослужбовців, пов'язані з проходженням служби.

Пільги військовослужбовцям та членам їх сімей. Потрібно розрізняти пільги, що надаються громадянам за життєвих обставин, які зумовлюють необхідність особливої уваги до людини, тобто є частиною державної системи соціального забезпечення, та пільги, які пов'язані зі службовим статусом особи чи видом її трудової діяльності. Тому вся система державних пільг поділяється на соціальні та професійно-побутові пільги. Військовослужбовці мають право на професійно-побутові пільги, такі як безоплатний проїзд: 1) залізничним, повітряним, водним та автомобільним (за винятком таксі) транспортом: а) у відрядження; б) у відпустку в межах України; в) при переведенні на нове місце проходження військової служби або у зв'язку з передислокацією військової частини; г) до місця проживання, обраного при звільненні з військової служби, в межах України; 2) всіма видами транспорту загального користування міського, приміського та міжміського сполучення (за винятком таксі) – тільки військовослужбовці строкової військової служби.

Військовослужбовці, які стали інвалідами внаслідок бойових дій, учасники бойових дій та прирівняні до них особи, а також батьки військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти під час проходження військової служби, користуються правом безоплатного проїзду всіма видами міського пасажирського транспорту загального користування (крім таксі) в межах адміністративного району за місцем проживання, залізничного та водного транспорту приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів. Вони мають право на 50-відсоткову знижку при користуванні міжміським залізничним, повітряним, водним та автомобільним транспортом відповідно до закону.

Військовослужбовці, крім військовослужбовців строкової військової служби, мають право на першочергове встановлення квартирної телефонії, а також першочергове встановлення квартирної охоронної сигналізації. Військовослужбовці строкової військової служби мають право безоплатно відправляти й одержувати листи. Безоплатними поштовими посилками відправляється особистий одяг громадян, призваних на строкову військову службу. Витрати, пов'язані з перевезенням військовослужбовців та членів їх сімей, їх особистого майна залізничним, повітряним, водним і автомобільним (за винятком таксі) транспортом, бронюванням місць у готелях при направленні військовослужбовців у відрядження, відшкодовуються за рахунок коштів Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

УДК 1:355.1

Севрук І.І., кандидат філософських наук, доцент, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ПРИЩЕПЛЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ МОРАЛІ ТА ПРИНЦИПІВ ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ОФІЦЕРАМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Розгортання бойових дій на теренах України протягом останніх років довели: девальвація цінностей, що утворюють основу військової професії, – це втрата обороноздатності країни.

Дослідження взаємодії збройних сил та сучасного суспільства дозволило С. Хантінгтону зробити висновок: офіцерство як професія базується на трьох головних ознаках-складових – це компетентність, відповідальність та корпоративність. Компетентність розкривається як керівництво насиллям (а не застосування насилля). Ця компетентність передбачає не тільки суто військові

**Секція 4. Актуальні проблеми морально-психологічного та правового забезпечення
службово-бойової діяльності Національної гвардії України**

знання, але й широкі гуманітарні, соціальні, що дозволяє виконувати обов'язки в соціальному середовищі. Ця компетентність передбачає як основу – соціальну відповідальність. Відповідальність військового, керівника постає як така, що утворює саму можливість професії офіцера. Професія – це обіт служіння суспільству, згода людини на підпорядкування себе, своїх інтересів – суспільним, суспільному благу. Служіння суспільному благу потребує певної – специфічної системи цінностей, зафіксованих норм поведінки, що й закріплюють певні стандарти – «Кодекси честі». Наявність таких стандартів породжує відчуття приналежності до єдиного ціннісно-смыслового простору, єдиного способу життя, приналежності до єдиної системи, що й фіксує поняття «корпоративність».

Вимоги, що висувають до підготовки кадрових військових у сучасних військових навчальних закладах країн-членів НАТО, закріплюють ідеї С. Хантінгтона. У Базисному навчальному плані підготовки кадрових військових для країн-членів НАТО зазначено: «Незалежно від посади – кадровий сержант або офіцер – повинен проявляти прихильність до військової етики, командні якості, приналежність до військової професії та відчувати себе громадянином, що знаходиться на службі у своєї країни».

Отже, завдання формування цінностей та норм військово-професійної моралі як основи особистості офіцера Національної гвардії України – постає як головне, як першочергове. Нагальність цього завдання закріпив для Національної гвардії України «Кодекс етичної поведінки військових посадових осіб та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Національній гвардії України» (03.05.2017).

На виконання цього завдання кафедра соціально-гуманітарних дисциплін пропонує системну, комплексну роботу, яка б у навчальному процесі Національної академії Національної гвардії України охопила усі етапи підготовки: від сержантів до офіцерів оперативно-тактичного рівня, та забезпечила прищеплення майбутнім офіцерам Національної гвардії України цінностей військової служби та формування принципів добросовісної поведінки. Загальна концепція така:

Пропозиції Головного управління НГУ	Пропозиції кафедри соціально-гуманітарних дисциплін		
	Курс	Етапи підготовки	Дисципліни
Добросовісність	Сержанти (1 рік навчання)	Військово-професійна мораль (РНП 45/24/21)	
	Молодші командири (4 рік навчання)	Етика кадрових військових (РНП 45/24/21)	
	Офіцери оперативно-тактичного рівня	Етика соціальної та професійної взаємодії (РНП 90/54/36)	

УДК 351.743

Семененко В.М., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-дослідного управління (проблем воєнної політики та воєнної стратегії) – заступник начальника Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, полковник

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В БОРОТБІ З ТЕРОРИЗМОМ

Досвід проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей вказує на невідповідність нових завдань Збройних Сил України та Національної гвардії України, умов їх застосування положенням чинного законодавства.

Відповідно до статті 1 Закону України “Про Національну гвардію України”, остання призначена у взаємодії з правоохоронними органами виконувати завдання із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Згідно із пунктом 10 частини першої статті 2 Закону України “Про Національну гвардію України” однією з основних функцій Національної гвардії України є участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності.

Відповідно до пунктів 8 та 9 частини першої статті 12 Закону України “Про Національну гвардію України” ужиття заходів щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій, а також участь в антитерористичних операціях є взагалі обов'язком Національної гвардії України.

Разом з тим, Законом України “Про боротьбу з тероризмом” Національна гвардія України не визначена суб'єктом боротьби з тероризмом, а також не встановлена її компетенція (повноваження) у виконанні завдань боротьби з тероризмом.

З метою унормування застосування Збройних Сил та Національної гвардії України в боротьбі з тероризмом, пропонується уточнити зміст ст. 4 Закону України “Про боротьбу з тероризмом”, а саме до складу суб'єктів боротьби з

тероризмом включити Збройні Сили України та Національну гвардію України, враховуючи те, що такі зміни щодо Національної поліції України були внесені раніше до існуючої редакції закону.

З метою своєчасного та ефективного реагування на загрози у сфері національної безпеки і оборони, найбільш ефективного застосування сил та засобів Національної гвардії України на сьогодні виникла потреба в унормуванні порядку залучення розвідувальними органами України військових частин та підрозділів Національної гвардії України до окремих заходів добування розвідувальної інформації та отримувати від них розвідувальну інформацію для забезпечення виконання покладених на неї законом завдань, а також надання повноважень щодо проведення інформаційно-аналітичної діяльності в інтересах підтримання готовності Національної гвардії України до виконання завдань за призначенням та бойового застосування.

Для виконання зазначених завдань також необхідним є надання права Національній гвардії України отримувати від правоохоронних органів, військових формувань, громадських організацій та населення необхідну інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки та оборони України.

УДК 316.614 – 057.36

Семенов С.С., кандидат філософських наук, доцент, заступник начальника кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Будур І.М.**, начальник кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, полковник

ВІЙНА ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА

Війна – занадто складне, багатовимірне зіткане із різноманітних суперечностей соціальне явище. В умовах нинішньої світової глобалізації, накопичення зброї масового знищення, переоцінки людством багатьох матеріальних і духовних цінностей, вона набуває нової якісної сутності.

Війна представляє собою, поряд з іншим, комбінацію основних видів (сфер) суспільної життєдіяльності таких як політика, економіка, право, етика, ідеологія, суспільна психологія, релігія в системі організованої міждержавної або внутрішньодержавної збройної боротьби.

В запропонованій комбінації чинників для визначення соціальної сутності війни вирішальне значення відводиться політиці.

В сучасних умовах головним завданням охоронно-оборонної політики є забезпечення територіальної цілісності, незалежності, суверенітету держави,

захист державно організованого соціуму від зовнішніх та внутрішніх небезпек і загроз, здійснення відповідних заходів для відсічі агресії. Безпосередньо виконання цього завдання покладається на бойове формування (армія), військово-промисловий комплекс і державні управлінські структури.

Матеріальну основу будь-якої війни складають економічні чинники, зокрема здатність держави одночасно забезпечити повсякденні потреби суспільства, та виробництва всього необхідного для успішного ведення збройного протистояння. Основну роль тут відіграють наявні потужності військово-промислового комплексу і кваліфіковані трудові ресурси. Армія, як головний інструмент війни, в мирний час вважається поза виробничою категорією, хоча в її розпорядженні знаходиться величезний економічний потенціал (люди, озброєння, інтелектуальні ресурси, господарські підрозділи, соціальна інфраструктура тощо). На створення матеріально-технічної бази збройних сил систематично витрачаються значні державні кошти.

Війна, яка на перший погляд, виглядає як стан безладу, безправ'я та беззаконня, має певні юридичні та етичні регулятори щодо попередження та ведення збройного насильства. У правовому вимірі війну можна вважати суспільним дійством, в якому воюючі сторони застосовують одна проти одної усі форми силового тиску з дотриманням норм як національних законів так і міжнародних юридичних приписів та звичаїв.

Внутрішньодержавне (національне) право, насамперед, встановлює заборону на пропаганду війни, на планування, підготовку, розв'язання та ведення агресивних збройних конфліктів, на порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами. Воно конституційно закріплює обов'язок громадян захищати свою державу від зовнішнього ворога, відбувати військову повинність, узаконює державну воєнну доктрину.

Етика, як і право, дає взагалі негативну оцінку війні. Вона вважає її в умовах світової глобалізації, коли народи міцно пов'язані спільністю культури, науки, торгівлі, фінансів та інших видів мирної діяльності, аморальним політичним заходом, людським безглуздям і найжахливішим злочином. Між тим вкорінена практика розв'язання суперечностей між спільнотами не тільки мирними, але й збройними засобами вимагає від етики активного втручання як у справу попередження війни, так і у справу моральної регуляції перебігу збройних сутичок.

Війна, як і будь-яка інша надзвичайна подія, потребує від владних інституцій посилення інформаційно-пропагандистської роботи в суспільстві. Навіть в умовах демократії, де функціонує ідейний ринок, панує плюралізм різних світоглядних позицій, загальнодержавна ідеологія (а це цілісна теоретична система поглядів і ідей, котрі відтворюють і захищають корінні інтереси нації, народу) завжди має свою нішу і виконує відповідну роль в духовній сфері суспільства.

Війна, як правило, створює передумови для злету набожності в суспільній

психології, а релігія формує і вносить в масову свідомість своє бачення причин і сутність збройного насильства, а також виконує ряд інших суспільних функцій в цьому напрямку.

Війна за своєю соціальною сутністю – комбіноване явище, що поєднує в собі взаємо пов'язані політичні, економічні, правові, духовні та власно військові чинники. Війна є не тільки продовженням і засобом політики, але її спотвореним “нутром”. В економічному вимірі війна також (особливо на міжнародному рівні) – звичайна комерційна справа, де її безпосередні учасники та посередники отримують певні фінансові результати.

З точки зору права та етики збройне насильство – протизаконний і аморальний захід. Між тими саме нормами права, правилами етики і звичаями стримується і упорядковується воєнна стихія. Війна, як занадто заідеологізований міцно склеєний суспільною психологією та освяченою релігією різновид боротьби до переможного кінця ворогуючих “протилежностей”, по великому рахунку має антигуманний, а то й просто безглуздий зміст, адже в ній планується агресію руйнації, смерті, помсти на зразок “око за око, зуб за зуб”.

Таж може бути згідно авторського бачення, сучасна комплексна характеристика соціальної сутності війни.

УДК 811.111'34

Сердюк І.В., викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації
Національної академії Національної гвардії України

ПРОСОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПРОМОВИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

На сьогоднішній день роль військовослужбовців у сучасному суспільстві невинно зростає. Посилення співпраці між представниками військових формувань різних країн світу пояснює увагу науковців до більш детального вивчення особливостей військового дискурсу, який відрізняється визначеними ролями учасників комунікації, субординацією та апелюванням до авторитету, широким використанням стратегій переконання та маніпулювання, шаблонністю спілкування, точністю та чіткістю висловлювань тощо. Процеси глобалізації призвели до стрімкої мілітаризації суспільства, що знайшло своє відображення у мові та, відповідно, у комунікації.

Особливо цікавим є дослідження просодичного оформлення військового дискурсу, адже просодія відноситься до матеріальних засобів реалізації мовлення. Крім того, зміни у суспільстві, які відбулися протягом останніх десятиліть, вплинули на роль та місце жінки у ньому. Професія військового вже

перестала бути суто чоловічою, і на сьогоднішній день чисельність жінок-військовослужбовців у складі збройних сил різних країн світу вже становить сотні тисяч осіб, продовжуючи зростати з кожним роком. Разом із тим збільшується кількість жінок-офіцерів, які обіймають керівні посади у державних військових структурах.

Зростання соціальної ролі жінки, зміцнення її прав і свобод дало поштовх до розвитку гендерних досліджень, зокрема у лінгвістиці. Вони спрямовані на виявлення гендерних розбіжностей на всіх рівнях мовної структури, у тому числі фонетичному.

Важливість вивчення просодичної організації військових промов зумовлюється тим, що процес сприйняття мовлення, що звучить, починається зі сприйняття адресатом звукової хвилі, перетворюючи її в образи, які асоціюються із певними лексичними одиницями. Наразі дослідження гендерного аспекту просодичної організації військових промов все ще залишається поза фокусом наукових розвідок, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Подальше детальне вивчення особливостей просодичного оформлення промов жінок-військовослужбовців у порівнянні із промовами чоловіків-військовослужбовців надасть змогу встановити гендерні ознаки просодичного оформлення військового дискурсу.

УДК 811.16

Сінна Л.Ю., старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ДОМІНУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ПЕРЕГОВОРІВ

В умовах українського сьогодення все гостріше постає питання щодо успішного ведення переговорів, запорукою яких є володіння комунікативними інструментами. Саме такими інструментами виступають різноманітні стратегії, за допомогою яких досягається мета спілкування. Однією з таких стратегій є стратегія домінування.

Мета дослідження – виявити особливості застосування цієї стратегії в умовах військових переговорів. Стратегія домінування є досить поширеною у спілкуванні, але була досліджена мало, а питання про її реалізацію в україномовних військових переговорах ще не розглядалось.

Розглядаючи комунікацію як процес створення або передачі значущих повідомлень двох або більше учасників, а переговори як набір тактичних

прийомів, спрямованих на пошук взаємно прийнятих рішень для цих учасників, виявимо специфіку цього спілкування саме на прикладі застосування стратегії домінування.

Реалізація плану спілкування (мовної стратегії) допускає різні способи його реалізації. Якщо мовну стратегію розуміти як сукупність мовних дій, спрямованих на вирішення загальної комунікативної задачі мовця, то мовною тактикою слід вважати одну або декілька дій, які сприяють реалізації стратегії. Таким чином, кожна мовна стратегія характеризується певним набором мовних тактик. Мовна тактика – це конкретний мовний хід в процесі здійснення мовної стратегії.

Розглянемо особливості реалізації комунікативної стратегії домінування під час перемовин. Слід зазначити, що як правило, будь-яку стратегію визначає макроінтенція одного або всіх учасників діалогу. Жорстка переговорна позиція може бути одним із свідомо обраних стилів поведінки комуніканта, а особливо коли мова йде про військову справу. Реалізація такого плану спілкування відбувається за допомогою сукупності мовних дій, які мають на меті одне - задовольнити свої потреби. Серед таких дій найчастіше зустрічаються тиск на партнера, використання драматичних прийомів, затягування перемовин, виведення партнера з рівноваги, використання натяків, реплік двозначного характеру. Алгоритм застосування стратегії домінування залежить також і від типу військових, які беруть участь у цих перемовинах.

Соціально-домінантні індивіди спираються на авторитет власного більш високого щодо співрозмовника статусу, рангу, що наділяє їх правом на домінування у комунікативній взаємодії з ним. Перебуваючи за своїм статусом у вертикальних стосунках із співрозмовником, соціально-домінантні індивіди не будують, а реалізують та підкріплюють існуючі стосунки домінування у комунікації. Ситуативно-домінантні індивіди для досягнення власних цілей конструюють стосунки домінування безпосередньо у ході перемовин, вдаючись до форм особистісного впливу: апеляції до власного ситуативно більш високого рівня експертизи (знань), порушення принципу ввічливості, апеляції до міжособистісних стосунків із співрозмовником, здійснення психоемоційного тиску.

Отже, домінування часто зумовлює негативні стосунки учасників ситуації, воно достатньою мірою виявило свою неспроможність на всіх рівнях комунікації, а особливо під час ведення переговорів.

УДК 159.99

Слурденко Д.О., старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, майор; **Дяченко І.М.**, викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА СУБ'ЄКТНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ КУРСАНТІВ В ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Термін «ідентичність» одним з перших сформулював Е. Еріксон, охарактеризувавши його як «безперервність самохвилювання» і «триваюча внутрішня рівність з собою». На думку дослідників, формування ідентичності має на увазі процес одночасного відображення і спостереження, що відбувається на всіх рівнях психічної діяльності. У процесі цієї діяльності особистість оцінює себе через призму поглядів оточуючих, порівнюючи судження про себе в контексті значимої для цих людей типології.

На сучасному етапі наукового розвитку відбувається переосмислення проблеми співвідношення особистісної та соціальної ідентичності. В цілому, з психологічної точки зору це поняття можна охарактеризувати як стійке ототожнення себе зі значним конструктом, прагнення відповідати йому.

Теоретичний аналіз поняття «суб'єктність» виявив, що дослідники аналізують його в різних аспектах – діяльнісному, трудовому, особистісному, універсальному. Разом з тим, поряд з відмінностями в уявленнях про структуру суб'єкта і критерії суб'єктності більшість авторів вважають, що основними характеристиками суб'єкта та показниками суб'єктності є:

1) активність, обумовлена внутрішньою мотивацією; 2) свідомість, пов'язана зі здатністю до цілепокладання і рефлексії; 3) відповідальність як добровільна, тобто внутрішньо прийнята, здійснення необхідних, правил, вимог; 4) самостійність, здатність до саморозвитку та самовдосконалення.

Важливе значення для нашого дослідження має також характеристика поняття професійної ідентичності. Так, Л.Б. Шнейдер під професійною ідентичністю розуміє багатовимірний інтегративний психологічний феномен, що забезпечує людині цілісність, тотожність і визначеність у професійній діяльності. На його думку, сутністю професійної ідентичності є синтез всіх людських характеристик в унікальну структуру, яка визначається і змінюється в результаті суб'єктивної прагматичної орієнтації в постійно мінливому професійному середовищі.

В.А. Шаповал відзначає, що за своєю суттю професійна ідентичність аспект специфічної інтеграції особистісної та соціальної ідентичності в професійній

реальності.

Як і професійне здоров'я, професійна ідентичність має когнітивну, емоційну та поведінкову складові.

Основою для формування особистості професіонала є професійна самоідентичність або суб'єктно-професійна ідентичність, яку, на відміну від професійної ідентичності, не можна сформулювати, можна лише створити умови для її здобуття і досягнення.

Таким чином, можна визначити суб'єктно-професійну ідентичність як сукупність наступних параметрів: 1) усвідомлення особистістю своєї приналежності до певної професійної спільності; 2) володіння професійними компетенціями; 3) сприйняття професійних компетенцій як особистісно-значущих якостей; 4) здатність і готовність до активної професійної діяльності. Суб'єктно-професійна ідентичність курсантів вищих військових навчальних закладів означає їх здатність і готовність до виконання службових обов'язків, володіння необхідними теоретичними та практичними навичками, а також відповідність моральним і психологічним критеріям військових професіоналів.

Проведений аналіз теоретико-методологічних і практичних досліджень дозволив виділити чотириох компонентну психологічну структуру суб'єктно-професійної ідентичності курсантів. Компонентами даної структури є: 1) образ Я; 2) ціннісно-смилова сфера; 3) мотиваційна сфера; 4) рольові уявлення.

Перший компонент – образ Я – представлений самосвідомістю (самоактуалізація і рефлексивність), емоційно-ціннісним ставленням до себе і саморегуляцією. Самопізнання розглядається як сприйняття, розуміння себе як майбутнього офіцера. Рефлексивність є психічною властивістю, що характеризує один з аспектів інтеграційної психічної реальності. Саморегуляція розглядається як система психічних засобів, за допомогою яких курсант здатний керувати своєю цілеспрямованою активністю.

Другий компонент – ціннісно-смилова сфера – відображає змістовну сторону спрямованості особистості, включає ціннісні орієнтації особистості і смисложиттєві орієнтації. Стосовно до курсантів це означає прийняття таких цінностей, як патріотизм, військова честь, дисциплінованість, відповідальність, справедливість.

Третій компонент – мотиваційна сфера – представлений мотиваційним профілем, соціальними мотивами, мотиваційними установками. Можна сказати, що вона виконує регулюючу функцію. Курсанти із сформованою суб'єктно-професійною ідентичністю характеризуються мотивами, орієнтованими на захист громадян і державного ладу, підтримання громадського порядку.

Четвертий компонент – рольові уявлення – характеризується відповідним прийняттям норм поведінки в залежності від статусу, позиції в професійному співтоваристві, в системі професійних відносин. Важливим показником цього

компонента є референтність колективу, в якому знаходиться курсант. Стосовно до курсантів це означає дисциплінованість, старанність, взаємовиручка.

Підсумовуючи вищесказане, відзначимо, що суб'єктно-професійна ідентичність належить до понять, в яких висловлено концептуальне уявлення людини про своє місце в професійній групі і, відповідно, в суспільстві. Актуальність вивчення суб'єктно-професійної ідентичності курсантів вищих військових навчальних закладів України обумовлена тим, що сучасні соціальні, культурні та політичні умови вимагають від них мобільності, стійкості в стресових ситуаціях, високої морально-психологічної підготовки. Таким чином, знання і врахування особливостей психологічної структури суб'єктно-професійної ідентичності курсантів сприятиме максимально ефективній психолого-педагогічній роботі з даною категорією навчаємих.

УДК 1:355.1

Соколовська Ю.В., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА У КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У зв'язку з тим, що українське суспільство знаходиться у стані трансформації власних цінностей, які спрямовані на розвиток демократичної моделі суспільства європейського зразка, проблема забезпечення гендерної рівності є важливою ланкою у досягненні цієї мети. Об'єктивна тенденція в умовах і способі життя жінки за останні десятиліття істотно змінилася. Жінка стає членом ще однієї, крім сім'ї, соціальної спільноти – професійної. Сьогодні доводиться, що з кожним роком кількість жінок у армії зростає. Американська дослідниця Меді Сігел виокремила три групи чинників, що спричиняють інтеграцію жінок в армію: зміни збройних сил; зміни соціальної структури суспільства та зміни культури. Під змінами у збройних силах дослідниця розуміє зміну концепції національної безпеки, воєнної технології, організаційної структури армії, призначення збройних сил та політики рекрутування військовослужбовців. Зміна соціальної структури суспільства полягає у тому, що протягом останніх десятиліть жінки активно вийшли на ринок праці та в публічну сферу. До культурних факторів Сігел відносить зміни культурних цінностей по відношенню до ролі жінки в західних суспільствах та популярність ліберального принципу рівності прав і можливостей. Як наслідок таких суспільних трансформацій, стає необхідним аналіз "гендерної культури"

як суспільного феномена, що накопичує знання стосовно поведінки жінки й чоловіка та формування принципів і норм їх взаємин у сім'ї, місця кожного з них у реалізації суспільних потреб, зокрема у професійному полі.

Гендерна культура – це сукупність суспільних цінностей, які склалися в тому чи іншому суспільстві, відшліфовувалися в перебігу його історії, і їй повинен підлягати кожен індивід, дотримуючись норм і щодо чоловіка, і щодо жінки.

Такі трансформації породили низку нових соціальних та моральних проблем:

Жінки прагнуть гармонійно поєднувати сімейні та професійні обов'язки. Залучення жінок до професійної діяльності відбувався надзвичайно швидко, а норми культури щодо перерозподілу обов'язків між усіма членами родини змінювалися вкрай повільно. Технічний прогрес полегшує працю жінки в домашньому колі, сприяє скороченню затрат її фізичних сил і часу.

Рівність жінки та чоловіка у правах в багатьох аспектах є декларативною. Жінки зазнають дискримінації у підвищенні кваліфікаційного рівня, кар'єрному зростанні. В Україні, зокрема, практично не впроваджуються гнучкі графіки роботи та неповний робочий день. Результати опитування 42 жінок, які воюють в АТО, засвідчили, що основні проблеми, на які вказали майже всі респондентки: проблема їхньої можливості приймати рішення в армії.

Змінюється рольова структура сім'ї – функції чоловіка і дружини стають симетричнішими, змінюється уявлення про "годувальника" родини.

Проблеми, яких ми торкнулися, для сучасного суспільства, зокрема для військово-професійного контексту, є важливими і потребують високої особистісної відповідальності й уважного вивчення. Гендерна рівність поки що існує переважно формально.

Нині у складі управління кадрової роботи Головного управління НГУ вже створено службу з гендерної інтеграції, планується введення посад з гендерної інтеграції в оперативно-територіальних об'єднаннях НГУ. Передбачається зняття всіх обмежень щодо проходження військової служби жінками на всіх штатних посадах рядового, сержантського і старшинського складу. Планується впровадження в навчальний процес Національної академії НГУ навчальної дисципліни «Гендерна перспектива», а також включення гендерної тематики в розробку науково-дослідних робіт, у магістерські та докторські дослідження з метою підтримання мотивації у курсантів та викладацького складу Національної академії НГУ щодо вивчення гендерної інтеграції в секторі безпеки, включення гендерної перспективи в програми курсів підвищення кваліфікації та центрів підготовки особового складу.

Необхідною умовою у вирішенні проблеми гендерної рівності, складовою якої є формування та підвищення рівня гендерної культури, є поступовість і послідовність, інакше існує ризик – перерости в іншу крайність – надмірну і нездорову політкоректність, як це сталося в США і низці європейських країн. Внаслідок цього постала проблема захисту прав чоловіків: будь-яка відмова

жінці з боку роботодавця, вирок у суді не на користь жінки, або звільнення (навіть якщо воно мало підстави) може розцінюватися як порушення прав жінки, гендерну дискримінацію і приниження жіночої гідності. Крім того, деякі дії, які з погляду здорового глузду традиційно вважалися нормальними, почали сприйматися як певні домагання, що потребують адміністративного покарання. Зважаючи на неналежно підготовлений ґрунт в українському суспільстві щодо гендерних перетворень і недостатній рівень гендерної культури, загроза повороту основних засад фемінізму у деструктивне русло є досить високою.

УДК623.592

Соколовський В.В., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри озброєння та стрільби Національної академії Національної гвардії України, підполковник

СТРУКТУРНИЙ СКЛАД ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ВВНЗ

Специфіку процесу професійної діяльності офіцерів МВС України відображає професійна готовність, яка відображається як явище, що інтегрує професійні теоретичні знання, практичні вмінні та професійно значущі особистісні якості, зокрема, емоційно-вольову культуру. Взагалі, емоційно-вольова культура виявляється у здатності особистості до оволодіння власною поведінкою, адекватно проявляти власні емоції та реагувати на емоції інших, управляти емоційним станом і емоційними реакціями на зовнішні та внутрішні дії, до самоутворення, саморегуляції, самоорганізації свого життя та діяльності, самообмеження деяких безпосередніх прагнень і потреб, самоконтролю та виявлення вольових якостей.

Формування у офіцерів Національної гвардії України холонокровності, стійкості, уміння переборювати страх, здатності протистояти небезпеці, не знизивши при цьому ефективності виконання професійних завдань, – все це безпосередньо залежить від рівня сформованості емоційно-вольової культури.

У формуванні структурних компонентів емоційно-вольової культури курсантів, ми виходили з того, що структурний склад фундаментальних особистісних утворень являє собою не механістичну суму зовнішньо та внутрішньо пов'язаних елементів або перелік абстрактних якостей, та суб'єктивні прояви провідних сторін її емоційної та вольової життєдіяльності. Ґрунтуючись на цьому до структури емоційно-вольової культури ми включили такі взаємопов'язані компоненти як: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий та особистісно-рефлексивний.

УДК 378

Стаднік А.В., кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, полковник;
Товма М.І., кандидат психологічних наук, доцент, заступник начальника Національної академії Національної гвардії України по роботі з особовим складом, полковник

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КУРСАНТІВ-ПСИХОЛОГІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Сьогодні тривають бойові дії на сході України. Кожен учасник антитерористичної операції перебуває під сильним психологічним навантаженням і досить багато з них мають психологічні проблеми. Тому проблема підготовки фахівців-психологів є сьогодні досить актуальною.

Аналіз сучасного стану навчального процесу курсантів-психологів та вимог, що висуваються до психологічної освіти курсантів-психологів, дозволив виявити суперечність між знаннями, які отримують курсанти та вмінням їх застосовувати.

Вважаємо, що компетентнісний підхід до формування змісту психологічної підготовки курсантів-психологів дозволить усунути вказаний недолік, оскільки його ключовим положенням є посилення практичної спрямованості освіти.

Компетентнісний підхід спрямований на формування інтегрованої якості особистості, яка включає у себе систему накопичених у процесі навчання умінь та навичок з окремих дисциплін. Компетентнісний підхід передбачає розробку моделей управління професійною підготовкою фахівців з урахуванням належних до їх фаху компетенцій; створення комплексного навчально-методичного забезпечення процесу професійної підготовки з урахуванням вимог компетентнісного підходу; розробку моделі фахівця як особистості, здатної до саморозвитку й розвитку своїх професійних компетенцій; розвиток професійної компетентності.

Проведене нами теоретичне дослідження умов формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів-психологів дозволило зробити узагальнення підходів і виокремити психологічний, педагогічний та специфічний напрями формування професійних компетентностей курсантів-психологів в процесі навчання. Як ми бачимо, психологічний напрям формування професійної компетентності – це мотиваційні прийоми та методи, що стосуються гармонізації цілеспрямованих зовнішніх впливів з внутрішньою активністю курсантів, і рефлексивні, які базуються на рефлексивній самоорганізації курсантів у навчанні.

Педагогічний напрям визначає організаційний аспект навчання. Він визначає обсяг, структуру освіти, обґрунтовує її зміст, методи, організаційні форми,

містить у собі дидактичні прийоми, які стосуються формування системи знань, вмінь та навичок.

Специфічний напрям формування професійних компетентностей курсантів-психологів забезпечується застосуванням мотиваційних впливів, використанням активних методів навчання, проведенням аналізу результатів діяльності й рефлексії, які стосуються професійного спрямування.

Імплементация виокремлених напрямів формування професійних компетентностей курсантів-психологів забезпечується розробленими нами програмами навчальних дисциплін, формами та методами, що застосовуються в навчальному процесі у всіх видах діяльності на кожному з занять.

Таким чином можна зробити висновок, що навчально-методичне забезпечення професійної підготовки курсантів-психологів, побудованої на засадах компетентнісного підходу передбачає використання інноваційних навчальних і методичних підходів, а саме:

- потужна професійна складова у кожній навчальній програмі (в тому числі у загально-військовому циклі предметів, а не лише у фахових);
- активна участь самих курсантів в процесі навчання у вищому військовому навчальному закладі (впровадження інноваційних інтерактивних форм і методів навчання);
- збільшення ролі самостійної роботи курсантів над професійними завданнями;
- зростання практичної складової змісту освіти з метою зростання рівня професійної підготовленості курсантів до виконання службово-бойових завдань.

УДК 81`27

Старух В.О., старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

NOTION OF INTEROPERABILITY IN THE COMMUNICATIVE ASPECT

Nowadays the issue of security has aroused a dramatic concern all over the world. The *ISIS* militant group, terroristic attacks, immigration from African countries, monitoring of the borders in the Baltic area, the warfare in Georgia and Eastern Ukraine conducted in a hybrid manner, and cyber-attacks are the threats which impact the EU's security sector. Introduced by NATO, the concept of interoperability is used for outlining the common aims of the EU and NATO regarding the issues of security.

Interoperability is a diversified phenomenon. Its implementation could have the impact on the policy, participants and structural parts, i.e. everything that has the relation with an issue solved, in our case, the conflict. There is a particular interest in

the impact of interoperability on military subculture, culture of ethics and operations, human factor, different concepts, structures and ways to manage the conflict, relations between regular forces and civil population, regular military and civilian forces, female and male.

Novelty of the research is determined by the fact that interoperability could help to understand the best mechanism of the policy implementation to resist the enemy and also to face the insurgency of the hybrid threats. This research is topical because it addresses one of the current most crucial issues of security and interpret the notion of interoperability in terms of communication. Our research problem is to define the social, cultural, ethical and communicative aspects of interoperability within the security sector of the Continent.

Interoperability is the ability of systems, units, or forces to provide services to and accept services from other systems, units, or forces and to use the services so exchanged to enable them to operate effectively together.

Interoperability can be considered one of the main ways to fortify and improve the security sector in Europe and fight against the hybrid threats. The military act as the main power of providing security, and the peculiarities of military subculture can influence the social and political aspects consequently the cooperation relations establishment. The civil-military relations play an important role before, during and after a conflict. Gender mainstreaming also has significance within the framework of international security institutions reform.

Ukraine is an example of how the threats from outside can do harm and violate the international relations. The situation in Ukraine has shown that we can't be sure that any country won't claim a right to one's territories. In cases like this interoperability plays an important role for the security sector of the European countries. But interoperability comprises several aspects of more than one party, that's why this phenomenon is worth to research because we can get the most effective algorithm of actions for its implementation. Different social, cultural, ethical and communicative aspects, without doubts, influence mutual understanding, ways of actions and behaviour, decision-making. The identification of these peculiarities would lead to better understanding of interoperability and help to benefit from it taking into account today's possible threats for the security of Europe. A case study of how interoperability impact on the security sector of Ukraine can be the foundation for better understanding the peculiarities of interoperability procedures implementation for the security sector of the European countries.

УДК 351.743

Стукаліна Н.Т., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ОХОРОНА СУДІВ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Найважливіше призначення правоохоронної діяльності полягає у забезпеченні в демократичному суспільстві режиму законності, тобто неухильного дотримання та виконання всіх юридичних норм. Проблема охорони судів в Україні є актуальною, але ще більше привернула до себе увагу через інцидент, що мав місце 15 лютого 2018 року під час обрання запобіжного заходу меру Одеси Г. Труханову у подвір'ї Солом'янського райсуду, де відбулися сутички між представниками добровольчих батальйонів, націоналістичних організацій і правоохоронців. Нагадаємо, що під час бійки один з правоохоронців зазнав кульового поранення. Проте постановою суду підозрюваний, який поранив поліцейського під час охорони суду, був звільнений з-під варти, що не могло не викликати обурення і вплинуло на аналіз питання доцільності охорони судів особовим складу НГУ і Національної поліції при недостатньому захисті прав і законних інтересів самих правоохоронців.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про Національну гвардію України» від 13.03.2014 р. № 876-VII Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань. НГУ бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту, у виконанні завдань територіальної оборони. Основні функції Національної гвардії України, які є надзвичайно важливими в сучасних умовах агресії Російської Федерації, перераховані у ст. 2 Закону. Так чому ж тоді НГУ повинна виконувати невласливі їй функції і натомість розпорощувати свої зусилля на охорону судів?

Зауважимо, що такий обов'язок щодо охорони судів на особовий склад НГУ був покладений підзаконним нормативним актом – постановою Кабінету Міністрів України. Кабінету міністрів № 906 від 09.11.2015 р. «Про забезпечення охорони судів, інших органів та установ судової системи, а також установ судових експертиз», А після визнання її такою, що втратила чинність постановою КМУ від 01.12.2017 р. № 902 «Про затвердження переліків судів, органів та установ системи правосуддя, охорона яких здійснюється підрозділами Національної поліції та Національної гвардії». Відповідно до постанови, доки не буде

прийняте інше законне рішення і доки не будуть реалізовані в повному обсязі норми ст. 160 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» обов'язки охорони судів покладаються на НГУ.

Необхідно, щоб уповноважені органи, зокрема Державна судова адміністрація та Вища рада правосуддя, виконали свої обов'язки відповідно до ст. 160 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та «Положення про Службу судової охорони», затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя 21.12.2017 р. № 4237/0/15-17, і якомога швидше створили спеціальну незалежну службу охорони судів, Крім того, актуальним є питання захисту правоохоронців НГУ та внесення змін до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року з наступними змінами, додавши НГУ у перелік правоохоронних органів, на які поширюється дія цього закону.

УДК 355.426

Тилічко І.В., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Міжнародне співробітництво є важливою складовою службово-бойової діяльності Національної гвардії України, яке має особливе значення і являється необхідною умовою інтеграції України до європейських і євроатлантичних структур безпеки. Міжнародне співробітництво Національної гвардії України спрямоване на зміцнення довіри між державами і розвиток двостороннього співробітництва з іншими країнами у правоохоронній та військовій сфері.

Основними завданнями міжнародного співробітництва є:

1. Організація та здійснення міжнародного співробітництва Національної гвардії України в межах компетенції з аналогічними військовими формуваннями іноземних держав;
2. Організація прийому та протокольне забезпечення візитів делегацій, окремих представників військових правоохоронних структур іноземних держав до Національної гвардії України, міжнародних зустрічей, конференцій та інших заходів;
3. Організація виїздів представників Національної гвардії України у службові відрядження за кордон;
4. Участь у підготовці та відборі військовослужбовців Національної гвардії України для участі у міжнародних миротворчих операціях;

5. Проведення заходів щодо організації вдосконалення мовної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України;

6. Підготовка та реалізація європейських проектів.

На сьогоднішній день діє більше десяти міжнародних договорів міжвідомчого характеру Національної гвардії України з правоохоронними структурами іноземних держав.

Ця співпраця враховує ряд важливих рекомендацій, наданих європейськими експертами під час проведення проектів Twinning у внутрішніх військах, приймаючи до уваги досвід функціонування споріднених правоохоронних формувань з військовим статусом країн-членів Європейського Союзу (Національна жандармерія Франції, Війська карабінерів Італії, Цивільна гвардія Іспанії, Національна Республіканська гвардія Португалії, жандармерія Румунії тощо).

У зв'язку з цим дуже актуальним є питання подальшого вдосконалення діяльності Національної гвардії України відповідно до стандартів аналогічних правоохоронних формувань країн-членів Європейського Союзу.

Враховуючи рекомендації європейських експертів і розширення функцій військового характеру, відновлюється міжнародне співробітництво з Національною гвардією штатів Каліфорнія, Техас (США), а також активізується робота щодо співробітництва з міжнародними правоохоронними організаціями Європейського Союзу (FIER, European Gendarmerie Force) та Організацією північноатлантичного договору (НАТО).

УДК 811.161.2'27

Ткач П.Б., кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України

ЕТАПИ РОЗГОРТАННЯ КОНФЛІКТУ ТА КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ЙОГО НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ

Велику роль у нейтралізації конфлікту відіграє мова: вона може загострити чи поглибити конфлікт, створити новий, ускладнити стосунки між учасниками, зробивши їх ворогами, або ж прояснити всі болісні питання і забезпечити умови для подальшого поступального руху. Значна кількість авторів присвятили увагу цій проблемі, зокрема О.А. Даниленко, А.Г. Здравомислов, А.Т. Ішмуратов, Г.Г. Почепцов, І.Є. Фролова, Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка, L. Festinger, проте низка питань і досі залишаються не дослідженими. Не сформовані моделі дослідження галузевих конфліктів, запобігання їм та створення комунікативних стратегій їх нейтралізації.

Розглянемо комунікативні стратегії нейтралізації конфлікту на кожному з етапів його розвитку.

Етап 1. З'являється причина для конфлікту. Вона не є мовною (за деякими винятками), але обговорюється засобами мови. Подальший плин подій залежить від того, якою мірою мова (спосіб постановки проблеми перед протилежною стороною) буде сприяти розвитку конфлікту чи його нейтралізації. Вкрай важливо, щоб мовна стратегія постановки конфліктної проблеми була спрямована на мирне вирішення питання, але, на жаль, так буває не завжди. Отже, мовний фактор спрацьовує уже на першому етапі. Ефективними стратегіями на цьому етапі є стратегія ввічливості, співробітництва і кооперації. Спосіб постановки проблеми має відтворювати сигнали мовної тактики узгодженості, толерантності, прагнення до взаєморозуміння. Згадані стратегії реалізуються з опорою на певні сигнали позитивних дискурсивних практик. До них належать такі, як приємні спогади, ігнорування несуттєвих деталей спілкування, апеляція до позитивних рис опонента.

У разі, якщо на першому етапі вирішення конфліктної ситуації допущена помилка, подальший плин подій залежить від протилежної сторони.

Етап 2. Протилежна сторона викладає свою позицію щодо відповідного питання. Дуже важливо, щоб спосіб вираження позиції не містив мовних сигналів агресії, конфронтації та категоричності. Позиції двох сторін можуть більшою чи меншою мірою різнитися, можуть бути протилежними, але мовна стратегія реакції на постановку проблеми має бути спрямована на нейтралізацію конфлікту. Найбільш ефективними є комунікативні стратегії толерантності, ввічливості, співробітництва, солідарності і кооперації з опорою на подані вище дискурсивні сигнали.

Запропоновані комунікативні моделі можуть і не вплинути на розвиток конфлікту – результат залежить від багатьох чинників: важливості проблеми, що спричинила конфлікт, характеру опонента, значення для нього результату тощо.

Етап 3. Завершення обговорення болючого питання. Сторони можуть дійти спільної думки, можуть піти на компроміс чи повністю відхилити можливість зміни своєї позиції, але мовна стратегія завершення комунікації повинна мати спрямованість на мир і співробітництво у рішенні складного питання. Якщо одна із сторін наприкінці спілкування подасть сигнал агресії чи невдоволення, це буде фактично означати продовження конфлікту й конфронтації, хоча і в іншій формі.

Отже, маємо відзначити, що найбільш ефективними стратегіями у стані конфлікту є стратегії ввічливості, можливо, холодної ввічливості, співробітництва, толерантності й кооперації.

УДК 342.951

Ткаченко О.В., начальник кафедри правових дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, полковник

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку української держави набувають актуальності питання щодо захисту людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки, які гарантовані змістом статті 3 Конституції України, згідно якої права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про Національну гвардію України» за вчинення протиправних дій та бездіяльність військовослужбовці Національної гвардії України несуть дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.

Як бачимо, за вчинення протиправних діянь військовослужбовці можуть бути притягнуті до різних видів юридичної відповідальності, залежно від тяжкості вчиненого діяння та його протиправних наслідків.

Очевидно, що юридична відповідальність є широким поняттям і включає загальні характеристики притягнення до відповідальності. Юридична відповідальність включає в себе дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність.

У свою чергу, адміністративна відповідальність це різновид юридичної відповідальності та формою державного примусу та застосовується органами публічної адміністрації до особи, що вчинила протиправне діяння, полягає в накладенні адміністративних стягнень з метою відновлення соціальної справедливості.

У Дисциплінарному статуті Збройних Сил України визначено, що за вчинення адміністративних правопорушень військовослужбовці несуть дисциплінарну відповідальність за цим Статутом, за винятком випадків, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення. За вчинення корупційних діянь чи інших правопорушень, пов'язаних із корупцією, військовослужбовці несуть відповідальність згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Вищевикладене вказує на те, що військовослужбовці також притягаються до

адміністративної відповідальності, звісно не на загальних підставах, однак у Кодексі України про адміністративні правопорушення та в Наказі Міністерства внутрішніх справ «Про затвердження Інструкції з оформлення командирами військових частин Національної гвардії України матеріалів про військові адміністративні правопорушення» визначено перелік адміністративних правопорушень, за які військовослужбовці притягаються до адміністративної відповідальності.

Таким чином, адміністративна відповідальність відіграє важливу роль у відновленні соціальної справедливості, порушеної внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, однак нечіткість визначення та багатоаспектність даного поняття щодо притягнення військовослужбовців України потребує подальшого дослідження та деталізації.

УДК355.318.:355.433.4:316.776.23

Товма І.М., заступник начальника мовного відділу-начальник мовного відділення Національної академії Національної гвардії України, майор

ЗМІСТ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ВИВЧЕННЯ СТАНУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ

До основних структурних елементів змісту суспільно-політичної обстановки (СПО) відносяться суб'єкти СПО і співвідношення їх сил, соціально-політичні інтереси і цілі сторін, а також реальні соціально-політичні події, процеси, явища та тенденції їх розвитку які виникли за результатами взаємовідносин суб'єктів.

Аналітична діяльність щодо вивчення стану соціально-політичних відносин і тенденцій їх розвитку складається з аналізу, оцінки і прогнозування СПО.

Аналіз СПО є досить складним завданням. Щоб проаналізувати обстановку необхідно всебічно і глибоко вивчити властивості та закономірності явищ, що відбуваються, та з урахуванням цього дати оцінку тому, що склалося. Тому при оцінюванні СПО у першу чергу необхідно визначати якісні показники наявного стану соціально-політичних відносин, так як такий аналіз, що формується на основі первинної та вивідної аналітичної інформації, стає базисом для наступного кількісного оцінювання факторів та умов, які визначають суспільно-політичну обстановку, що склалася.

Оцінювання суспільно-політичної обстановки має за мету не стільки її безпосереднє оцінювання, скільки передбачення перспектив її розвитку у майбутньому, що пов'язано з необхідністю її досить достовірного прогнозування. В свою чергу метою прогнозування суспільно-політичної

обстановки стає виявлення тенденцій соціально-політичних відносин, виявлення осередків напруженості, які можуть в подальшому привести до внутрідержавних конфліктів різноманітного характеру. У той же час таке прогнозування СПО дозволить одержати необхідну інформацію й для органів військового управління.

Тому при аналітичній діяльності щодо вивчення стану соціально-політичних відносин і тенденцій їх розвитку під час здійснення аналізу, оцінювання і прогнозування СПО необхідно враховувати те, що:

- у структурі СПО політичний аспект є провідним. Але практичне втілення в реальність політичних концепцій і теорій відповідних суб'єктів соціальної політики у боротьбі за політичну владу здійснюється за допомогою специфічних засобів соціального насильства;

- основними структурними елементами змісту СПО є: суб'єкти суспільно-політичної обстановки, а також співвідношення їх сил; соціально-політичні інтереси і цілі сторін; реальні соціально-політичні події, процеси, явища та тенденції їх розвитку;

- суспільно-політична обстановка завжди має досить динамічний характер, а тому не може відображатися сталою характеристикою системи політичних відносин на тривалий час.

- політична поведінка населення поділяється на три основні форми політичної поведінки населення – електоральна, протестна та участь у роботі певних політичних партій.

УДК 37.032

Тробюк Н.Ю., викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ПРОТИВАГА АГРЕСИВНИХ ВИКЛИКІВ СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні, коли у всьому світі спостерігається дестабілізація багатьох сфер життя, що негативним чином впливає на психіку людини, породжується напруга, дратівливість, негативізм, тривожність, озлобленість, жорстокість і насильство, що відображається в агресивних вчинках і поведінці людей. Нажаль, сучасний світ не тільки не сприяє тому, щоб людина відчула себе максимально комфортно і безпечно, але і постійно провокує її на різні негативні реакції, такі як агресія і відкритий напад. Коли над людиною або її близькими нависає певна небезпека, або в ситуації втрати стабільності свого положення

(немає впевненості в економічному і соціальному добробуті) з'являється тенденція до прояву агресії.

Під агресією у психології розуміють специфічну форму деструктивних дій людини, які передбачають застосування силових впливів і нанесення фізичної або психологічної шкоди людям та суперечать нормам існування в соціумі.

Агресивна поведінка – специфічна форма дії людини, що характеризується демонстрацією переваги в силі або застосуванням сили по відношенню до іншої людини або групи осіб, яким суб'єкт прагне заподіяти шкоду.

Агресивність, конфронтаційність, відчуженість мають поступитися місцем гуманному, толерантному ставленню людей один до одного, взаєморозумінню й довірі, тобто суспільно прийнятним морально-етичним нормам людських взаємин. Агресія є одним із ознак низької толерантності.

Майже у всіх країнах світу, як би вони не різнилися політичними чи культурними традиціями, існує спільне трактування поняття «толерантність».

Толерантність – складне і багатогранне утворення, яке є важливою моральною якістю особистості, завдяки чому спілкування між людьми стає виваженим, що, в свою чергу, сприяє знаходженню істини навіть у конфліктній ситуації.

У службово-бойовій діяльності військовослужбовці Національної гвардії повинні бути готові до конструктивної взаємодії з людьми та групами людей, незалежно від їх національної, соціальної, релігійної належності, поглядів, стилю мислення і поведінки. Давно відомо, що особистість формується особистістю, духовність – духовністю, а толерантність – толерантністю. Активна толерантність – здатність активно захищати права людини, але мирним шляхом, висловлювати протест проти будь-якої форми дискримінації, постійна готовність до будь-якої форми діалогу, компромісу, ввічливості, співробітництва. Як в масштабах держави, так і на рівні окремої особистості толерантність є необхідною для адекватного функціонування.

Потрібно відзначити, що у формуванні толерантності велику роль відіграє метод впливу і особистого прикладу, тому так важливо військовослужбовцям Національної гвардії демонструвати толерантність, що необхідна для виконання сумісної діяльності, передачі знань, а також навчання. Толерантність сприяє досягненню миру, знижує рівень агресивності і конфліктності. При цьому толерантність не передбачає відмови від своїх переконань і не є виправданням соціальної несправедливості.

Не сформованість розуміння цінності толерантності для існування сучасного суспільства приведе до проявлення збільшення агресивної поведінки та конфліктів.

УДК 055.3:355.085.5:167

Троцький Р.С., старший викладач кафедри військово-спеціальних дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

На сучасному етапі удосконалення структури органів внутрішніх справ, Національної гвардії України, розробка науково обґрунтованих критеріїв штатної чисельності і чітке визначення функціональних обов'язків, упорядкованість системи інформації, визначення об'єктивних критеріїв оцінки, підготовка ряду нормативних актів – і це далеко не повний перелік питань по удосконаленню організації управління, які вирішуються компетентними органами державної влади. Так на сучасному етапі реформування системи правоохоронних органів України актуалізується проблема якісно нових вимог до системи підготовки фахівців у системі МВС України, до її змісту і структури, рівня компетентності випускників вищих навчальних закладів правоохоронного спрямування. Серед основних вимог до майбутніх фахівців особливої актуальності набуває проблема формування готовності курсантів до управлінської діяльності.

З'ясування сутності управлінської діяльності майбутніх фахівців вищих навчальних закладів у системі МВС України уможлиблюється на основі тлумачення поняття у контексті теорії управління, психології управління, теорії загальної педагогіки.

Крізь призму теорії управління (А. Мельник, О. Оболенський, А. Васіна, Л. Гордієнко та ін.) управлінська діяльність розглядається як сукупність вироблених історичним досвідом, науковим пізнанням і талантом людей навичок, умінь, способів, засобів доцільних вчинків і дій людини у сфері управління.

З позиції психології управління (Н. Ревська, Л. Орбан-Лембрик, С. Москвичев, М. Прищак та ін.) управлінська діяльність визначається як синтез індивідуальної та спільної діяльності, тому вона характеризується не прямим, а опосередкованим зв'язком з кінцевими результатами функціонування організації; сукупність скоординованих дій та заходів, спрямованих на досягнення певної мети в межах організації.

З позиції теорії загальної педагогіки управлінська діяльність розглядається як складова загальної професійної діяльності особистості. Слушною є думка І. Сергеева, який зауважує, що якісна педагогічна діяльність вже давно не

відрізняється від управлінської, адже відбувається зміна наголосу з «безпосереднього» виховання і викладання на організацію вихованців (учнів).

Узагальнення різних положень науковців з позиції теорії управління, психології управління, соціології, педагогіки, визначення функцій управлінської діяльності, її видів дозволяє констатувати, що управлінська діяльність є багатофункціональною діяльністю, яка проектується на різне професійне середовище. Вона характеризується динамічністю, особливими умовами напруженості, регламентованістю, чітким керуванням діями, їх злагодженістю та узгодженістю, адже пов'язана з безперервним вирішенням сукупності нагальних проблем, завдань. Основними ознаками управлінської діяльності офіцера у наукових джерелах визначено такі: двобічність процесу управлінської діяльності, який здійснюється за активної взаємодії самого офіцера та його підлеглих; складність основних функцій, які притаманні управлінській діяльності, а саме: планування, організації та контролю життєдіяльності підрозділу (частини, з'єднання); наявність взаємодії з зовнішнім середовищем, яка відбивається в соціальному характері управлінської діяльності, залежності від соціальних факторів; специфічний допоміжний характер діяльності щодо налагодження управлінського процесу в підрозділі.

На нашу думку, основною вимогою щодо забезпечення ефективності управлінської діяльності є перетворення зовнішніх стимулів людини на внутрішні, що становлять регулятори поведінки, діяльності, цілепокладання, професійного розвитку окремої особистості.

UDC 159.9

Tsokota V., PhD in Psychological sciences, Senior Researcher of the Laboratory of Crisis and Disasters Psychology National University of Civil Protection of Ukraine;
Kravchenko O., PhD in Psychological sciences, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy National Academy of the National Guard of Ukraine

ISSUES AND PERSPECTIVES ON THE ROAD TO CYBERPSYCHOLOGY

In the USA and the Western Europe there is extensive development of cyberpsychology with emphasis in human-computer interaction (HCI) since the early 2000s.

This movement is starting to involve new states in Eastern Europe nowadays. In this situation, the importance of the correct systematization of expert meetings to deepen understanding of cyberpsychology field now took on particular significance.

The term “Cyberpsychology” formally approved in recent years. But, it is also true that occasional terminological ambiguity is still in place. When examining the meaning attributed to the term "Cyberpsychology", we should take into account their change in recent years.

Nowadays cyberpsychology is developing as independent discipline at the intersection of Psychology and Computer science which has academic texts and Peer-reviewed academic journals.

John Suler can be considered a father of cyberpsychology. His book “The Psychology of Cyberspace” (1996) was only the early warnings of an emerging trend. This book is one of the first and most widely cited online hypertext books in cyberpsychology area.

The active development of cyberpsychology field started from intensive Internet development that’s why Internet behaviour rests mainstream of current research in this area. But new applied fields within cyberpsychology has a trend towards differentiation during huge technology developments of last decades. There are forensic cyberpsychology, clinical cyberpsychology, sport cyberpsychology and others. Its also considers how interfaces can be designed and how psychological treatment can be providing with using of new gadgets.

The use of the possibilities of information and communication technologies for health, within the framework of cyberpsychology, allows to expand access to psychological assistance, regardless of location and obstacles to treatment. This area of research is called Telemental health. Human interest in technical innovations due to the novelty effect translates the unpleasant process of treatment into an exciting game procedure. Achievements in scientific and technological progress increase the effectiveness of psychological care and its degree of confidentiality. There are different kinds of online and offline counseling and treatment as Computerized and Internet-mediated Cognitive-behavioral therapy, Virtual Reality Exposure Therapy, Augmented Reality Exposure Therapy (ARET)) and mobile therapy (mTherapy).

Based on the above described cyberpsychological innovations and whole human functioning in a digital world it can be noted that it has both tremendous opportunities and serious limitations. These risks are connected with Internet and computer addiction, stress due to the loss of access to Internet or smartphones as nomophobia, cybercrime, cyber-bullying, the problems with virtualization of relationships and transfer of life in virtual world, etc.

This technological movement results to new opportunities and threats which should be recognized during research investigations. Current research is focused on positive and negative aspects of human-computer interactions.

Finally, cyberpsychology is the study of using of computer-based technology, including online and offline interaction and their application to different human activities.

УДК 796.011

Турчинов А.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, майор

ДІЯЛЬНІСНИЙ ТА КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХОДИ В УДОСКОНАЛЕННІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

В результаті вивчення дисципліни «Фізичне виховання та методика фізичної підготовки» (1-8 семестри) у курсантів повинні бути сформовані компетентності: здатність до самоорганізації та самоосвіти, здатність застосовувати методи та засоби фізичної підготовки для забезпечення як службово-бойової діяльності так і повноцінної соціальної та професійної діяльності. Компетентнісна та діяльнісна орієнтація навчальних занять з фізичного виховання та методики фізичної підготовки являється не достатньо ефективною, не відповідає вимогам суспільства та особистості, не індивідуалізовані засоби фізичної підготовки в повсякденному житті, оціночні засоби, що застосовуються не мають практичного призначення.

Тому в теперішній час стають актуальні педагогічні технології, робочі програми, орієнтовані на такі структурні компоненти як мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, нові контрольні вправи і диференційований зміст заняття. При цьому компетентнісний підхід припускає чітку орієнтацію сукупності компетенцій на поставлені задачі професійної діяльності майбутніх офіцерів. Компетентністю в даному випадку можна вважати здатність курсанта до застосування отриманих знань для вирішення конкретних завдань професійної діяльності. Така компетентність дозволяє йому відігравати активну роль у розвитку суспільства, відповідати віянням часу. Діяльнісний підхід – являє собою процес організації навчального процесу, в якому головне місце відводиться активній та різносторонній, самостійній, пізнавальній й творчій роботі. Акцент робиться на практику й продуктивність роботи в малих групах, побудові навчальних траєкторій. Дослідження направлено на удосконалення фізичного виховання курсантів, шляхом деталізації компетенцій, що формуємо у процесі вивчення дисципліни, їх застосування в професійній діяльності, засобів корекції статури. Для розвитку діялісного відношення до фізичної підготовки нами розроблена система змагань з фізичної підготовленості, впровадження засобів Crossfit в навчальний процес, з диверсифікацією змісту занять, вибору спортивних залів й рухової активності, впровадження електронного журналу й рейтингової системи оцінок.

Дослідження проводилось на базі спортивного комплексу Національної академії Національної гвардії України, в період з 2017 по 2018 рр.

В експерименті прийняло участь 650 курсантів з першого по четвертий рік навчання, в рамках навчальних занять, при цьому 100 годин від загального часу для засобів Crossfit, що мають високу варіативність, інноваційність. В 2017 році нами організовано моніторингове дослідження рівня фізичної підготовленості, реакції серцево-судинної системи на фізичне навантаження, представлені нові контрольні випробування, види змагань, розроблені програми занять на основі направленості Crossfit (гімнастика, важка атлетика, гирьовий спорт, аеробної витривалості, гирьового спорту, пліометрики, пауерліфтинга).

В 2018 році планується виявити динаміку показників, що вивчаємо, рівня сформованості компетенцій з фізичної підготовленості, відвідуванні спортивних секцій.

УДК 355.48(477):[378.6.016:355(477.54-25)]

Фалько С.А., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національна академія Національної гвардії України

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ «КОНЦЕПЦІЇ ВОЄННОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ»

Воєнна історія в мирний час є лабораторією для професійного солдата. Лише вивчення минулого може дати нам відчуття реальності і показати, як солдат буде битися в майбутньому. Серйозне вивчення історії нашої професії допомагає заповнити прогалини знань між навчанням і організацію бойових дій. Про це свідчить досвід воєнної історії людства.

Сьогодні Збройні сили України, Національна гвардія України акцентує увагу на ідеї боротьби з чисельно переважаючим противником і перемоги над таким противником. Досягнення настільки нелегкого подвигу потребують ретельної підготовки і напруженого реалістичного навчання до того, як почнеться перший бій сучасної війни.

Воєнна історія – галузь історичної науки, яка досліджує теоретичні і науково-методичні проблеми з історії війн, воєнного мистецтва, воєнної думки, військових формувань, збройних сил, їх видів, родів військ та їх всебічного забезпечення.

8 грудня 2017 року Міністр оборони України генерал армії України С.Т. Полторак затвердив «Концепцію воєнної історії України» (далі – Концепція).

Розроблення проекту Концепції зумовлено було необхідністю вдосконалення воєнно-історичної науки в Україні, врахування історичної спадщини для

встановлення основ державної політики у сфері військового будівництва, патріотичного виховання молоді, створення сприятливих умов для формування кадрового потенціалу Збройних Сил, Національної гвардії України і інших військових формувань України; популяризації військово-історичних знань у суспільстві, реалізації актуальних наукових військово-історичних проєктів з позицій правди.

Метою Концепції є формування системи поглядів на наукове дослідження воєнної історії України як складової світової воєнної історії та використання набутого досвіду в процесі будівництва Збройних Сил України та інших формувань України.

В основу Концепції покладено ідею утвердження державності як консолідуючого чинника української політичної нації. Робота майбутніх офіцерів по вивченню військово-історичних дисциплін повинна розширювати знання, кругозір військових фахівців, що сприятиме розвитку їх творчого мислення. Воєнна історія дозволяє використовувати здобуті військово-історичні знання для подальшого розвитку Збройних Сил України, Національної гвардії України їх підготовки та військово-патріотичного виховання. Навчальна дисципліна дозволяє консолідувати українське суспільство на основі спільної історичної долі, правдивого відтворення сторінок героїчного минулого, прикладах чесного служіння Україні. Вона повинна підвищувати престиж Збройних Сил України як інституту держави та військової справи у суспільстві.

Виклики, що постали перед Україною в останні роки, актуалізували комплекс завдань, пов'язаних зі зміцненням обороноздатності держави, та зумовили потребу у всебічному дослідженні і популяризації воєнної історії України. Підвищення боєздатності та ролі Збройних Сил України, утвердження у суспільній свідомості ідей самовідданості у захисті своєї держави сформували необхідність детального вивчення воєнної історії України.

Розроблення Концепції зумовлене такими потребами: вдосконалення військово-історичної науки в Україні; осмислення вітчизняного та світового військово-історичного досвіду; з'ясування особливостей, тенденцій та закономірностей еволюції воєнної справи в різні історичні періоди; врахування історичної спадщини для встановлення основ державної політики у сфері військового будівництва; збереження історичної пам'яті та національних військових традицій; створення сприятливих умов для формування кадрового потенціалу Збройних Сил України та Національної гвардії України. Для цієї задачі викладається дисципліна «Воєнна історія».

УДК 378:355

Федак Г.О., молодший науковий співробітник, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ

Розглядаючи питання формування професійної готовності (далі ПГ) до службово-педагогічної діяльності у студентів, що навчаються на кафедрі підготовки офіцерів запасу Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, як професійно важливої властивості особистості, на наш погляд, слід зазначити, що особистість людини формується не частинами, а у всій своїй цілісності. Розвиток особистості майбутнього офіцера запасу та його усвідомлення як військового педагога, здійснюється протягом усього періоду навчання у вищому військовому навчальному закладі. Перед нами постало питання визначення основних організаційно-педагогічних умов та моделі формування ПГ, як цілеспрямована військово-педагогічна підготовка майбутніх офіцерів запасу.

Для виконання одного із завдань дослідження – визначення основних організаційно-педагогічних умов та моделі формування ПГ майбутніх офіцерів запасу – було передбачено визначити критерії, розробити показники та на основі цього охарактеризувати рівні її сформованості.

Як показали результати аналізу наукових джерел, на сьогодні дослідники використовують декілька критеріїв готовності до професійної діяльності. Так, наприклад, А. Деркач, Н. Кузьміна, Л. Паутова, С. Пожарський вважають, що для характеристики готовності як цілісного вияву всіх сторін особистості, зокрема пізнавальних, емоційних, мотиваційних та ін., важливими критеріями можуть бути система мотивів, відносин, установок, рис особистості, нагромадження знань, умінь і навичок.

У дослідженні І. Мамаєв запропоновано використовувати три критерії професійної готовності студентів військових кафедр до управління військовими підрозділами: когнітивний (правова грамотність), мотиваційний (сформованість професійного мотиву) та емоційно-вольовий (відповідальність, здатність до управління повсякденною діяльністю підрозділу, до мобілізації сил для прийняття грамотного рішення).

Дослідник Д. Савельєв для оцінювання рівня ПГ визначив такі критерії: ступінь сформованості професійних знань, ступінь сформованості професійних умінь, ступінь сформованості й вияву професійних мотивів, інтересів, установок, а також активність і самостійність у діяльності.

Учений В. Уліч для оцінки готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням запропонував використовувати такі критерії і

відповіді їм показники: критерії, що характеризують професійні знання (знання принципів і функцій управління, методів управління), критерії, що характеризують професійні вміння (вміння управляти діями підлеглих, організувати й проводити заняття з професійної підготовки з підлеглими, формувати статутні взаємини у військовому колективі), критерії, що оцінюють поведінковий компонент (організованість і зібраність у практичній діяльності; відповідальність; ініціатива й завзятість; самостійність рішень) і критерії, що характеризують морально-психологічний компонент (гуманність, здатність до самооцінки, тощо).

Отже, результати теоретичного аналізу науково-педагогічної літератури і підсумки наукових досліджень, врахування структури ПГ студентів, особливостей виконання завдань за призначенням майбутніх командирів взводів дозволяють стверджувати, що сформованість ПГ майбутніх офіцерів запасу відбувається на основі врахування їх мотиваційної сфери, особистісних якостей, а також ЗНУ у сфері управління.

УДК 371.132:371.125

Хаустова О.В., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії №3 науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРИОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЯК ПРІОРИТЕТНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СБД

Професія сучасного офіцера висуває до людини, її світогляду, емоційно-вольової сфери винятково високі вимоги. Це викликано великими кількісними і якісними змінами, які відбулися в матеріально-технічній базі сучасної війни, значними змінами в структурі і організації військ, навчанні і вихованні особового, складу. Офіцери сьогодні – це високоосвічені, творчі люди, які досконало знають грізну і складну бойову техніку, живуть повнокровним життям країни. Офіцери, також, саме ті фахівці, для яких патріотизм посідає провідне місце в структурі морально-психологічної готовності. Тому їх патріотичне виховання вимагає особливої уваги.

Патріотичне виховання є пріоритетним напрямком виховання у національній системі вищої військової освіти. Його актуальність зумовлюється тими суттєвими змінами, що відбулися у нашій державі за останні роки та зумовили процес відродження нації.

Патріотизм – одне з найбільш глибоких людських почуттів. Як правило, це поняття розуміють як відданість і любов до Батьківщини, до свого народу, гордість за їхнє минуле й сьогодення, готовність до її захисту. Філософи й політологи визначають патріотизм як суспільний і моральний принцип, який характеризує ставлення людей до своєї країни та виявляється в певному способі дій і складному комплексі суспільних почуттів. Невід’ємною складовою патріотизму є національна свідомість. Національна свідомість - це сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів, норм поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних орієнтацій та ідеалів, в яких виявляються особливості життєдіяльності націй та етносів.

О. А. Захаренко був переконаний, що «...патріотами не народжуються. Ними стають у процесі становлення особистості, в процесі виховання і впливу засобів масової інформації на кожну людину. Патріотичні почуття — це сплеск емоцій, які виникають у пориві спільної праці, щоб знайти вихід із безвиході, щоб захистити свою незалежність і волю».

Омелян Вишневський розрізняє три різновиди патріотизму: 1. Етнічний патріотизм – ґрунтується на почутті власної причетності до свого народу, любові до рідної мови, культури, власної історії тощо. Це є родовидовою ознакою, поряд з вродженням. 2. Територіальний патріотизм – ґрунтується на любові до того місця на землі, до місцевості, місця, клімату тощо, де людина народилася. 3. Державницький патріотизм – розвиток державницького світогляду і державницького почуття – того вищого патріотизму, що ґрунтується на державній ідеології і пов’язується з поняттям громадянськості. Він має об’єднувальну силу.

Отже, аналіз досліджень цієї проблеми дає підстави стверджувати про гостру потребу в розробленні цілісної моделі системи патріотичного виховання. Сьогодні виховання офіцера-патріота повинно бути цілеспрямованим, систематичним, регульованим процесом, метою якого є утвердження свідомості нації, народу, етнічної культури, мовної єдності, кращих рис характеру громадянина України. В основі виховного процесу у вищому навчальному закладі лежить система виховних відносин, що забезпечує взаємодію науково-педагогічного й офіцерського складу з курсантами та студентами згідно із суспільно заданою метою виховання – розквітом духовної сутності людини, яка має стати висококваліфікованим фахівцем, мати чіткі національні та загальногосподарські позиції, бути активною у громадському житті, відповідальною за моральне становлення себе як особистості.

УДК 796.07

Хацаюк О.В., заслужений тренер України, суддя НК з боротьби самбо, старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, підполковник

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ФІЗИЧНОГО ТРЕНУВАННЯ У РІЗНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ

Усесторонній фізичний розвиток військовослужбовців НГУ, розвиток у них сили, спритності, витривалості та здатності до вмілого та вправного виконання різноманітних бойових прийомів найбільш повно здійснюється в процесі бойової підготовки, а саме під час практичних занять в полі, на стрільбищі, автодромах, полігонах тощо.

Систематичне впровадження засобів та методів фізичної підготовки на заняттях з основних предметів бойової підготовки (вогнева підготовка, фізична підготовка, тактична підготовка) є важливою умовою для систематичного фізичного удосконалення військовослужбовців НГУ та підвищення рівня їх професійної майстерності.

Сутність фізичного тренування на заняттях з бойової підготовки полягає в його організації та методиці проведення, під час якого здійснюється багаторазове виконання прийомів та дій, пов'язаних з проявом різноманітних фізичних та вольових якостей в обстановці, яка постійно змінюється та ускладнюється із поступовим збільшенням фізичного навантаження.

В «Інструкції з організації фізичної підготовки в НГУ» фізичне тренування у процесі службово-бойової діяльності визначається, як одна з основних форм фізичної підготовки військовослужбовців НГУ. Все це зобов'язує командирів усіх ланок, а також викладачів (інструкторів), які проводять заняття за розділами бойової підготовки систематично впроваджувати методи фізичного тренування військовослужбовців. Безпосередньо організують та проводять подібні тренування командири підрозділів.

Фахівцями фізичної підготовки та спорту розробляється інструкція з проведення попутного фізичного тренування у зимовий та літній періоди навчання. В інструкції розриваються засоби тренування та методи їх використання під час занять з тактичної, вогневої підготовки, а також з інших навчальних дисциплін, де можливо реально та ефективно проводити фізичне тренування військовослужбовців із використанням прискороного пересування, подолання перешкод, метання гранат, подолання водних перешкод, здійснення маршів на лижах, прийомів рукопашного бою. Разом з тим фахівці фізичної підготовки та спорту надають допомогу командирам підрозділів у розробці

варіантів попутного тренування, підборі та підготовці маршрутів руху, визначені більш доцільних методів тренування, а також проводять інструктажі з керівниками занять. Цілеспрямоване фізичне тренування військовослужбовців у процесі службово-бойової діяльності сприяє прискореному формуванню спеціальних рухових навичок, удосконаленню основних та найбільш важливих для кожної військової спеціальності фізичних якостей, загальному загартуванню організму військовослужбовців.

УДК 159.9

Хуторянський М.В., слухач магістратури 766 навчальної групи факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України, майор

ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ ПРОТИВНИКА НА ОСОБОВИЙ СКЛАД НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ (БОЙОВИХ) ЗАВДАНЬ

Проведення антитерористичної операції (АТО) на сході України актуалізувало необхідність вдосконалення багатьох аспектів морально-психологічного забезпечення дій формувань Національної гвардії України. У першу чергу це стосується інформаційно-психологічної протидії впливу противника на особовий склад. Аналіз досвіду виконання бойових завдань формуваннями НГУ надає можливість встановлення сильних та слабких сторін реалізації інформаційно-психологічної протидії впливам противника і на цій основі вироблення оптимального комплексу заходів, щодо усунення наявних недоліків.

Проведені нами теоретичні та емпіричні дослідження дозволили встановити ряд найбільш суттєвих недоліків, які мали місце у сфері інформаційно-психологічної протидії при виконанні особовим складом НГУ завдань АТО, а саме:

- недостатньо чітке відпрацювання нормативної бази, яка регламентує діяльність суб'єктів інформаційно-психологічної протидії за подібних умов;
- недостатня увага з боку відповідних державних структур питанням «покриття» прифронтових районів безперебійним сигналом наших телевізійних і радіо станцій, а також недопущення можливості вільного перегляду та прослуховування «сепаратистських» теле-радіо каналів місцевим населенням і військовослужбовцями, які там виконують завдання АТО;
- неповна погодженість дій органів інформаційно-психологічної протидії силових структур, задіяних до проведення АТО;
- слабка технічна та технологічна забезпеченість наших сил щодо здійснення

протидії інформаційно-психологічному впливу противника;

- недостатня фахова підготовленість офіцерських кадрів до здійснення контрпропаганди серед особового складу та місцевого населення, слабе інформаційно-методичне забезпечення проведення ними цієї роботи;

- хронічне запізнення при відпрацюванні відповідними органами інформаційних матеріалів та рекомендацій посадовим особам частин та підрозділів щодо здійснення заходів інформаційно-психологічної протидії;

- недостатньо оперативна реалізація необхідних впливів на особовий склад через обмежену кількість наявних технічних засобів і віддаленість бойових порядків;

- слабка організація роботи з місцевим населенням щодо розповсюдження достовірної інформації про діяльність НГУ, попередження викривлення інформації стосовно дій особового складу та формування позитивного іміджу НГУ.

Реалізована у вигляді науково обґрунтованої програми система заходів щодо усунення наявних недоліків може у значній мірі посилити вплив суб'єктів військового управління на морально-психологічний стан наших сил, попередити зниження їх бойового потенціалу засобами інформаційно-психологічних операцій противника. Розроблення такої погодженої за змістом та формою комплексної програми вдосконалення протидії негативному інформаційно-психологічному впливу противника на особовий склад Національної гвардії України є актуальним прикладним завданням наукового пошуку у сфері морально-психологічного забезпечення дій формувань НГУ.

УДК 159.9

Чижевський С.О., начальник відділу психологічного забезпечення Головного управління Національної гвардії України, полковник; **Рютін В.В.**, кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Арнаутова В.В.**, кандидат психологічних наук, радник з питань реформування та гендерної політики відділу радників апарату командувача Національної гвардії України

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРШОГО ЕТАПУ КОНКУРСУ «КРАЩИЙ ПСИХОЛОГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ»

Стрімкий розвиток силових структур України обумовлений нагальною потребою відновлення та збереження її територіальної цілісності. Реалізація конституційних положень щодо оборони держави залежить від якості всебічного забезпечення військовослужбовців, зокрема психологічного.

Створення психологічної служби Національної гвардії України, надання їй можливості реалізації практичних компонентів психологічної підготовки військовослужбовців НГУ суттєво впливає на якість підготовки воїнів, наповнює роботу з особовим складом практичним змістом. Разом з цим, постають питання кадрового та методичного забезпечення психологічної служби. Одним з дієвих заходів вдосконалення системи психологічного забезпечення, стало проведення конкурсу «Кращий психолог Національної гвардії України».

Наказом командувача НГУ затверджено «Положення про конкурс на визначення кращого психолога Національної гвардії України». Метою конкурсу стало:

- «створення передумов для вдосконалення професійної діяльності психологів Національної гвардії України, популяризації та пропагування передового досвіду, підвищення рівня їх професійних знань, оволодіння сучасними методами та техніками психологічного забезпечення, формування активної професійної позиції, підвищення мотивації до професійного зростання шляхом обміну досвідом і презентації особистих професійних досягнень;
- стимулювання психологів до подальшого вдосконалення професійної майстерності з основних напрямів психологічного забезпечення;
- розробка та апробація критеріїв оцінювання якості професійної діяльності психологів НГУ;
- підвищення іміджу психологічної служби НГУ та покращення взаємодії між структурними підрозділами психологічної служби НГУ».

Проведений перший етап конкурсу (на прикладі Західного ОТО) показав у цілому високий рівень фахової підготовки психологів конкурсантів – серед 21 конкурсанта лише три учасника набрали 9 балів (найнижчий рівень) та три учасника 13 балів (найвищий рівень), решта (15 офіцерів психологів) набрали однакову кількість балів (11 балів). Таким чином, визначення переможців здійснювалось з врахуванням числових показників за кожним модулем першого етапу конкурсу. Тому є доцільним або розширити бальну шкалу – з 3-х до 5 рівнів з відповідною кількістю балів, що дозволить уникнути отримання більшістю учасників однакової кількості балів.

Аналіз особових справ конкурсантів показав необхідність удосконалення штабної (ділової) культури оформлення документів, а саме:

- форма 2 у окремих справах не підписана безпосереднім начальником;
- загальний бал доцільно прописувати як числом так і словами.

Необхідно звернути увагу на специфіку службово-бойових завдань окремих частин, що не передбачає роботу вказану у пункті 8, 10 додатку 2 Положення. Доцільно ввести відповідний коефіцієнт або суму компенсуючих балів.

Конкурсантам офіцерам-психологам які закінчили вищі навчальні заклади за

спеціальністю 053 «Психологія» у 2017 році враховувати у пункті 16 (додаток 2 Положення) як підвищення кваліфікації.

Аналіз пункту 18 додатку 2 Положення про конкурс показав, що жодний учасник конкурсу не брав участь у науково-практичних або науково-методичних конференціях, що на нашу думку є неприпустимим з точки зору поєднання практики і науки та перспективи розвитку самих офіцерів-психологів (підвищення їх освітніх рівнів). Необхідно взяти під контроль участь офіцерів психологів у наукових конференціях (особливо психологічних), переможців конкурсу умотивувати на поширення свого досвіду – публікація тез, наукових статей (під керівництвом досвідчених науковців-психологів).

УДК 355(478)

Чупрінова Н.Ю., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА У АРМІЇ: СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

У різних країнах сучасного світу питання гендерної рівності та участі жінки у військовій справі було і залишається актуальним.

Як свідчить міжнародний досвід у більшості країн світу та Європи служба жінок у армії базується на цілком добровільних засадах.

Уперше в світі жінки нарівні із чоловіками, без професійних обмежень, отримали можливість стати повноправними військовослужбовцями з відповідним статусом у Канаді у 1895 році. Їх стали приймати на військову службу в мирний час не тільки у структури забезпечення, а й у бойові частини. Прийняття в Канаді у 1985 р. Закону про права людини сприяло тому, що жінкам стали доступними 75% військових спеціальностей.

У світі серед європейських країн лише у Норвегії жінки зобов'язані обов'язково служити в армії. А загалом список цих країн не довгий, до нього належать Ізраїль, Північна Корея та Малайзія.

Армія США – приклад країни, де жінки інтегровані до майже усіх військових посад, задіяні у всіх родах збройних сил, крім частин спеціального призначення. На даний час жінки складають близько 20% особового складу американських збройних сил. З 2014 р. вони можуть перебувати на лінії фронту.

Серед перших кроків до інтеграції жінок у НАТО увагу було звернуто на розвиток політики рівних можливостей, боротьби з дискримінацією і

домаганнями. У 1976 році створено таку структуру, як Комітет з питань жінок у Збройних силах НАТО, який у 2009 році був перейменований у Комітет НАТО з гендерних питань. У 2016 році вперше у історії існування Євроатлантичного Альянсу посаду заступника генерального секретаря НАТО посіла жінка Роуз Геттемюллер, 63-річна американка.

Демократичне суспільство, яке будує Україна з часів здобуття Незалежності, надає рівні можливості для чоловіків та жінок на військовій службі. Уже у 2012 році, згідно зі статистикою Міністерства оборони України, кожен п'ятий військовослужбовець в Україні був жінкою, а українська армія вважалася однією з найбільш фемінізованих у Європі.

Від початку конфлікту на Сході України жінки беруть участь у військових діях у складі добровольчих батальйонів, Національної гвардії та Збройних сил України.

Наразі у лавах Збройних Сил України налічується 17 тисяч жінок-військовослужбовців, що становить приблизно 8,5% загальної чисельності. У НГУ служать 2598 жінок-військовослужбовців, з них 352 жінки – офіцери, 2246 осіб – військовослужбовці за контрактом старшинського, сержантського та рядового складу. Відсоткове співвідношення кількості військовослужбовців-жінок до кількості військовослужбовців-чоловіків, які проходять військову службу за контрактом у НГУ, становить 8,8 %. Наведені цифри близькі до показників країн-членів НАТО.

Наказом Міністерства оборони України № 292 від 3 червня 2016 року, внесено зміни до Тимчасового переліку штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу. Відтепер суттєво розширено перелік бойових посад для жінок – військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом.

На думку сучасних наукових дослідників, саме жінки-військовослужбовці найбільш старанно виконують службові обов'язки, уважніші, відповідальніші та не поступаються професіоналізмом чоловікам. Сьогодні жінки масово йдуть до армії. Попри те, що фізично витратити стільки ж часу на навчання, стройову, фізичну підготовку, що й чоловіки, їм важче, але у армії немає розмежування за статтю - усі військовослужбовці.

Проте у сучасному оборонному відомстві України кількість жінок, їхній професіоналізм, старанність у виконанні службово-бойових завдань не означає рівні можливості та рівний доступ до всіх посад в армії та набуття вищих військових звань.

У Збройних силах Америки більше сотні жінок мають звання генералів, такі ж показники можна спостерігати у Казахстані, Бельгії, а в Україні жінок-генералів немає, лише не більше десяти жінок мають звання полковник медичної служби.

Таким чином, недосконалість армійської системи, закритість і консерватизм органів військового управління гальмують впровадження гендерної рівності, подолання стереотипів маскулінної культури та формування гендероцентричного світогляду командного й особового складу Збройних сил, Національної гвардії України.

УДК 378.14

Шевченко В.В., викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Проведення антитерористичної операції на Сході України, а також реформи, які відбуваються в нашому суспільстві, вимагають кардинальних змін в організації правоохоронних функцій, захисту кордону, а також висувають неабиякі вимоги до професіоналізму офіцерів Національної гвардії України. Національна гвардія України в свою чергу також проходить процес реформування та становлення. На сьогоднішній день Національна гвардія України приймає безпосередню участь у забезпеченні внутрішньої безпеки держави та виконує різноманітні службово-бойові завдання, а саме: бере безпосередню участь у забезпеченні внутрішньої безпеки держави та виконує різноманітні службово-бойові завдання, серед яких – охорона громадського порядку, конвоювання та екстрадиція засуджених, здійснення режимно-карантинних заходів під час ліквідації наслідків стихійних лих, аварій, катастроф, охорона дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав на території України, охорона особливо важливих об'єктів, атомних електростанцій та ін.

Саме для виконання цих функцій і завдань важливою професійною компетентністю військовослужбовця є індивідуально-психологічна компетентність. Ця компетентність є професійно важливою властивістю, що охоплює систему професійно-психологічних знань, умінь, а також особистісних якостей, які забезпечують ефективне виконання завдань у сфері професійної діяльності.

Високий рівень індивідуально-психологічної компетентності майбутніх офіцерів-нацгвардійців, оволодіння ними знаннями, вміннями, набуття необхідного досвіду, насамперед в галузі психології і педагогіки, є запорукою успішної професійної діяльності і сприяє підвищенню якості та ефективності

роботи Національної гвардії загалом. Саме тому визначення шляхів підвищення ефективності формування названої професійної властивості є актуальним завданням сучасної педагогічної науки.

Як засвідчує аналіз наукової літератури, проблемі формування компетентності майбутнього фахівця приділяється належна увага. До кола наукових інтересів увійшли такі види компетентності: професійна (А. Ф. Адольф, О. Є. Антонова, Ю. В. Варданян, С. С. Вітвицька, О. А. Дубасенюк, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало); педагогічна (В. П. Бездухов, Л. П. Большакова, І. А. Воробйова, Л. Г. Карпова, С. В. Козак, А. Д. Онкович); психологічна (М. І. Лук'янова, Н. В. Яковлєва); соціально-перцептивна (Н. М. Єршова); загальнокультурна (І. О. Котлярова); комунікативна (В. П. Кузовлєв); життєва (І. Г. Єрмаков, Л. В. Сохань, І. П. Ящук) тощо.

Процес підготовки військових фахівців ґрунтовно представлений у працях О. В. Барабанщикова, О. О. Безносюка, П. Л. Городова, А. Ф. Железняка, М. П. Коробейнікова, В. О. Огнева, М. І. Нещадима, Г. В. П'янковського, Н. Ф. Феденко, В. В. Ягупова.

На шляху вирішення окреслених завдань постають суперечності між: недостатньою визначеністю у вітчизняних освітньо-нормативних документах конкретних вимог щодо професійної психологічної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України та нагальною потребою у висококваліфікованих військових фахівцях, що володіють індивідуально-психологічною компетентністю; неузгодженістю нормативних вимог щодо формування означеної компетентності майбутніх офіцерів та необхідністю розробки чітких орієнтирів організації навчання у вищих військових навчальних закладах.

Вважаємо за необхідне акцентувати свою увагу саме на таких індивідуально-психологічних якостях особистості як: самооцінка, емоційна саморегуляція (самоконтроль), асертивність, прийняття зважених рішень та креативність, уміння вчитися. Адже саме ці індивідуально-психологічні якості є невід'ємною складовою формування індивідуально-психологічної компетентності.

Особливостями формування індивідуально-психологічної компетентності є:

- Обґрунтування моделі індивідуально-психологічної компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України, критерії її оцінювання, показники та рівні сформованості.

- Визначення педагогічних умов формування індивідуально-психологічної компетентності у військовослужбовців.

- Розробка і експериментальна перевірка системи формування індивідуально-психологічної компетентності у майбутніх офіцерів Національної гвардії України в процесі професійної підготовки, а також верифікація моделі її реалізації.

- Розробка та впровадження тренінгових вправ та практичні заняття з елементами тренінгу для формування індивідуально-психологічної компетентності майбутніх офіцерів.

- Підготовка методичних рекомендації з формування індивідуально-психологічної компетентності майбутніх офіцерів нацгвардії в процесі їх професійної підготовки у вищій школі.

УДК 811.112

Щербина В.В., кандидат філологічних наук, доцент, Національна академія Національної гвардії України; **Карпенко Н.А.**, кандидат філологічних наук, доцент, Національна академія Національної гвардії України

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ВІЙСЬКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Одним із найбільш пріоритетних та полемічних питань в галузі лінгвістики є питання гендерних комунікативних взаємодій, що зумовлено актуальністю гендерної рівності як визначального чинника сучасного ефективного функціонування більшості соціальних інститутів.

На думку дослідника Дж. Т. Вуда багато в чому жінки та чоловіки мають різні погляди на цілі та стратегії спілкування. Існує думка, що чоловіки та жінки живуть у двох різних світах, і це помітно це в їх мовній поведінці. Саме тому можна говорити про «чоловічі» та «жіночі» стилі спілкування.

Гендер – складний соціокультурний конструкт, який відображає відмінності в ролях, поведінці, ментальних та емоційних характеристиках між чоловічим і жіночим. У межах цього підходу гендер розглядається як організована модель соціальних відносин між жінками й чоловіками, яка не тільки характеризує їх спілкування та взаємодію в сім'ї, а й визначає їх стосунки в соціумі, у основних інститутах суспільства. Це поняття визначає соціальну стать людини на відміну від біологічної статі, тобто соціально-рольовий статус, соціальні можливості людини (чоловіка і жінки) в усіх сферах життєдіяльності.

Попри посилену увагу дослідників до проблеми гендерних особливостей спілкування у військовій сфері відповідне питання потребує більш ретельної уваги мовознавців, зважаючи на недостатній ступінь її дослідженості та нагальну потребу її розробки, оскільки відсутність конфліктів та комфортний мікроклімат у колективі є передумовою ефективного функціонування кожного соціального інституту.

Жінка є повноправним членом суспільства та має право та можливість займати посади та професійно реалізовувати свій потенціал у сферах, що у попередні століття стереотипно закріпилися за чоловіками. Очевидно, що й

військова сфера була однією з таких, проте на сучасному етапі жінки мають право бути частиною військових формувань та інститутів.

Незважаючи на тенденцію до гендерної симетрії сучасного суспільства, питання етики спілкування військових лишається відкритим. Військовий етикет передбачає конкретну мовну поведінку, що є нормою та необхідністю серед офіцерів, однак певні формули можуть бути недопустимими у присутності жінок. Також попри можливість займати посаду в колективі військових жінки все ж залишаються в меншості, тому проблема вибору моделі поведінки стає більш комплексною.

Мовлення чоловіків та жінок різниться як на рівні фонетичному (темп, висота голосу, інтонація і под.), так і на лексичному. Жінки мають властиві їм риси та, перебуваючи в переважно чоловічому колективі, мають уникати характерних їм експресивності та емоційності задля забезпечення та підтримання здорового морально-психологічного стану колективу. Тож мовлення чоловіків та жінок має відповідати максимам спілкування з урахуванням гендерного чиннику – як чоловіки, так і жінки військовослужбовці мають усвідомлювати, що вибір мовних засобів у присутності протилежної статі має зумовлюватися відповідними нормами мовної поведінки кожної з них.

Отже, гендерний аспект спілкування у військовому дискурсі є актуальним питанням на сьогодні, що потребує взаємодії лінгвістів та військових з метою вироблення конкретних формул етикету та моделей мовної поведінки жінок та чоловіків військовослужбовців з метою створення, підтримання та покращення мікроклімату в колективі та продуктивній діяльності.

УДК 001.87

Щипанський П.В., кандидат військових наук, професор, заступник начальника університету з наукової роботи, генерал-майор; **Капосльоз Г.В.**, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник центру воєнно-стратегічних досліджень Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ПЕРСПЕКТИВИ

Швидкі зміни стандартів професійної діяльності із врахуванням досвіду антитерористичної операції на сході України та стандартів Північно-Атлантичного альянсу, входження України у європейський простір вищої освіти, а відповідно і зміна стандартів підготовки фахівців, необхідність наукового супроводження досягнення оперативної цілі 5.2. (Удосконалення

системи військової освіти та підготовки кадрів) Плану дій щодо впровадження оборонної реформи у 2016–2020 роках, необхідність забезпечення випереджальної підготовки фахівців, тобто готувати не для минулих війн а для вірогідної війни **формують нові вимоги** до ефективності управління науковими дослідженнями взагалі та науковими дослідженнями в інтересах системи військової освіти зокрема.

Серед цих вимог ключовими, на нашу думку, є: **оперативність та адекватність** при визначенні проблем функціонування та розвитку системи військової освіти; **швидкість, гнучкість та професіоналізм** під час організації тимчасових творчих колективів; **ефективність** при виконанні досліджень; **наполегливість** на етапі реалізації наукових результатів.

Загальним принципом організації наукових досліджень в інтересах функціонування та розвитку системи військової освіти має стати наступний підхід: визначення зон відповідальності та надання повноважень (розроблення механізмів) для вирішення можливих проблем у зоні відповідальності.

На нашу думку потрібно провести роботу щодо приведення нормативно правових актів Міністерства оборони України у відповідність до викликів сьогодення, вимог постанов Кабінету міністрів України та на підставі розроблення моделі наукового забезпечення функціонування та розвитку системи військової освіти (Модель). В основу Моделі доцільно покласти наступні положення:

наукове забезпечення функціонування та розвитку системи військової освіти – наукова (науково-технічна) діяльність, яка здійснюється з метою одержання нових знань у всіх галузях науки, техніки і технологій та їх використання під час розроблення і (або) модернізації системи військової освіти в цілому або окремих її елементів;

система наукового забезпечення функціонування та розвитку військової освіти, – це функціонально пов'язані між собою елементи (підсистема виконавців наукових досліджень, підсистема управління науковими дослідженнями), діяльність яких спрямована на отримання воєнно-наукової продукції призначеної для забезпечення функціонування та розвитку військової освіти.

Для досягнення мети система наукового забезпечення повинна вирішувати наступні завдання: визначення проблем функціонування та розвитку системи військової освіти; управління науковими дослідженнями (замовлення, організація виконання, приймання результатів) в інтересах системи військової освіти; супроводження впровадження результатів наукових досліджень (науково-дослідних робіт, оперативних завдань, дисертацій на здобуття вчених ступенів, магістерських робіт, статей, результатів роботи наукових конференцій та семінарів тощо) в діяльність системи військової освіти.

УДК 159.9.075

Юр'єва Н.В., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ-ЖІНКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

З метою оцінки ефективності виконання службово-бойових завдань жінками-військовослужбовцями різних категорій, співробітниками науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України розроблена експертна анкета, яка включає п'ять блоків показників:

– **продуктивність роботи** (повнота виконуваного обсягу службових обов'язків; якість діяльності; здатність виконувати СБЗ у визначених часових межах; вміння бачити декілька варіантів вирішення поставленого завдання та вибрати найоптимальніше; вміння ефективно використовувати набуті методи та практичні навички при виконанні СБЗ; вміння бачити позитивний результат саме від командної роботи; усвідомлення особистого внеску при виконанні СБЗ свого підрозділу; здатність визначати позитивні та негативні аспекти власної службово-бойової діяльності (СБД); здатність до розподілу СБЗ у залежності від його складності);

– **здатність до ефективного само мотивування** (розуміння і усвідомлення державної важливості СБЗ; свідоме прагнення до добросовісного виконання службового обов'язку; прагнення до моральних норм поведінки; прагнення до фінансової незалежності; прагнення до подолання труднощів; отримання соціальних пільг для себе та своєї сім'ї; прагнення до реалізації патріотичного обов'язку; прагнення добитися успіху в професійній діяльності, показати себе з кращого боку при виконанні обов'язків; прагнення до відчуття задоволення при виконанні поставлених завдань);

– **дисциплінованість у відношенні до виконання службово-бойової діяльності** (здатність для ефективного виконання поставлених завдань в ускладнених умовах; вміння мобілізуватися в складній обстановці; здатність діяти наполегливо у подоланні труднощів; здатність брати на себе відповідальність в екстремальних ситуаціях; вміння зберігати високий рівень активності; здібність протистояти втомі, долати розгубленість та страх; прагнення до чіткого та безперечного виконання плану СБЗ; здатність вирішувати СБЗ в умовах обмеженості часу; здатність, за необхідністю, виконувати функції командира підрозділу);

– **адаптаційний потенціал** (швидкість пристосування до «незручних» умов

виконання СБЗ; здатність до корегування плану своїх дій при зміні зовнішніх умов виконання СБД; здатність контролювати свої емоції; здатність до толерантної взаємодії з колегами в екстремальних ситуаціях; здатність до раціонального вирішення складних СБЗ та отримання емоціонального задоволення від результату; здатність будувати процес спілкування, участь у суспільному житті підрозділу; вміння встановлювати психологічний контакт зі співслужбовцями, стримувати прояви агресивності, радіти вдачам та перемогам інших; здатність адекватно реагувати на неприємності у спілкуванні; здатність мотивувати особовий склад та запобігати нестатутним взаєминам);

– **професійні можливості** (здатність виділяти професійно важливі цілі і на їх основі здійснювати оперативне планування дій; розуміння завдань СБД, обов'язків військовослужбовця, їх значущість; глибокі знання алгоритмів професійних дій; наявність професійних умінь та навичок дій для виконання СБЗ; здібність до аналізу оперативної ситуації; прагнення до практичних дій з удосконалення своєї професійної підготовки; здатність, за необхідністю, брати на себе функції суміжних спеціальностей; прагнення до самовдосконалення професійних навичок; здатність до тривалих напружених навантажень).

З М І С Т

Кривенко О.В., НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	4
Байда М.С., ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ТА ПІДТРИМКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	8
Белошенко Ю.К., Любчич Р.І., ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ З ВІЙСЬКОВО – ПРИКЛАДНОГО ПЛАВАННЯ.....	10
Белай С.В., Корнієнко Д.М., РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	11
Богданова О.В., Заботнова М.В., ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	13
Бондаренко О.Г., ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМКУ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ КОРУПЦІЇ У ПРАВООХОРОННИХ ТА ВІЙСЬКОВИХ ІНСТИТУЦІЯХ.....	14
Бородін Б.Д., ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗГУРТОВАНOSTІ ВІЙСЬКОВОГО КОЛЕКТИВУ.....	16
Вакслер М.А., Тихонова А.О., ДІАГНОСТИКА МОТИВАЦІЇ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАСКЕТБОЛІСТІВ СТУДЕНТСЬКОЇ КОМАНДИ.....	18
Васильченко Р.В., МЕТОДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНЬОГО АСПЕКТУ.....	19
Ващенко В.І., ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА.....	21
Ващенко Є.І., ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	22
Ващенко І.В., Панфілов О.Ю., ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА.....	24
Волошко С.А., ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	25
Волков І.М., Каплун Є.О., ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЮРИДИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ «ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА І ПОРЯДОК» ТА «ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА І ПОРЯДОК».....	27
Галай В.О., ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ОХОРОНИ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ.....	29

З М І С Т

Гегечкорі О.В., Громико О.В., СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АКсіОМИ ВЛАДИ.....	30
Гозуватенко Г.О., Матала І.В., АНАЛІЗ СИСТЕМ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ.....	31
Грачова І.В., Хорошилова Ю.О., РОЗВИТОК НАВИЧОК СПІЛКУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА.....	33
Гринченко І.Б., ДЕЯКІ ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	34
Гринченко І.Б., Карпунець Т.В., ПЕДАГОГІКА СПІВРОБІТНИЦТВА – ІДЕОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	35
Данильченко О.А., КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ПРИЗВАНИХ ПО МОБІЛІЗАЦІЇ.....	37
Дорошина Л.Ф., ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДИРА.....	38
Дручек О.В., БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	40
Загребельний О.В., ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА САМОВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ.....	41
Федоров В.В., Луценко І.С., Задніпровська О.Ю., ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТІВ ОСВІТНИХ ЗАКЛАДІВ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ДО СТРІЛЬБИ З ПІСТОЛЕТА.....	43
Запорожанов О.В., Дідковський В.А., Безпалий С.М., НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНІ ПОЄДИНКИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ДІЙ У СИТУАЦІЯХ З АКТИВНИМ ФІЗИЧНИМ ПРОТИБОРСТВОМ З ПРАВОПОРУШНИКАМИ.....	44
Зуб О.В., Алфімова Л.Д., ЕКСКУРСІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПРИРОДНИЧО-НАУКОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	46
Іллюк О.О., ЗМІСТ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО ОПИСУ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ.....	47
Ільченко О.А., Ященко Е.О., ВЗАЄМОДІЯ ІЗ ЗМІ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД НГУ.....	49
Кізло Л.М., Середенко М.М., Жук О.В., ЗАЛЕЖНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІД САМОПОЧУТТЯ, АКТИВНОСТІ ТА НАСТРОЮ.....	51

Каплюченко О.П., ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	52
Квіткін П.В., Васищев В.С., СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ	53
Керницький О.М., ПСИХОЛОГІЧНА ТИПОЛОГІЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРОРИСТІВ ТА ТЕРОРИСТИЧНИХ ГРУП.....	55
Коба М.М., НОВІ ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НГУ.....	56
Колесніченко О.С., МЕТОДИКА “ОЦІНКА ТРАВМАТИЧНОСТІ БОЙОВОГО ДОСВІДУ” У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	58
Товма М.І., Колесніченко О.С., ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	59
Коломійцева О.Е., Анацький Р.В., ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ЗА СИСТЕМОЮ ПЛАТЕС НА ОРГАНІЗМ ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	60
Колюшева О.С., НАПРЯМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	62
Комісаров О.Г., Воробйов В.І., КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТУПЕНЕВОГО (БАГАТОРІВНЕВОГО) НАБУТТЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИПУСКНИКАМИ НА НГУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН.....	63
Кондратюк-Антонова Т.В., ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА НГУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	65
Костікова І.І., ІНТЕРАКТИВНА ДОШКА ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ....	67
Котляренко О.П., НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ: ДУАЛІЗМ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ПІДПОРЯДКУВАННЯ.....	68
Кравченко Н.М., АКТУАЛЬНІСТЬ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	71
Круть П.П., ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІР.....	72
Куруч А.В., ПОЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	74
Лисичкіна І.О., Лисичкіна О.О., ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОГО НАРАТИВУ ЯК ІНСТРУМЕНТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ.....	75

З М І С Т

Ліпатов І.І., ЗМІСТ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НГУ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ЇЇ ПІДСИСТЕМИ Й ФУНКЦІЇ.....	77
Луїч С.А., СИСТЕМА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОСОБЛИВО ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ.....	78
Магмет Т.М., МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ З РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ ТА ОЗБРОЄННЯ В ІНТЕРЕСАХ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР.....	79
Макогон О.А., Дичко О.О., Пономаренко А.П. Василенко Д.В., СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....	81
Мацегора Я.В., МЕТОДИКА ОЦІНКИ ОЗНАК ДЕЗАДАПТИВНОСТІ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ.....	82
Мельник Ю.Б., ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ.....	84
Михайлова О.Г., Ревуцька С.М., ЗНАЧЕННЯ ОЦІННИХ КОНОТАЦІЙ ДЛЯ КОМУНІКАТИВНИХ КУЛЬТУР РІЗНИХ ТИПІВ.....	85
Мірошниченко В.М., МОВНОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ОФЦЕРА.....	87
Міршук О.Є., Іщенко С.О., КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	88
Музика О.О., Троценко О.Я., Єфімов Г.В., ОСОБЛИВОСТІ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ БОЙОВОЇ ОБСТАНОVKИ.....	90
Мягка М.М., ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ В КІБЕРПРОСТОРІ.....	92
Непіпенко Л.П., КАПЕЛАНСЬКА СЛУЖБА В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	93
Несміян О.Ю., Павленко М.А., Осієвський С.В., Смеляков С.В., СТРУКТУРА ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗАТОРА ОБРОБКИ СТАТИЧНИХ ТЕКСТОВИХ ДОКУМЕНТІВ.....	95
Ніколаєв І.П., ОБґРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ТА АЛГОРИТМУ РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДИКИ ЗДІЙСНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ЗАСТУПНИКА КОМАНДИРА ЧАСТИНИ НГУ ПО РОБОТІ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ.....	96

З М І С Т

Орел О.В., РИЗИК ЯК КРИТЕРІЙ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЇ В ПРОЦЕСАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	97
Орел О.В., Павленко Р.В., НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	98
Островець А.М., ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ	100
Павленко М.А., Тимочко А.И., Руденко В.Н., Бердник П.Г., СИСТЕМА ВІСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, ПЕРСПЕКТИВИ І ОСОБЕННОСТИ ДАЛЬНЕЙШЕГО РАЗВИТИЯ.....	101
Пасічник В.І., Афанасенко В.С., ОБГРУНТУВАННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ УЗАГАЛЬНЕНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ «ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ» У ПРАКТИЦІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	103
Пенькова Н.Є., Прокопенко Ю.О., ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАТОВПУ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ВИДИ.....	104
Пилипець О.В., Хацаюк О.В., ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ФІЗИЧНОГО ТРЕНУВАННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ.....	106
Піскорська Г.О., ВИСОКИЙ РІВЕНЬ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДИРА, ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ТА НЕДОПУЩЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ.....	107
Пономарьов В.О., Меленті Є.О., Гарбузов О.А., ВРАХУВАННЯ ФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗМУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....	108
Посмітна В.В., КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ СИЛОВИХ СТРУКТУР В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ ВІЙСЬКОВОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ СФЕР.....	110
Приходько В.С., КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	111
Приходько Г.І., СТАН ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ: АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	112
Приходько І.І., Соколюк О.В., ЗНАЧЕННЯ ОЗДОРОВЧО-РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ.....	114

З М І С Т

Приходько І.І., ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА БОЙОВОГО СТРЕСУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	115
Радзіковський С.А., Середенко М.М., ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ДІЄВОЇ СИСТЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬК (СИЛ).....	117
Сікора В.В., ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	118
Салієнко О.О., СОЦІАЛЬНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	120
Севрук І.І., ПРИЩЕПЛЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ МОРАЛІ ТА ПРИНЦИПІВ ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ОФІЦЕРАМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	121
Семененко В.М., ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В БОРОТБІ З ТЕРОРИЗМОМ.....	123
Семенов С.С., Будур І.М., ВІЙНА ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА.....	124
Сердюк І.В., ПРОСОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПРОМОВИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ.....	126
Сінна Л.Ю., КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ДОМІНУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ПЕРЕГОВОРІВ.....	127
Слурденко Д.О., Дяченко І.М., ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА СУБ'ЄКТНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ КУРСАНТІВ В ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ.....	129
Соколовська Ю.В., ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА У КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	131
Соколовський В.В., СТРУКТУРНИЙ СКЛАД ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ВВНЗ.....	133
Стаднік А.В., Товма М.І., ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КУРСАНТІВ-ПСИХОЛОГІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	134
Старух В.О., NOTION OF INTEROPERABILITY IN THE COMMUNICATIVE ASPECT.....	135
Стукаліна Н.Т., ОХОРОНА СУДІВ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	137
Тилічко І.В., МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	138
Ткач П.Б., ЕТАПИ РОЗГОРТАННЯ КОНФЛІКТУ ТА КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ЙОГО НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ.....	139

Ткаченко О.В., ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	141
Товма І.М., ЗМІСТ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ВИВЧЕННЯ СТАНУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ.....	142
Тробюк Н.Ю., ТОЛЕРАНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ПРОТИВАГА АГРЕСИВНИХ ВИКЛИКІВ СУСПІЛЬСТВА.....	143
Троцький Р.С., ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ	145
Tsokota V., Kravchenko O., ISSUES AND PERSPECTIVES ON THE ROAD TO CYBERPSYCHOLOGY.....	146
Турчинов А.В., ДІЯЛЬНІСНИЙ ТА КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХОДИ В УДОСКОНАЛЕННІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ.....	148
Фалько С.А., ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ «КОНЦЕПЦІЇ ВОЄННОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ».....	149
Федак Г.О., ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ.....	151
Хаустова О.В., НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРИОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЯК ПРІОРИТЕТНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СБД.....	152
Хацаюк О.В., МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ФІЗИЧНОГО ТРЕНУВАННЯ У РІЗНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ.....	154
Хуторянський М.В., ОБГРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ ПРОТИВНИКА НА ОСОБОВИЙ СКЛАД НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ (БОЙОВИХ) ЗАВДАНЬ.....	155
Чижевський С.О., Рютін В.В., Арнаутова В.В., ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРШОГО ЕТАПУ КОНКУРСУ «КРАЩИЙ ПСИХОЛОГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ».....	156
Чупрінова Н.Ю., ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА У АРМІЇ: СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД.....	158
Шевченко В.В., ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	160

З М І С Т

Щербина В.В., Карпенко Н.А., ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ВІЙСЬКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	162
Щипанський П.В., Капосльоз Г.В., НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ПЕРСПЕКТИВИ.....	163
Юр'єва Н.В., ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ-ЖІНКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	165

Для нотаток

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

“Службово-бойова діяльність Національної гвардії України: Сучасний стан, проблеми та перспективи”

Секція 4

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *І.Є. Морозов*

Комп'ютерне складання і верстання: *С.О. Воробйов;*
О.В. Ніконенко

Формат 60x84¹/₁₆. Ум. друк. арк. 3,72.
Тираж 50 прим. Зам. № 148

Видавець і виготовлювач Національної академії Національної гвардії України
майдан Захисників України, 3, м. Харків-1, 61001.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4794 від 24.11.2014 р.